

Riikka Hallberg & Hanne Kohtakangas

Nuoret ja sosiaalinen media

Etelä-Pohjanmaan alueen nuorten kokemuksia sosiaalisesta mediasta

Opinnäytetyö

Kevät 2015

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Sosionomi (AMK)

Tekijät: Riikka Hallberg ja Hanne Kohtakangas

Työn nimi: Nuoret ja sosiaalinen media – Etelä-Pohjanmaan alueen nuorten kokemuksia sosiaalisesta mediasta

Ohjaaja: Katariina Perttula

Vuosi: 2015

Sivumäärä: 83

Liitteiden lukumäärä: 3

Tämä opinnäytetyö on määrällinen tutkimus, joka käsittelee Etelä-Pohjanmaan alueen 16–18 –vuotiaiden nuorten kokemuksia sosiaalisesta mediasta. Tutkimus toteutettiin kyselynä, jonka avulla saatiin 116 vastausta. Yhteistyötahona toimi Koulutuskeskus Sedu. Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia sosiaalista mediaa ilmiönä, yhteisöllisyyttä, verkkonorisotyön roolia nuorten arjessa ja sosiaalisen median käytön aiheuttamia lieveilmiöitä.

Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee sosiaalisen median kehitysvaiheita, aiempia tutkimuksia aiheesta, sosiaalista mediaa ilmiönä, yhteisöllisyyden ilmenemistä ja ammattilaisten roolia sosiaalisessa mediassa. Lisäksi teoriaosuudessa käsitellään sosiaalisen median mukanaan tuomia lieveilmiöitä, nettikiusaamista ja nettiriippuvuutta. Tutkimusosiossa kuvataan tutkimusmenetelmä, tutkimuksen eri vaiheet ja kerrotaan aineiston analysoinnista sekä tutkimuksen eettisyydestä. Tulososiossa tarkastellaan tutkimustuloksia teemojen pohjalta, joita olivat perustiedot, sosiaalisen median käyttö, vertaissuhteet ja arki, verkkonorisotyö sekä haitat.

Tutkimustuloksista on nähtävissä, että sosiaalinen media on tuonut nuorten arkeen uusia kavereita, tavan kuluttaa aikaa ja uuden tavan kommunikoida. Tutkimuksesta kävi ilmi, että sukupuolella taustamuuttujana on merkitystä tutkittuihin teemoihin. Tyttöjen keskuudessa palveluiden käyttö on poikiin verrattuna runsaampaa, jolloin myös lieveilmiöt näyttäytyvät tyttöjen arjessa enemmän. Yleisimmät syyt palveluiden käyttöön olivat vapaa-ajan kuluttaminen, palveluiden kiinnostavuus ja tuttavien läsnäolo palveluissa. Sosiaalialan ammattilaisen näkökulmasta huolestuttava tulos oli verkkonorisotyöntekijöiden vähäinen rooli nuorten arjen haasteiden kuuntelijana ja tukijana. Kehittämissideoina tutkimuksen tulosten pohjalta esitettiin verkossa toimivien ammattilaisten käytännön osaamisen lisääminen, välineistön ja työajan puutteellisuuden parantaminen ja palveluiden käytön ohjeistuksen lisääminen.

Avainsanat: sosiaalinen media, nuoret, yhteisöllisyys, verkkonorisotyö, nettikiusaaminen, nettiriippuvuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Riikka Hallberg and Hanne Kohtakangas

Title of thesis: The young and Social Media – Young People's Experiences of Social Media in South Ostrobothnia

Supervisor(s): Katariina Perttula

Year: 2015

Number of pages: 83

Number of appendices: 3

The purpose of the thesis was to study young people's experiences of social media in South Ostrobothnia. The four sub-problems were the phenomenon of social media, how social media influences young people's everyday life, experiences of youth work on the net and the side effects social media causes. This thesis is a quantitative study and the questionnaire works as an indicator. Our co-operation partner was the Vocational Education Centre Sedu. We received 116 answers from secondary education students, aged between 16 and 18 years old, who participated in the survey.

The theory section of the thesis consists of the history of social media, earlier studies of this theme, the phenomenon of social media, communality and professionals' role in social media. In addition, the theory section also deals with possible challenges for young people caused by using social media. These kinds of challenges might be online bullying and internet addiction. The study section deals with the implementation and all the different phases of the research. Furthermore, the study section presents how the material was gathered and analyzed. The result section consists of basic knowledge, use of social media, friendship relationships and everyday life, youth work on the net, as well as disadvantages.

The research result show that social media is about making new friends, a new way of spending time and to communicate. The use of different applications is more common among girls than among boys. That leads to every kind of side effects that appear more often among girls. One worrying result is that the role of youth workers in social media connected with young people's lives is minor. A suggestion for improvement appeared to be the development of professionals' work methods.

Keywords: social media, young, communality, youth work in net, bullying in net, online addiction

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkuuettelo.....	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA	9
2.1 Tutkimuskysymykset.....	9
2.2 Tutkimuksen tavoitteet	9
2.3 Koulutuskeskus Sedu	10
3 SOSIAALINEN MEDIA	12
3.1 Nuoruus ja teknologinen ympäristö.....	13
3.2 Sosiaalisen median kehitysvaiheet	14
3.3 Sosiaalisen median toiminnalliset rakennuspalikat	15
3.4 Aikaisempia tutkimuksia nuorten sosiaalisen median käytöstä.....	16
4 SOSIAALINEN MEDIA JA YHTEISÖLLISYYS	18
4.1 Yhteisöllisyyden määritelmä	18
4.2 Sosiaalinen media yhteisöllisyyden luojana	19
5 NUORET JA SOSIAALISEN MEDIAN HAITALLISUUS.....	23
5.1 Nettikiusaaminen	23
5.2 Nettiriippuvuus	25
6 SOSIAALISEN MEDIAN MAHDOLLISUUDET NUORTEN PARISSA TEHTÄVÄSSÄ TYÖSSÄ.....	27
6.1 Nuorisotyö löytämässä tietään sosiaaliseen mediaan.....	28
6.2 Verkkotyön haasteet	31
6.3 Sosionomi (AMK) -osaaminen nuorten parissa tehtävässä työssä	32
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	34
7.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus	34
7.2 Tutkimuksen kulku	35

7.3 Kyselylomakkeen laadinta	36
7.4 Aineiston käsittely	37
7.5 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja eettisyys	38
8 TUTKIMUSTULOKSET	41
8.1 Perustiedot.....	41
8.2 Sosiaalisen median palveluiden käyttö	42
8.3 Vertaissuhteet ja arki	47
8.4 Kokemukset verkkonuorisotyöstä	51
8.5 Haitat	55
8.6 Sivupolun tulokset.....	63
9 TUTKIMUSTULOSTEN JOHTOPÄÄTÖKSET	64
9.1 Sosiaalisen median palveluiden käyttö	64
9.2 Vertaissuhteet ja arki	67
9.3 Verkkonuorisotyö	69
9.4 Haitat	70
9.5 Palveluiden käyttämättä jättäminen	72
10 POHDINTA.....	74
LÄHTEET	78
LIITTEET	83

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Ikäjakauma.....	41
Kuvio 2. Suosituimmat palvelut.	42
Kuvio 3. Sukupuolen suhde suosituimpiin palveluihin.....	43
Kuvio 4. Sukupuolen suhde ajankäyttöön.	44
Kuvio 5. Syyt palveluiden käyttöön.	45
Kuvio 6. Sukupuolen suhde palveluiden käytön syihin.....	46
Kuvio 7. Sukupuolen suhde asioihin, joita palveluiden käyttö on tuonut elämään.	48
Kuvio 8. Tunnen kuuluvani johonkin itselleni merkitykselliseen yhteisöön.	49
Kuvio 9. Nuorisotyöntekijät ovat mielestäni turhia.....	53
Kuvio 10. Sosiaalisessa mediassa vietetyn ajan yhteys ärtymyksen tunteeseen käytön rajoittamisesta.	56
Kuvio 11. Kiusaamisen muodot.....	60
Kuvio 12. Sukupuolen suhde kiusaamisen muotoihin.	61
Taulukko 1. Käytyjen keskusteluiden yhteys vaikeistakin asioista puhumiseen....	52
Taulukko 2. Kokemukset tuen ja ohjauksen saannista suhteessa keskusteluihin nuorisotyöntekijän kanssa.....	54
Taulukko 3. Sosiaalisen median käyttöni on lisääntynyt jatkuvasti.	58
Taulukko 4. Olen kokenut kiusaamista sosiaalisen median palveluissa.	62

1 JOHDANTO

Niemi ja Sarras (2012, 106) pohtivat osuvasti sosiaalisen median ja nuorten suhdetta. *Nuori voi oppia kasvattamaan herneitä ja rakentamaan leikkimökin – tai yhtä hyvin kasvattamaan hamppua ja rakentamaan räjähteitä. Hän saattaa löytää uusia kavereita, jotka opettavat häntä soittamaan kitaraa, mutta toisaalta he voivat myös antaa vinkkejä, miten bulimiaoksentelu salataan läheisiltä.* On ilmeistä, että sosiaalisesta mediasta on monenlaiseen hyvään ja pahaan. Tässä opinnäytetyössä sosiaalisen median mahdollisuudet ja haitat ovat teemoina suuressa roolissa.

Sosiaalinen media ja siihen liittyvät ilmiöt ovat yhä useammin tutkimuksen kontekstina. Sosiaalinen media toimii välineenä yhteiskunnan ja kulttuurin muotojen rakentumisessa ja aiheen tutkimuksellista suosiota selittää sen kasvava rooli yhteiskunnassa. Viestintäteknologian yleistyessä sosiaalisesta mediasta on tullut yhä enemmän *ubiikki*, eli kaikkialla läsnä oleva ollen osa koko länsimaisen yhteiskunnan toimintaa. Ubiikilla viitataan tällä hetkellä lähinnä mobiileihin päätelaitteisiin, yleisimmin älypuhelimiin. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 9.)

Sosiaalisen median yhteiskunnallinen vaikuttavuus on ollut syy lähteä tutkimaan sosiaalista mediaa osana nuorten arkea. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on myös osa sosionomin (AMK) ydinosaamista. Lisäksi tutkimuskohteen valintaa helpotti aiheen ajankohtaisuus, sillä se on usein esillä mediassa niin hyvässä kuin huonossakin valossa. Sosiaalinen media aiheena tuntui luontevalta, sillä opinnäytetyön tekijöillä on itsellään laaja kosketuspinta sekä nuorten maailmaan että sosiaalisen median palveluihin. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyössä tutkittavat asiat ovat helposti linkitettävissä sosionomin (AMK) osaamisalueisiin ja näin ollen työn rajaus ja teemat tuntuivat luontevilta.

Tunne yhteenkuuluvuudesta ja osallisuudesta on nuorille tärkeää. Nuorten sosiaalinen kanssakäyminen on muuttanut luonnettaan sosiaalisen median palveluiden myötä ja kohtaamiset tapahtuvat yhä useammin netin välityksellä. Yleisesti puhutaan nuorten muuttuvan sitä epäsosiaalisemmiksi, mitä enemmän he viettävät aikaa sosiaalisessa mediassa. Tämä ei kuitenkaan meidän näkemysemme mu-

kaan pidä täysin paikkaansa, sillä nuoret ovat vain muokanneet käyttäytymistään niin, että he jatkavat ystävien kanssa oleilua esimerkiksi Facebookin keskusteluryhmissä. Näin ollen voisi jopa sanoa nuorten käytöksen muuttuneen aiempaa aktiivisempaan suuntaan. Erilaisten palveluiden käyttö on muodostunut tärkeäksi kanavaksi olla yhteydessä ystäviin ja ylläpitää sosiaalisia suhteita.

Tämän tutkimuksen pääteemana on sosiaalinen media ja kohderyhmänä ovat nuoret. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä Koulutuskeskus Sedun kanssa, jonka opiskelijoille lähetettiin kyselylomake sosiaalisen median käyttöön ja muihin aiheen teemoihin liittyen. Kohderyhmäksi rajattiin 16–18 –vuotiaat. Opinnäytetyömme on määrällinen tutkimus, jonka tarkoituksena on tarkastella sosiaalista mediaa ilmiönä ja saada tietoa verkossa toimivien ammattilaisten roolista nuorten arjessa sekä sosiaalisen median käytön aiheuttamista lieveilmiöistä. Lisäksi tutkimuksessa tarkastelun kohteeksi otettiin yhteisöllisyyden teema.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä olemme tarkastelleet sosiaalista mediaa, yhteisöllisyyttä, verkkonuorisotyötä sekä nettikiusaamista ja nettiriippuvuutta. Tutkimusosiossa esittelemme tutkimuksen toteutukseen liittyviä asioita, kuten tutkimusmenetelmän sekä tutkimuksemme eettisyyttä ja luotettavuutta. Tutkimustuloksissa tuomme esille saadut tulokset kyselylomakkeen teemojen mukaisesti ja johtopäätöksissä tarkastelemme tuloksien ja teorian suhdetta sekä tuomme omia havaintojamme näkyviksi. Tutkimuksen kautta on haluttu erityisesti nostaa esille nuorten parissa toimivien ammattilaisten roolia nuorten elämän tukijana. Nuorten parissa tehtävä työ luo aivan uudenlaisia mahdollisuuksia sosiaalisen median aikakaudella. Tämä on mielenkiintoinen ilmiö, jossa verkossa toimivat ammattilaiset ovat etulinjassa tutustumassa nuorten maailmaan.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTAA

Mielenkiintomme opinnäytetyön aiheeseen pohjautuu koulutuksemme syventävien opintojen teemaan, sillä suoritimme Osallisuus ja syrjäytymisriskit nuoruusiässä – sektorin. Opintojen aikana kiinnostus nuorten elämää koskettaviin asioihin ja uusiin ilmiöihin kasvoi. Sektoriopintojen lopputyönä kirjoitimme ammatilliset esseet sosiaaliseen mediaan liittyen. Toisessa esseessä käsiteltiin sosiaalisen median tarjoamia mahdollisuuksia ja positiivisia puolia ja toisen opinnäytetyön tekijän aiheena oli sosiaalisen median kautta syntyneet lieveilmiöt ja niiden yhteydet nuoren hyvinvointiin. Kirjoitustyöt toimivat erittäin hyvänä pohjana opinnäytetyön teoriaosuuteen.

2.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymyksemme perustuvat teorian ja kyselylomakkeen teemoihin. Tutkimuksessa on neljä pääkysymystä:

1. Miten nuorten sosiaalisen median käyttö näyttäytyy ilmiötasolla?
2. Miten sosiaalisen median palvelut näyttäytyvät nuorten vertaissuhteissa ja arjessa?
3. Minkälaisia kokemuksia nuorilla on verkkonuoρισotyöstä?
4. Millaisia lieveilmiöitä sosiaalinen media on synnyttänyt?

2.2 Tutkimuksen tavoitteet

Sosiaalinen media on löytänyt tiensä lähes jokaisen nuoren elämään, minkä myötä sen vaikutuksilta on käytännössä mahdotonta välttyä. Tämän vuoksi ilmiö on tärkeä tunnistaa ja sen tuomiin lieveilmiöihin on syytä reagoida. Tutkimuksen tärkeimpänä tavoitteena on tuoda asia esille ammattilaisten nähtäväksi. On oivallettava, että nuorten elämä on vahvasti myös sosiaalisessa mediassa ja ilman kiin-

nostusta ja syvällisempää ymmärrystä nuorten sosiaalisen median käytöstä on mahdotonta päästä samalle maaperälle nuoren kanssa. Tutkimus nostaa esille myös nuorten kokemuksia verkkonuorisotyöstä ja tulokset ovat merkityksellisiä ennen kaikkea niille ammattilaisille, jotka työskentelevät verkossa. Tulokset ovat tärkeitä myös heille, jotka eivät vielä toimi ammattilaisen roolissa sosiaalisessa mediassa.

2.3 Koulutuskeskus Sedu

Tutkimuksen yhteistyötahona toimii Koulutuskeskus Sedu, jossa nuoria koulutetaan lähes koko Etelä-Pohjanmaan alueella: Ilmajoella, Kurikassa, Kauhajoella ja Jurvassa, Lapualla, Lappajärvellä, Ähtärissä ja Seinäjoella. Koulutuskeskus Sedu on yksi oppilaitos, jonka muodostaa kahdeksan yksikköä. Opiskelijoita on yli 4000 ja vuosittain Sedusta valmistuu yli tuhat ammattilaista. Sedussa voi opiskella lähes 40 eri ammattiin ja tarjolla on 24 perustutkintoa ja niissä 46 koulutusohjelmaa. Nuorilla on tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi mahdollisuus hankkia taitoja kotitalousopetuksessa, ammattistartissa, kuntouttavassa ja valmentavassa opetuksessa sekä maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa. (Koitto 2014.)

Olimme yhteydessä Koulutuskeskus Sedun kehittämisjohtajaan syksyllä 2014, joka kiinnostui aiheestamme ja myönsi tutkimusluvan. Opinnäytetyöprosessin edetessä olimme tiivisti yhteydessä sähköpostitse erilaisten asioiden tiimoilta. Pidimme yhteistyötahon ajan tasalla työn etenemisestä ja tarkemmista aikatauluista, kuten saatekirjeiden ja kyselylomakkeiden lähettämisestä.

Koulutuskeskus Sedu on merkittävässä roolissa niin maaseutujen kuin kaupunkienkin kehittämisessä ja se palvelee sekä julkista, yksityistä että kolmatta sektoria. Yhteistyö eri tahojen kanssa on Sedulle tärkeää. Sedu kouluttaa vastuullisia ja aktiivisia ammattiosaajia yhteistyössä uudistuvan työ- ja elinkeinoelämän kanssa sekä edistää toiminnallaan yrittäjyyttä. (Koitto 2014.)

Koulutuskeskus Sedu pyrkii projektien ja hankkeiden avulla luomaan uusia Sedu-tasoisia toimintamalleja, tukemaan opetussuunnitelmatyötä, edistämään työelämäyhteistyötä ja vahvistamaan opiskelijoiden ammatillisen osaamisen kehittymistä. Lisäksi hankkeiden tavoitteena on kehittää tutkintojen työelämävastaavuutta sekä edistää yrittäjyyskasvatuksen toteuttamista opetustyössä. (Rintala 2015.)

Sosiaalisen median teemaan liittyen Seinäjoen koulutuskuntayhtymä on ollut mukana hankkeessa, jonka tavoitteena on lisätä Seduun laajennettua työssäoppimista perustutkintoihin, joissa sitä ei ole vielä kokeiltu. Hanke toteutettiin vuosina 2013–2014. Hankkeessa kartoitettiin lisäksi kyselylomakkeiden avulla some/ tieto- ja viestintäteknologia – välineiden tarpeellisuutta työssäoppimisen ohjaamisessa ja viestinnässä. Kyselyyn vastasivat sekä opiskelijat että opettajat. Yhteenvedon tuloksista kävi ilmi, että perinteiset tavat, kuten puhelimella soittaminen ja tekstiviestin lähettäminen koetaan hyviksi tavoiksi yhteydenpitoon. Muutamat some/ TVT – välineet, joita ei vielä hyödynnetä työssäoppimisessa, kiinnostivat kuitenkin niin oppilaita kuin opettajiakin. Näitä olivat muun muassa WhatsApp, Skype, ja Googlen palvelut. Etenkin opiskelijoita kiinnosti Moodlen ja eTaitavan sekä Facebookin hyödyntäminen. (Lahti 2014.)

Tutkimuksen yhteistyötahona toimimisesta Koulutuskeskus tulee saamaan tuoretta tietoa nuorten tämän hetkisestä sosiaalisen median käytöstä. Tutkimus antaa myös kuvan siitä, minkälainen rooli sosiaalisella medially on nuorten arkeen ja elämään. Koemme, että opinnäytetyön kautta opetus- ja muu henkilökunta saa käsityksen ilmiön laajuudesta ja sen tuomista muutoksista nuorten arkeen. Tutkimuksessa tullaan tarkastelemaan myös käytön määrää ja käyttöpaikkoja, jolloin tuloksista voidaan nähdä kuinka suuri osa nuorista käyttää sosiaalista mediaa myös opiskelupaikalla.

3 SOSIAALINEN MEDIA

Sosiaalisen median käsite on Suomisen (2013, 13–17) mukaan arkikielessä vaikiintunut tarkoittamaan internetin käytön uutta vaihetta. Se kuvastaa käyttäjän roolin muuttumista aiempaa aktiivisempaan suuntaan. Sosiaalinen media on muuttunut yleiskäsitteeksi, jolla voidaan viitata erilaisiin verkkopalveluihin, joissa on paljon sisältöä jakavia tai keskenään kommunikoivia käyttäjiä. Sosiaalista mediaa voi parhaiten kuvailla tietyn aikakauden monikanavaisena, digitaalisena verkkoviestimenä. Yleisesti ottaen sosiaalisesta mediasta puhuttaessa korostetaan muutamia kansainvälisiä suosikkipalveluita, jotka perustuvat sisältöjen jakamiseen ja yhteisöjen rakentamiseen. Weissenfelt ja Huovinen (2013) tuovat esille, että tämänkaltaisen toiminta lisää sosiaalisuutta, verkostoitumista ja yhteisöllisyyttä.

Lietsala ja Sirkkunen (2008, 26, 34) ovat eritelleet tarkemmin sosiaalisen median palveluita, jotta kuva sovellusten erilaisista luonteista hahmottuisi. Sisällön jakelupalvelut antavat mahdollisuuden kuvien ja videoiden jakamiseen. Näitä ovat esimerkiksi *Instagram* ja *Youtube*. Verkostoitumiseen ja yhteisön toiminnan tukemiseen on luotu sosiaalisia verkostoitumispalveluita. Julkisten profiilitietojen lisäksi sovellukset tarjoavat listan henkilöistä, jotka ovat käyttäjään yhteydessä. Näitä palveluita ovat esimerkiksi *Facebook*, ja *LinkedIn*. Virtuaalimaailman käsitteeseen linkittyvät olennaisesti *Second Life* ja *Habbo Hotel* niiden luodessa ensisijaisesti käyttäjälle kokemuksia ja viihdettä. Sisällön luomiseen ja julkaisemiseen tarkoitettuja välineitä ovat muun muassa *blogit*, *wikit* ja *podcastit*. Blogit ovat henkilökohtaisten sisältöjen julkaisemista varten. Wikeillä tarkoitetaan yhteisöllisesti tuotettujen sisältöjen julkaisemista ja Podcastit ovat audio- tai videotiedostoja, joita voi ladata omalle soittimelle.

Suomisen (2013, 290) pohdintojen mukaan sosiaalisen median merkitys on jatkuvasti kasvussa. Nykypäivän sosiaalinen media on siirtynyt tietokoneiden lisäksi taskussa mukana kannettaviin älypuhelimiin ja kätevästi laukkuun mahtuviin tablettitietokoneisiin. Lisäksi langattoman nettiyhteyden käyttö on lisääntynyt. Tästä huolimatta mobiili sosiaalinen media ei vielä kukaan kata kaikkia käyttäjiä eikä kaikkea netinkäyttöä. Mielestämme tämänkaltaisella muutoksella on sekä positiivisia

että negatiivisia seurauksia. Mukana kannettava netti on todella hyödyllinen esimerkiksi äkillisen tiedonhauntarpeen vuoksi, mutta jatkuva netin ja puhelimen käyttö on saattanut johtaa perimmäisen merkityksen, eli esimerkiksi soittamisen, vähenemiseen. Suominen (2013, 292) on pohtinut myös sosiaalisen median nykytilaa ja hänen mielestään vaihe liittyy jonkinlaiseen rutinoitumiseen ja jopa kyllästymiseen käyttäjien keskuudessa. Se ilmenee palveluiden kuolemina ja innon hiipumisena. Osittain on siis havaittavissa jonkinasteista turtumista palveluihin eikä sosiaalista mediaa enää jakseta kyseenalaistaa.

3.1 Nuoruus ja teknologinen ympäristö

Nuoruuden määrittäminen ei ole yksinkertaista. Yleisesti nuoruuden ajatellaan tarkoittavan lapsuuden ja aikuisuuden välissä olevaa vaihetta. Keskiössä ovat yksilön elämässä tapahtuvat erilaiset muutokset ja siirtymät. (Coleman & Hendry 1999, 2, 7; Durkin 1995, 508; Nurmi 1995, 256.) Nuoruutta tulee tarkastella laajemmasta kontekstista, sillä se on ajallisesti, paikallisesti ja historiallisesti määrittynyttä sekä riippuvainen siitä, tapahtuuko määrittely kansainvälisestä tai monikulttuurisesta näkökulmasta. Nuoruuden kehittymiseen ilmiönä ovat vaikuttaneet muun muassa teollistuminen, hyvinvointivaltion syntyminen, uuden teknologian kehitys ja globalisaatio. (Jones 2009, 4.)

Nuoruutta eletään yhä moniulotteisemmassa maailmassa. Moniulotteisuutta ovat lisänneet teknologiset uutuudet, jotka ovat tuoneet mukanaan uudet ympäristöt kanssakäymiselle ja nämä uudet mahdollisuudet ovat omalta osaltaan selittämässä tietotekniikan suosiota nuorten keskuudessa. (Sihvonen 2003, 94.) Kiilakosken (2010) mukaan tämänhetkiset 13–17 –vuotiaat ovat ensimmäisiä diginatiiveja, jotka ovat kasvaneet laitteiston, internetin ja sosiaalisen median ympäröivinä, toisin kuin heidän vanhempansa. Vuosien mittaan sosiaalisen median käyttö on kasvanut nuorten keskuudessa, sillä sosiaalinen media tarjoaa valtavan määrän erilaisia sisältöjä, joista jokainen voi valita oman kiinnostuksensa mukaan mitä haluaa.

3.2 Sosiaalisen median kehitysvaiheet

Sosiaalisen median luonteeseen kuuluu jatkuva muuttuminen. Suominen (2013, 41, 290–292) toteaa, että on vaikea luoda yhtenäistä näkemystä tämänkaltaisesta kulttuurista ja sen vaiheista, mutta muutamia kehityskaaria voi silti havaita. 2000-luvun alun keskustelupalstoja ja chat-palveluita voidaan pitää sosiaalisen median esiasteina. Vuodesta 2006 eteenpäin painopiste siirtyi kuvien ja videoiden jakamiseen ja tuottamiseen. Tuolloin syntyi myös netin uutta vaihetta kuvaava käsite Web 2.0.

Uudet palvelut saattavat kasvaa valtavaan suosioon yllättävän lyhyessä ajassa. Tästä kertoo esimerkiksi Facebookin laajentuminen. Östman (2009, 81) tuo esille, että palvelulla oli toukokuussa 2005 käyttäjiä 800 ja vuoden 2005 loppuun mennessä ylitettiin 5,5 miljoonan käyttäjän raja. Suominen (2008, 128–132, 248) selvittää maailmanlaajuisen Facebook – huumen alkaneen vuodesta 2007, joka oli todellinen sosiaalisen median peruspalveluiden läpimurto. Suosion yhtäkkinen kasvu selittyy lumipalloefektillä. Vuonna 2013 Facebookin käyttäjiä oli jo yli miljardi ja palvelua alettiin pitää synonyymina sosiaaliselle medialle.

Suominen (2008, 285) toteaa, että vuonna 2012 Suomen *somettuminen* tarkoitti, että ainakin osa ihmisistä ylläpiti sosiaalisia suhteitaan verkossa. Myös verkon ulkopuolella yhä useammin ihmiset alkoivat miettiä miten muotoilisivat omia kokemuksiaan sopivan lyhyiksi päivityksiksi. Suomessa on etsitty paljon selityksiä sosiaalisen median palveluiden huikalle käyttäjämäärälle. Esimerkiksi Kohvakan (2011) mukaan yhteisöpalvelujen suosion nopea kasvu ei perustunut pelkästään tehokkaaseen markkinointiin. Syynä voidaan pitää palveluiden luonnetta, joka sopii hyvin suomalaiseen sosiaalisuuteen. Ihmiset eivät ole mukana myöskään yksityishenkilöinä, vaan he voivat esiintyä yhteisön jäsenenä erilaisissa rooleissa. On ennusteita erilaisten yhteisöpalveluiden suosion laskemisesta, mutta ainakaan Suomessa tätä ilmiötä ei ole vielä havaittavissa suuremmassa mittakaavassa.

3.3 Sosiaalisen median toiminnalliset rakennuspalikat

Kietzman, Hermkens ja McCarthy (2011, 241–251) ovat tutkineet sosiaalisen median tarjoamia palveluita sekä niiden mahdollistamia toimintoja ja määrittelevät sosiaaliselle medialle seitsemän toiminnallista rakennuspalikkaa, jotka voidaan esittää myös hunajakkeno-viitekehyksen näkökulmasta. He perehtyvät määritelmässään erityisesti sosiaalisen median vuorovaikutukselliseen ulottuvuuteen. Heidän mielestään nämä osatekijät ovat keskustelut, jakaminen, suhteet, läsnäolo, identiteetti, ryhmät ja maine. Eri palveluissa nämä rakennuspalikat painottuvat kuitenkin eri tavoin.

Yksi keskeisimmistä toiminnallisista rakennuspalikoista on *identiteetti*, joka viittaa käyttäjien paljastamiin henkilökohtaisiin tietoihin, kuten nimi, sukupuoli, sijainti ja ikä. Esimerkiksi LinkedIn palvelu korostaa identiteetin osa-aluetta. Identiteettiin liittyy vahvasti myös *suhteet* ja *maine*. Mitä enemmän sosiaalisen median käyttäjät arvostavat itseilmaisua ja identiteetin muodostamista, sitä enemmän käyttäjien välisiä suhteita suositaan. Esimerkiksi verkostopalveluissa (LinkedIn, Facebook) suhteet käyttäjien välillä korostuvat, kun taas sisältökeskeisissä palveluissa (YouTube) ne eivät ole niin merkittävässä roolissa. Maineeseen syntymiseen liittyy aina toisten käyttäjien arviointi. Sosiaalisessa mediassa arvioinnin kohteena voi käyttäjän lisäksi olla hänen tuottamansa sisällöt. Facebook palvelussa maine voi perustua esimerkiksi sisällön saamiin ”tykkäyksiin”. (Kietzman, Hermkens ja McCarthy 2011, 241–251.)

Ryhmät yhtenä viitekehyksen palikkana voivat vaihdella julkisuudeltaan ja kooltaan. Osa ryhmistä on avoimia kaikille ja osa puolestaan rajautuu tietylle käyttäjäkunnalle. Ryhmät ovat suunniteltuja pääasiassa keskustelun luojiksi. *Keskustelut* puolestaan linkittyvät myös käyttäjien välille syntyviin suhteisiin. Keskusteluille on myös tyypillistä sisältöjen *jakaminen* (Flickr, Instagram), joka on itsessään sosiaalisen median palveluissa yksi vuorovaikutuksen muoto. (Kietzman, Hermkens ja McCarthy 2011, 241–251.)

Seitsemäs toiminnallinen rakennuspalikka, *läsnäolo*, viittaa saatavuuteen ja paikallaoloon esimerkiksi pikaviestimien (WhatsApp) avulla (Kietzman, Hermkens ja McCarthy 2011, 241–251). Näiden sovellusten merkitys on kasvanut nuorten keskuudessa, sillä esimerkiksi vastaanotettuja viestejä täytyy tarkistella koulupäivänkin aikana useita kertoja. Tämä saattaa liittyä tarpeeseen kuulua osaksi yhteisöjä, ja tunteeseen, että täytyy olla jatkuvasti saatavilla, jotta ei jäisi ryhmän ulkopuolelle.

3.4 Aikaisempia tutkimuksia nuorten sosiaalisen median käytöstä

Opinnäytetyömme aiheeseen liittyvää tutkimustietoa on vielä suhteellisen vähän saatavilla, mutta muutamia laajempia tutkimuksia on lähivuosina tehty. Tutkimukset liittyvät lähinnä käyttötappoihin ja aktiivisuuteen sosiaalisessa mediassa. Ajatellaan tehtyjen tutkimuksen rajallisuuden liittyvän siihen, että lasten ja nuorten sosiaalisen median käyttöön ja sen tuomiin haasteisiin on herätty vasta lähivuosien aikana.

Sosiaaliseen mediaan keskittynyt ebrand Suomi Oy on toteuttanut vuoden 2013 alussa kyselytutkimuksen suomalaisten nuorten sosiaalisen median käytöstä. Tutkimus on toteutettu Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden tilaamana. Tutkimuksen ovat analysoineet Jukka Weissenfelt ja Juha Huovinen. Tutkimukseen vastasi 3214 nuorta eri puolelta Suomea ja ikähaarukka oli 13–29 –vuotta. Kyselyn avulla kartoitettiin nuorten käyttämiä sosiaalisen median palveluita ja käyttötapoja sekä tulevaisuuden trendejä sosiaalisen median kentällä. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että vuoden 2013 alussa suosituimpia palveluita nuorten keskuudessa olivat Facebook, Youtube, Irc-Galleria ja Blogger. Yleisimpiä käyttötapoja olivat sisältöjen lukeminen ja katselu, tuttujen ihmisten tekemisten seuraaminen sekä tekstipohjaisen sisällön tuottaminen. Tulevaisuuden trendeistä mainittiin Facebookin suosion jatkuminen kärjessä ainakin tulevan vuoden ajan. Lisäksi tutkimuksen perusteella palveluiden käyttäminen nuorten keskuudessa tuskin tulee muuttumaan kovin radikaalisti.

Toinen lasten ja nuorten internetin käyttöön keskittynyt tutkimus on *EU Kids Online*, jossa on hahmoteltu ”mahdollisuuksien tikkaat” – käsite kuvaamaan nuorten aktiivisuutta omien sisältöjen tuottamiseen. Tutkimukseen osallistui 25 000 lasta ja nuorta yhteensä 25 eri maasta vuonna 2010. Ensimmäinen askel tarkoittaa nuoren kohdalla lähinnä internetin käyttöä pelaamiseen ja koulutehtävien tekemiseen. Viimeisellä askeleella on kyse luovasta tasosta, joka tarkoittaa esimerkiksi bloggaamista ja vierailuja virtuaalimaailmoissa. Väliaskelmiin mahtuu muun muassa videoiden katsomista ja yhteisöpalvelujen käyttöä. (Livingstone, Haddon, Görzig & Ólafsson 2011, 14.)

Kaivosoja (2010) on tutkinut Pro gradu – tutkielmassaan nuorisotyöntekijöiden käsityksiä nuorten kohtaamisesta ja tavoittamisesta nuorten käyttämissä sosiaalisen median palveluissa. Tavoitteena on ollut selvittää verkkonuorisotyön haasteita ja mahdollisuuksia. Lisäksi tutkielma on selvittänyt millä tavoin nuorten väliset kontaktit rakentuvat ja etenevät Internetissä. Kokonaisuudessaan verkossa toimivan nuorisotyöntekijän rooli koetaan monimuotoisena, ja siihen kuuluu muun muassa nuorten tukeminen ja eteenpäin ohjaaminen. Haasteeksi nähtiin verkkoviestinnän puutteet sekä vähäiset ohjaukset.

Tämän opinnäytetyön kannalta aikaisemmat tutkimukset ovat merkittävässä roolissa. Erityisesti Weissenfeltin ja Huovisen (2013) tutkimus nuorten sosiaalisen median käytöstä on toiminut niin innoittajana aiheen valintaan kuin vertailupohjana tämän tutkimuksen tuloksille. *EU Kids Online* – tutkimusta on hyödynnetty tässä työssä erityisesti yhteisöllisyyden teemassa. Kaivosojan (2010) Pro gradu – tutkielmaa verkkonuorisotyön haasteista ja mahdollisuuksista on sivuttu tutkimustulosten johtopäätöksissä.

4 SOSIAALINEN MEDIA JA YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys voidaan nähdä *yhteenkuuluvuuden tunteena* ja toisaalta *vuorovaikutuksessa kehittyvänä yhteisyytenä*, joka näyttäytyy toiminnallisina yhteisöinä. Yhteisöllisyyden termiä käytetään paljon yleisessä keskustelussa ja se on muokkaantunut käsitteeksi, jonka alle nimetään hyvin erityyppisten ja väljin perustein ihmisryhmiä, jotka ovat vain hetkellisesti kanssakäymisissä toistensa kanssa. Yhteisö – käsitteen määrittely on vaikeaa ja käsite on alkanut lähentyä minkä tahansa vuorovaikutussuhteen yleisnimikettä. (Mäkinen 2009, 74–78.)

4.1 Yhteisöllisyyden määritelmä

Vuorovaikutuksen kautta muodostuu tunne yhteenkuuluvuudesta ja osallisuudesta ryhmään. Ihmiset ovat aina jollain tasolla riippuvaisia toisistaan ja osallisia toisten ihmisten elämässä vuorovaikutuksen, toiminnan ja omien valintojen myötä. Yhteenkuuluvuuden mahdollistama osallisuus tuottaa jäsenilleen turvaa sekä luo vaikuttamismahdollisuuksia yhteisön sisällä ja sen ulkopuolella. Yhteenkuuluvuutta on vaikea täysin välttää ja laajasti tarkasteltuna yhteenkuuluvuudessa on kyse maailmanlaajuisesta vuorovaikutuksen ketjusta, joka yhdistää kaikki jonkinasteiseen toistensa vaikutuspiiriin. (Mäkinen 2009, 90.) Kangaspunnan (2006, 90) mukaan yhteenkuuluvuuden tunteen sitoma yhteisöllisyys konkretisoituu yhteisenä tekemisenä tavoitteiden saavuttamiseksi tai toisaalta yhteisöllisyys voi jäädä myös ilman toiminnallista ulottuvuutta muodostuessaan virtuaalisessa ympäristössä.

Tutkijoiden arviot ja määritelmät yhteisöllisyyden muuttumisesta tietoyhteiskunnassa ovat vaihtelevia. Yhteinen näkemys on kuitenkin, että yhteisöt luovat yksilölle kontaktiverkoston, johon hän voi samaistua ja tuntea kuuluvansa. Yhteisö toimii osallistajana kiinnittämällä yksilön yhteisiin arvoihin ja normeihin. Vaikka yhteisöllisyyden muodot ovat muuttuneet, yhteisöjen merkitys on silti huomattava. (Mäkinen 2009, 74.)

Ihmisten välinen sosiaalinen yhteisyys on muokkaantunut eri suuntiin ajan myötä. Moderni yhteiskunta on ottanut haltuunsa uudenlaisia yhteisyyden muotoja. Perin-

teisen suku- ja heimoyhteisöjen rinnalle on alkanut muodostua *sopimuksellisuuden* perustuvia yhteisöjä, joissa yksittäisen ihmisen rooli korostuu uudella tavalla. Perinteisessä näkemyksessä ihmisen osan on määritellyt ympärillä oleva yhteisö, ei yksilö. Modernisaation myötä joukkoviestimet ovat kehittyneet ja samalla yhteisyyksimuodot väljentyneet. Teknologian kehitys on tuonut mukanaan internetin, mikä on johtanut virtuaalisen yhteisön käsitteen muokkaantumiseen. 2000-luvulla internet synnytti täysin uudenlaisen *sosiaalisen verkko maailman*, missä ihmisen mielenkiinnon kohteet keskittyvät enenevässä määrin henkilökohtaisen identiteetin rakentamiseen. Toisaalta tehokas informaation välitys ja monipuoliset verkostoitumismahdollisuudet sosiaalisen median ympärillä muuttavat ajan ja tilan suhteita ihmisten vuorovaikutussuhteissa. (Kangaspunta 2011, 14–16.)

Kupiainen ja Sintonen (2009, 88–89) tuovat esille uuden näkökulman yhteisömääritelmään. Heidän mukaansa yhteisöjen sijaan voisikin puhua parvista. Sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden ryhmille, jotka järjestyvät vain hetkellisesti jonkin toiminnan ympärille. Ajatukset ja ideat välittyvät verkossa nopeasti ja asiasta kiinnostuneet henkilöt muodostavat parvia keskustelemaan kiinnostuksen kohteista. Mielestämme määritelmä kuvaa hyvin tätä aikaa, jossa vaihdetaan nopealla tahdilla mielipiteitä ja siirrytään ryhmästä toiseen. Koko ajan eletään ja ollaan liikkeessä. Määritelmä on mielenkiintoinen, mutta ei ole vielä levinnyt kovin laajalle.

4.2 Sosiaalinen media yhteisöllisyyden luoja

Aro (2011, 39,53) toteaa, että perinteisen näkökulman mukaan yhteisöllisyyttä pidetään yhteenkuuluvuuden tunteena ja modernisaatio johtaa yhteisöllisyyden häviämiseen. Yhteisöllisyyden teema on kuitenkin murroksessa erityisesti diginatiivien aikakaudella, sillä nykypäivänä yhteys yksilöiden välillä ei muodostu kasvokkain vuorovaikutuksessa. On tärkeä tiedostaa, että myös tämän päivän ihmiset janoavat yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisöjen tarjoamaa turvaa. Koemme, että uudet yhteisöpalvelut tuovat ihmisen lähemmäksi uusia yhteisöllisyyden muotoja, vaikka perinteinen sosiologinen käsitys ei niitä välttämättä hyväksykään.

Tunne yhteenkuuluvuudesta ja osallisuudesta on nuorille tärkeää. Erilaisten palveluiden käyttö on muodostunut tärkeäksi kanavaksi olla yhteydessä ystäviin ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Sen merkityksellisyyttä ei pidä missään nimessä aliarvioida. Kangaspunnan (2011, 28) mukaan yhteisöllisyyden määritelmää miettiessä on hyvä pitää mielessä peruskysymys, joka painottaa ihmisen omaa tuntemusta yhteisöön kuulumisesta. Ihminen tietää kuuluvansa tiettyyn ryhmään ja hän tietää, että jotkut muut eivät siihen kuulu.

Noppari ja Uusitalo (2011, 159–161) viittaavat EU Kids Online – tutkimukseen, jossa saatiin selville, että tyypillistä nuorten nettiyhteisöille on niiden nivoutuminen yhteen internetin ulkopuolisten yhteisöjen kanssa. Tutkimuksen mukaan suurin osa nuorista vietti oikeassa elämässä samojen ihmisten kanssa aikaa, joiden kanssa he ovat verkossakin. Syynä tähän pidetään ryhmäpainetta. Tilapäivitykset ja kuvat näkyvät vain omalle verkostolle ja kaverisuhteet vaikuttavat pitkälti siihen miten nuori verkossa käyttäytyy. Nuori saa nopeasti kavereiltaan palautetta, mikäli käyttäytyy ennenkuulumattomalla tavalla. Mielestämme voisi ajatella, että tiettyihin yhteisöihin kuuluminen luo samalla käyttäytymissääntöjä yhteisön jäsenille.

On tärkeää huomioida myös pelimaailmat, joissa on usein sosiaalinen aspekti. Joensuun (2011, 19) mukaan ulkopuolelta katsottuna nuoren pelaaminen voi näyttää passivoivalta. Käyttäjien kannalta verkko on kuitenkin huomattavasti aktiivampi väline kuin esimerkiksi televisio. Pelimaailmoissa suurin osa sisällöistä on valmiiksi luotuja, mutta käyttäjän rooliksi muodostuu aktiivinen pelaaja, joka rajojen ja sääntöjen puitteissa saattaa olla hyvin kekseliäs ryhmien muodostamisessa, kommunikoinnissa ja pelihahmojen muokkaamisessa. Pelaamisen ympärille muodostuu verkostoitumista ja sosiaalista kanssakäymistä viimeistään siinä vaiheessa, kun joukko nuoria kokoontuu yhteen tilaan pelaamaan, ns. laneihin.

Blogit ovat lyhyen ajan sisällä nousseet suosioon etenkin tyttöjen keskuudessa. Potkonen (2012, 70–73) nostaa esille pro gradu – tutkimuksessaan bloggaamiseen liittyvän yhteisöllisyyden teeman. Yhteisöllisyys syntyy niissä konkreettisesti kommentoinnin ja reaali maailmassa tapahtuvien tapaamisten kautta, joilla yhteisyyttä ylläpidetään ja vahvistetaan. Blogit ovat itsensä toteuttamisen paikkoja, jot-

ka antavat samalla mahdollisuuden saada vertaistukea sekä luoda uusia ystävyssuhteita samanhenkisiin ihmisiin.

Noppi ja Uusitalo (2011, 154–155) tuovat esille, että suurin osa nuorista käsittää netin tarkoittavan vain tilaa, jossa kohdataan kavereita ja tehdään samoja asioita kuin netin ulkopuolella. Verkko ei välttämättä täytä kaikkia perinteisen yhteisön määritelmiä, mutta se luo uusia, erilaisia mahdollisuuksia kokea yhteisöllisyyttä. Tutkijat puhuvat moniajosta, jossa palveluita käytetään eri tarkoituksiin. Facebookia voidaan pitää hyvänä esimerkkinä tästä, sillä sen sisään kätkeytyy useita erilaisia yhteisöllisiä kerroksia. Näitä ovat muun muassa tiettyä asiaa tukeville käyttäjille tai alakulttuureille perustetut ryhmät, joiden sisällä käydään keskusteluja. Nuoret liittyvät usein esimerkiksi yhtyeille tai yrityksille luotuihin yhteisöihin.

Noppi ja Uusitalo (2011, 156–158) selvittävät alakulttuureille tyypillisestä yhteisöllisyyden muotoa. Näissä ryhmissä on selkeästi näkyvissä yhteenkuuluvuutta korostavaa yhteisöllisyyttä. Tätä ilmentävät esimerkiksi yhdenmukaiset valokuvat, nimimerkkivalinnat ja tiettyjen sääntöjen noudattaminen. Lisäksi erilaiset faniyhteisöt voivat olla intensiivisiä ja niihin sitoutuminen on vahvaa. Näin myös nimimerkeille alkaa muodostua odotuksia. Heinonen (2008, 111) näkee tämän tyyppisen yhteisöllisyyden rakentuvan viiden vaiheen kautta, jossa lähdetään liikkeelle nimimerkkien tunnistamisesta, siirrytään tutustumisvaiheeseen ja sitä kautta edelleen tullaan osaksi yhteisöä. Merkityksellisintä on se, kuinka voimakkaina yhteiset asiat koetaan. Erilaiset tuttavuudet netissä voivat siis vähitellen muokkaantua osaksi reaalielämää. Tietyn artistin fanit kokoontuvat yhteen konserteissa, tunnistavat toisensa nimimerkkien takaa ja näiden kohtaamisten kautta syntyy uusia sosiaalisia suhteita ja tunteita yhteisöön kuulumisesta.

Palatessa takaisin moderniin käsitykseen yhteisöllisyydestä voidaan huomata, että perinteisen määritelmän rinnalle on nostettava myös internetin ja sosiaalisen median tuottamat uudet näkökulmat. Joensuu (2011, 15) toteaa ihmisen kasvun tapahtuvan suhteessa ympäröiviin yhteisöihin. Verkossa luodut yhteisöt voivat olla nuorille yhtä merkityksellisiä kuin mitkä muut yhteisöt tahansa, eikä kasvokkain tapaaminen ole enää ainoa kriteeri yhteisöllisyydelle. Voidaan ajatella, etteivät

verkkoyhteisöt ole irrallinen osa nuorten arkikokemuksia. Lisäksi Chayko (2008, 8-11) toteaa, että olisi suotavampaa puhua sosiomentaalisista suhteista, jollaisia oikeastaan kaikki suhteet ja yhteisöt ovat pohjimmiltaan. Toisin sanoen kaikki vuosuhteet sisältävät henkisen puolen, sillä käytännössä jatkuva fyysinen vuorovaikutus ei ole mahdollista. Matikaisen (2009, 192) mukaan verkossa tapahtuvat ilmiöt ovat arkipäiväistyneet, jolloin ne tuntuvat käyttäjiltä yhtä todellisilta kuin netin ulkopuolellakin. Tämä vähentää mielestämme illuusiota siitä, että sosiaalinen media on irrallinen osa todellisuutta.

5 NUORET JA SOSIAALISEN MEDIAN HAITALLISUUS

Internetin ja sosiaalisen median hyödyt ja mahdollisuudet ovat monelle tuttuja. Haasion (2013, 8) mukaan sosiaalinen media tarjoaa mahdollisuuden itseä kiinnostavan tiedon hankintaan ja kommunikointiin ystävien kanssa ajasta ja paikasta riippumatta. Siellä välittyy vahva yhteenkuuluvuuden tunne ja tämä luo mahdollisuuden tutustua uusiin, samanhenkisiin, tuttavuuksiin. Yhteisöllisyyttä voidaan pitää sosiaalisen median positiivisena ilmiönä, mutta kaikella on kuitenkin kääntöpuolensa ja onkin selvää, että sosiaalisessa mediassa on myös oma pimeä puolensa. Nuorista vain harva tietää, mitä negatiivisia vaikutuksia Internetin käyttö tuo mukanaan. Sosiaalisen median lukuisat palvelut tarjoavat saumat ikävälle toiminnalle, kuten ahdistelulle, kiusaamiselle sekä julkisuuden ja yksityisyyden rajojen hämärtymiselle.

5.1 Nettikiusaaminen

Sosiaalisen median siirtyessä tietokoneiden lisäksi älypuhelimiin myös kiusaaminen on muuttanut muotoaan. Reaalielämän sanallinen ja fyysinen kiusaaminen on nyt myös todellisuutta monen nuoren älypuhelimessa. Ennen välitunnit saattoivat olla kiusatulle kauheita ja kotimatkat vielä kauheampia. Nykyään kotonakaan ei saa olla rauhassa, sillä kiusaaminen yltyä uuden tekniikan avulla myös sinne. Agatstonin, Kowalskin ja Limberin mukaan (2008, 67) määritelmä nettikiusaamiselle puuttuu, mutta Forss (2014, 35) toteaa kiusaamisen olevan jatkuvaa ja asiatonta käytöstä jotain tiettyä henkilöä kohtaan. Toisaalta pelkkä yksittäinen viestikin voi täyttää jo rikoksen tunnusmerkistöjä. On huomattava, että vaikka kiusatun pois sulkeminen ystävien välisestä Facebook-ryhmästä ei ole rikos, se voi olla henkisesti satuttavampaa kuin yksittäinen rangaistava viesti.

Kiusatun henkilön profiilia tai nimeä saatetaan käyttää väärin ja hänen kuviaan voidaan julkaista netissä kiusaamisen välineenä. Haasion (2013, 62–63) mukaan tyypillisimpiä nettikiusaamisen muotoja ovat ihmisten ulkonäön arviointi, erityyppinen pilkkaaminen, panettelu ja seksuaalisesti häiritsevät kommentit. Forss (2014, 37) puolestaan tuo esille, että yleisin nettikiusaamisen muoto on viestittely, jossa

kiusatulle lähetetään viestejä yksityisesti, ryhmän sisällä tai julkisesti. Kiusaamista toteutetaan myös erilaisin kuvanmuokkauksin tai pilkkavideoin. Yksi tapa on tehdä seuranhakuilmoitus, johon liitetään kiusatun henkilötietoja ja näin hän voi joutua häiritsevien yhteydenottojen kohteeksi.

Lenhartin (2007) mukaan tytöt ovat poikia useammin nettikiusaamisen uhreja. Verkossa ja sosiaalisessa mediassa kiusaaminen on myös huomattavasti helpompaa kuin reaalielämässä. Nuoret, jotka eivät tosielämän sosiaalisessa ympäristössä kiusaisi muita, saattavat hyvin herkästi muuttua kiusaajiksi verkossa. (Haasio 2013, 62–63.) Voisiko ajatella, että nettikiusaaminen ja sen lisääntyminen johtuvat sen niin sanotusta ”helppoudesta”. Sosiaalisessa mediassa epäasialliseen käytökseen saattaa johtaa nimettömyys ja kasvottomuus, jolloin luullaan, että siitä on mahdoton jäädä kiinni.

Thorslundin (2009, 38–39) pohdinnan mukaan harvoin huomataan sitä seikkaa, että usein nuoret, jotka ovat joutuneet epäinhimillisen käytöksen uhreiksi tai vaarantilanteisiin sosiaalisessa mediassa, ovat kokeneet samaa myös fyysisessä ympäristössä. Kaikki mahdolliset taustalla olevat vaikeudet tekevät joistain nuorista haavoittuvampia kuin toisista – myös netissä. Thorslund (2009, 49, 52) toteaa myös, että monet yhteiskunnassa esiintyvistä ongelmista näyttäytyvät myös nuorten verkkomaailmassa. Nettikiusaaminen on hyvä esimerkki tästä. Näin ollen sosiaalisen median riskiksi luokitellulla nettikiusaamisella saattaa olla yhteyttä koulu-kiusaamiseen.

Kraft (2006, 162) pohtii, että lapset ja nuoret pitävät internetiä ja sosiaalista mediaa usein irrallisina reaalielämän ympäristöstä, eivätkä tule ajatelleeksi, että pikaviestimien kautta lähetetyt ilkeät viestit jäävät usein painamaan vastaanottajan mieltä sosiaalisen median ulkopuolellakin. Hamaruksen (2012, 89) mukaan kiusaamisella on erittäin vahingoittava ja syvästi tuhoava vaikutus nuoren elämään. Hamarus (2012, 88) tuo teoksessaan esille Allardtin luokittelemat perustarpeet, jotka ovat aineelliset ja ei-henkilökohtaiset tarpeet, ihmisten välisiin suhteisiin ja identiteettiin liittyvät sekä itsensä toteuttamisen ja yhteiskuntaan integroitumiseen liittyvät tarpeet. Kiusaaminen rikkoo ilmiönä kaikkia näitä luokituksen mukaisia hy-

vinvoinnin peruselementtejä. Kiusaamisella voi olla vaikutusta lapsen ja nuoren kouluviihtyvyyteen, kaverisuhteisiin, oppimiseen, motivaatioon, itsetuntoon ja jopa ammatinvalintaan (Hamarus 2012, 9).

Forssin (2014, 38–39) mukaan nuoret siirtyvät vanhempien ulottumattomiin sosiaalisessa mediassa. He ovat ottaneet käyttöönsä pikaviestipalvelut, kuten WhatsAppin ja Kik Messengerin sekä yhteisöpalvelu Ask.fm:n. Nämä uudet palvelut ovat alkaneet näkyä myös poliisin rikosilmoituksista, sillä esimerkiksi keskustelupalveluissa voidaan yksi jäsen lisätä lupaa kysymättä tiettyyn ryhmään ja näin häntä aletaan kiusata suuremmalla joukolla. Forss puhuu tässä yhteydessä kollektiivisesta nettikiusaamisesta, jossa osa kiusaa ja osa on ”hiljaisina hyväksyjinä” eli sivusta seuraajina.

5.2 Nettiriippuvuus

Ihmisyteen kuuluu luonnollisena osana riippuvuus yhteisöistä ja niihin liittyvästä tiedosta. Sosiaalisen median tuottamat laajat ja monipuoliset sisällöt ovat kuitenkin vielä niin uutta, että luonnolliset säätelykeinot puuttuvat. Ihmisen aivot saavat tyydytystä lyhyistä ja nopeista ärsykkeistä, kuten esimerkiksi Youtube-videoklipin löytämisestä. Pitkäjänteinen tekeminen ei tunnu enää samalla tavalla palkitsevalta kuin ennen. (Majava 2012.)

Nuoren tietokoneen ja sosiaalisen median käytössä on harvoin kyse todellisesta riippuvuudesta eli addiktiosta. Netti sellaisenaan aiheuttaa harvoin riippuvuutta vaan käyttäjä koukuttuu esimerkiksi sosiaalisen median käytön myötä luotuihin ihmissuhteisiin. Nettiriippuvuuden sijaan voitaisiin puhua nettiystävəriippuvuudesta. (Nuori viettää liikaa aikaa tietokoneella.) Puhuttaessa todellisesta netin ongelmakäytöstä, siihen liittyy usein pakonomainen tai hallitsematon käyttö. Riippuvuus voi olla spesifiä ongelmakäyttöä, kuten uhkapeliriippuvuutta tai yleistä, valikoimantonta, riippuvuutta internetin käyttöön. Kaikelle ongelmakäytölle on kuitenkin ominaista se, että sosiaalinen elämä siirtyy yhä enenevässä määrin nettiin, jolloin kanssakäyminen reaalielämän suhteissa vähenee. Lasten ja nuorten pakonomainen internetin ja sosiaalisen median käyttö on noussut huoleksi vuorovaikutteises-

sa sekä tietokonepohjaisessa mediassa. Sosiaalinen ympäristö on nykyään internetissä, mikä toisaalta lisää vetovoimaisuutta, mutta myös kulutettua aikaa tietokoneella ja internetin parissa. (Salokoski & Mustonen 2007, 98.)

Verkkoriippuvuus voidaan jaotella eri alalajeihin sen perusteella, mikä riippuvuutta aiheuttaa. Riippuvuus voi olla esimerkiksi mobiiliriippuvuutta, surffailuriippuvuutta, verkkoyhteisöriippuvuutta tai keskusteluriippuvuutta. *Mobiiliriippuvainen* kokee tarvetta olla jatkuvasti tavoitettavissa esimerkiksi Facebookissa kännykän välityksellä tai sähköpostilla, mutta *surffailuriippuvaiselle* netin käyttö toimii itseisarvona. *Verkkoyhteisöihin liittyvä riippuvuus* tarkoittaa käytännössä jopa pakonomaista Facebookin tapahtumien seuraamista ja tilapäivitysten tekemistä eri laitteilla. Verkkoriippuvuuden alalajeihin kuuluu myös *keskusteluriippuvuus*, jossa chateista syntyy pääasiallinen sosiaalisen kanssakäymisen väline. (Haasio 2013, 16–17.)

Peltoniemi (2011) muistuttaa tekstissään, että tietokoneella ja internetissä kulutettu aika ei ole pätevä mittari nettiriippuvuuden todentamiseen. Tietokone ja internet ovat hyödyllisiä esimerkiksi opiskeluun liittyvien tehtävien tekemisessä, jolloin niiden ääressä kulutettu aika on käytetty hyödylliseen tarkoitukseen. Nettiriippuvuudesta voidaan puhua silloin kun internetin ja sosiaalisen median käyttö ryhtyy hallitsemaan lapsen ja nuoren elämää ja netin käytöstä tulee kontrolloimatonta. Peltoniemen mukaan oireita ovat muun muassa levottomuus, joka aiheutuu internetiin pääsemättömyydestä, ajantajun menetys käyttäessään sosiaalisen median palveluita, käytön tauottomuus tai ärtyminen joutuessaan lopettamaan pelaamisen tai internetin käytön. Lisäksi nettiriippuvaiset eivät siedä arvostelua omasta netin käytöstään, laiminlyövät liikunnan ja muut harrastukset sekä valehtelevat perheenjäsenille ja ystävilleen peittääkseen käytön todellisen laajuuden. Suurimpia yksittäisiä nettiriippuvuuden aiheuttajia ovat erilaiset keskusteluryhmät.

Salokoski ja Mustonen (2007, 16) tähdentävät kuitenkin median riskien olevan yksilöllisiä. On huomattava, että melkein millä tahansa median sisällöllä voi olla mahdollisuus aiheuttaa käyttäjälleen jonkinlaisia ongelmia tietyissä olosuhteissa. Se mikä on yhdelle riskitekijä, voi toiselle tuoda lähestulkoon terapeuttisia mahdollisuuksia.

6 SOSIAALISEN MEDIAN MAHDOLLISUUDET NUORTEN PARIS- SA TEHTÄVÄSSÄ TYÖSSÄ

Weissenfeltin ja Huovisen (2013) tekemän analyysin mukaan nuorten kanssa toimivien organisaatioiden tulisi ehdottomasti olla läsnä juuri niissä sosiaalisen median palveluissa, joista nuoret löytyvät. Nuorten parissa tehtävä työ luo aivan uudenlaisia mahdollisuuksia sosiaalisen median aikakaudella. Nuorten kohtaaminen helpottuu verkon välityksellä ja nuorilla kynnys vastaanottaa ammattilaisten tukea madaltuu.

Puhuttaessa verkkonuurisotyöstä on käytetty termejä kuten verkkoperusteinen nuorisotyö, tietokonevälitteinen kohtaaminen, virtuaalinen nuorisotyö, nettinuurisotyö ja verkossa tehtävä nuorisotyö. On eroa sillä puhutaanko nuorille suunnatusta verkkotyöstä vai verkkonuurisotyöstä. Lähtökohtaisesti termejä yhdistää työn kohteena oleva joukko, nuorisot. Työn tavoitteita koskevissa lähtökohdissa on kuitenkin selkeä ero. Sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset tekevät nuorille suunnattua verkkotyötä ja heidän toimintaa ohjaavat ammatilliset tavoitteet, kuten esimerkiksi lastensuojelulliset periaatteet. Verkkonuurisotyössä sen sijaan painopiste on ennaltaehkäisevässä työssä. (Huttunen 2014, 15.) Sinisalo-Juhan ja Timosen (2011, 24) mukaan verkkonuurisotyöhön kuuluu muun muassa verkkokeskustelu, reaaliaikainen nuorisotyö verkossa ja nuorisotalotyö eli virtuaaliset nuorisotilat.

Kiilakosken (2010) käsityksen mukaan nuoret ovat kasvaneet *digitatiiveina* ja kohtaavat sosiaalisen median luonnollisena kasvuympäristönä. Nuoret ovat taitavia verkon ja sosiaalisen median käyttäjiä. Vanhemmat sukupolvet ovat joutuneet opettelemaan tämän kaiken, niin verkon kuin itse tietokoneidenkin käytön, vanhemmalla iällä. Nuorisotyöntekijät puolestaan näkevät sosiaalisen median aiemmin opitun kautta. Heillä on siis erilainen lähtökohta sosiaalisen median käyttämiseen ja sen arvottamiseen. Ajattelemme, että verkkoperusteiselle nuorisotyölle voisi olla paikkansa ja nuoret tulisi kohdata myös verkossa. Toki verkkotyö saattaa kuitenkin vaarantaa aidon kohtaamisen kokemukset, jotka syntyvät vain reaalielämän vuorovaikutussuhteissa.

Kuikan (2011, 37) mukaan nuorisotyö ottaa vastaan ensimmäisenä erilaiset nuorisokulttuuriset muutokset ja uudet toimintaympäristöt. Wrede (2011, 7) tuo esille, että diginatiivit käyttävät uuden teknologian mahdollisuuksia toisella tavalla kuin vanhempansa. Hyvän nuorisotyön kriteerinä pidetään sitä, että ollaan vahvasti kiinni sekä nuorten että aikuisten maailmassa. Ihmisten välisten merkityksellisten suhteiden luominen hetkessä, paikassa riippumatta, on mahdollista aivan uudella tavalla. Pohjola (2010, 2-4) selkeyttää uudenlaista kulttuuria ja toteaa sen olevan sosiaalinen muutos, jossa hiljaisuuden kulttuurin tilalle onkin tullut vuorovaikutteisuus.

6.1 Nuorisotyö löytämässä tietään sosiaaliseen mediaan

Joensuun (2011, 21) mukaan on huomattava, että vaikka teknologiset uutuudet ovatkin tehneet muutoksia nuorten elämään, suurimmat muutokset liittyvät tavallisten, arkipäiväisten asioiden siirtymiseen nettiin. Nuorten maailma käsittää edelleen samoja asioita kuin ennenkin. Nämä linkittyvät seurusteluun, sosiaalisuuteen, tunteisiin, vihamieliseen oireiluun ja syrjäytymisen teemoihin.

Mielestämme mahdollisuudet nuorten parissa tehtävässä työssä sosiaalisen median kentällä ovat huikeat. Tärkein huomio on se, että sosiaalisen median laaja-alaiset ja monitahoiset palvelut ovat samalla myös matalan kynnyksen paikkoja nuorten kohtaamiseen. Nuorisotyöntekijältä vaaditaan kuitenkin tiettyä osaamista. Sinisalo-Juhan ja Timosen (2011, 30–31) mukaan työntekijän on osattava arvioida nuoren oman tilan raja, jotta hän pystyy tunkeilematta olemaan tukena. On tiedettävä nuorten nopea tapa liikkua palveluiden välillä pysyäkseen heidän mukana. Työotteena käytetään aktiivista läsnäoloa sekä tutkivaa havainnointia. Työntekijän on osattava eritellä, mikä liittyy tahalliseen provosointiin ja mikä taas on nuoren aitoa tarvetta jutella. Nuoria tulisi Kuikan (2011, 37) mukaan ohjata kohti myönteisiä vertaisryhmiä ja mielellään samanikäisten pariin.

Netissä saatetaan kohdata myös paljon häiriköiviä sekä passiivisesti seuraavia nuoria, jolloin työntekijän on osattava tuoda esille, että hän on havainnut nuoren ja

valmis nuoren omaehtoiseen kohtaamiseen (Kuikka 2011, 30). Mielestämme on tärkeä huomioida, että netissä kohtaamiset ovat usein myös samankaltaisia kuin reaalielämässä, joten se voi olla työntekijälle helpottava tieto. Vaatii kuitenkin ammatillista osaamista, jotta kykenee saamaan nuoreen nopeasti yhteyden, sillä he pystyvät erittäin nopeasti vaihtamaan palvelusta toiseen, jolloin tilanteet yleensä raukeavat.

Nuorisotyön eräs muoto on etsivä työ, joka etsii nuoria pudokkaita käytännössä kaduilta. Myös tähän työmuotoon on otettu mukaan verkkotyö. Nuoret verkossa ovat Kaartinen-Koutaniemen (2012, 62) mukaan samaa joukkoa kuin muuallakin. Työntekijät hakevat kontakteja ja motivoivat palveluiden piiriin. Tähän ympäristöön liittyy kuitenkin ylivoimainen piirre, joka liittyy nopeaan kohtaamiseen ja asioiden puheeksiottoon. Verkkotyötä tehdään chateissa ja foorumeilla, joissa anonymiteetti korostuu. Tämä taas madaltaa kertomisen kynnystä ja traumaattisistakin asioita pystytään kertomaan helpommin. Apua järjestetään palveluverkostosta, mutta mikäli keskustelija haluaa pitää kiinni anonymiteetista, työntekijä ei välttämättä pysty enempää auttamaan ja palveluiden hakeminen jää nuoren vastuulle. Tärkeintä olisi kuitenkin huomata, että nuori voi saada verkkokohtaamisesta arvokkaan kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja välittämisestä.

Huttunen ja Merikivi (2011, 44) tuovat esille haasteen, joka vaikeuttaa niiden nuorten löytymistä, jotka tukea tarvitsevat. Esimerkiksi Facebook on heterogeeninen ryhmä eikä sen käyttäjiä yhdistä muu kuin asiakkuus. Nuorisotyöntekijöitä vaaditaan aktiivisuutta ja kohderyhmien tarkempaa profilointia, jotta tiedetään keitä tavoitellaan ja mistä. Paljon on kuitenkin jo menty eteenpäin ja viranomaisyhteistyö on alkanut tiivistyä eri tahojen välillä. Nuoria ei enää odoteta omissa erillisissä palveluissa, vaan työntekijät liikkuvat sujuvasti eri palveluiden välillä ja tarjoavat välittömän yhteyden verkon ulkopuolisiin viranomaisiin. Joensuu (2011, 31) mainitsee teoksessaan muun muassa Netari-toiminnasta, jossa koulutetaan eri kuntien nuorisotyöntekijöitä Netari-työntekijöiksi ja Pelastakaa Lapset Ry kouluttaa aikuisia keskustelijoiksi tukichatteihin. Netarissa on mahdollisuus keskustella luotettavien nuorisotyöntekijöiden kanssa erilaisista asioista (Netari pähkinänkuoressa 2015). Lisäksi muun muassa EOPH (Elämä On Parasta Huumetta) toimii sosiaalisessa

mediassa, kuten Demi-fi-sivustolla ja Facebookissa. Heidän tavoitteenaan on välittää tietoa nuorten elämään vaikuttavista asioista ja lisätä keskustelua nuorten keskuudessa. (Sosiaalinen media 2015.)

Eettiset kysymykset ovat vahvasti läsnä sosiaalityötä tehdessä ja niiden tulee näyttäytyä samalla tavalla myös verkkoperusteisessa nuorisotyössä. Jokinen (2011, 112–113) tuo esille verkkoperustaisen nuorisotyön eettiset periaatteet, jotka ovat laatineet nuorille suunnatun verkkotyön foorumi (NuSuVeFo). Tämä yhteistyöverkosto pyrkii työn kehittämiseen, verkostoitumiseen, tutkimustoiminnan edistämiseen sekä verkossa tehtävän työn tunnetuksi tekemiseen. Arvot perustuvat YK:n *Lapsen oikeuksien sopimukseen*. Eettiset periaatteet koskevat kumpaakin osapuolta, niin yhteydenottajaa kuin nuorisotyöntekijääkin. Yhteydenottajalla on muun muassa oikeus saada luotettavaa ja oikeudenmukaista palvelua sekä oikeus anonymiteettiin. Kirjoittaja kuitenkin muistuttaa, että vaitiolovelvollisuus kumoutuu lastensuojelulain ilmoitusvelvollisuuden perusteella. Työntekijällä puolestaan on oikeus saada tehtävään tarvitsemaansa ohjausta ja oikeus olla suostumatta epäasialliseen kohteluun. Työntekijän tulee noudattaa yhteydenotoissa työaikoja.

Sosiaalityön näkökulmasta on tiedostettava, että tämän päivän nuorten kohtaamiseksi, myös aikuisten on hyvä tunnistaa, mitä diginatiivisukupolven maailma sisältää. Sosiaalisen median rooli nuorten elämässä voi olla vaikea hahmottaa sellaiselle, joka ei ole perehtynyt tähän uudenaikaiseen maailmaan. Aikuisten tulisikin huomioida kasvatustyössä tämän hetkiset nettiin liittyvät erityispiirteet, jotka liittyvät sosiaalisen median aikakauteen ja yhteisöjen luonteisiin. Joensuu (2011 14, 21) tähdentää, ettei netin ilmiöiden tunnistaminen ole enää ainoastaan kiinnostuksen asia, vaan myös vaatimus nuorten kohtaamisessa. Nuorten parissa toimivien tahojen olisikin tärkeää tunnistaa verkon ilmiöitä, jotta kyetään tukemaan heitä kehityksensä kannalta positiivissa asioissa. Samalla se luo mahdollisuuden toimia, mikäli tulee vastaan asioita, jotka vaativat puuttumista.

6.2 Verkkotyön haasteet

Verke (verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus) on keväällä 2013 tehnyt selvityksen, jonka mukaan yli 90 prosenttia kuntien ja järjestöjen nuorisotyöntekijöistä käyttää työvälineenään Internetiä nuorten parissa tehtävässä työssä. Lauha (2014) toteaa, ettei tässä vaiheessa ole syytä vielä ylpistyä liikaa. Nuorten parissa tehtävää työtä median eri ympäristöissä on tehty jo pitkään ja on kasvanut ymmärrys sille, että työtä pitää tehdä siellä missä nuoretkin ovat. Verkkotyö laahaa kuitenkin menetelmällisesti ja välineellisesti jäljessä, sillä reagoiminen teknologiseen kehitykseen ja verkkovälineiden käyttöön on liian hidasta. Tämän hetkinen panostus ei millään riitä nuorten nykyisiin tarpeisiin. Nuorten parissa toimivien tulisi rohkaistua ja tutustua uusiin palveluihin ja pysyä mukana sovelluksissa, joissa nuoretkin liikkuvat. Mielestämme kannustavana esimerkkinä voidaan pitää koulu-kuraattoreita, nettipoliisia ja sosiaalityöntekijöitä, jotka ovat luoneet omat Facebook – sivut, jotta kansalaisten olisi helpompaa ottaa heihin yhteyttä.

Työntekijät kokevat suurimmiksi ongelmakohdiksi työssään välineistön, työajan ja oman osaamisen riittämättömyyden. Selvityksen mukaan vain viidesosalla kuntien nuorisotyöntekijöistä on työkäytössään älypuhelin ja huomattava määrä (45 %) vastaajista ilmoitti, ettei heille ole lainkaan varattu työaika internetin käyttöön. Lisäksi haasteeksi koettiin sosiaalisen median palveluihin liittyvän ohjeistuksen vähäisyys sekä sopivien mittarien puuttuminen koskien työn laadun arviointia. Työntekijät olisivat halunneet saada konkreettista tietoa työnsä vaikuttavuudesta esimerkiksi nuorten tyytyväisyyskyselyjen avulla. (Lauha 2014.)

Suurin osa nuorille suunnatuista palveluista ovat lähtökohdiltaan auttavia palveluita, jotka perustuvat yksilölliseen tukeen ja neuvontaan. Nuorten parissa työskentelyssä on kuitenkin kyse nuorten toiminnasta, omaehtoisuudesta ja yhdessä tekemisestä. Näin ollen painopistettä olisi hyvä siirtää chat-pohjaisista tukipalveluista kohti toiminnallisempaa kanssakäymistä. Lähtökohdaksi olisi otettava nuorten omista toiveista lähtevät työskentelytavat. Esimerkki tällaisesta on Turun Tyttöjen Talon ryhmäblogitoiminta tyttötyössä. (Lauha 2014.)

Haasteeksi työntekijöille muodostuu se, että näitä kehittämistyön näkökulmia joudutaan pohtimaan yhtä aikaa, kun vasta itse ollaan opettelemassa ja ymmärtämässä tapahtuvia muutoksia sekä luovimassa reaali- ja verkkomaailman välimaastossa. Kasvokkaista ja verkossa tehtävää työtä ei ole syytä asettaa vastakkain. Nämä kaksi toimintamuotoa tulisi sovittaa yhteen, jotta nuorten aito kohtaaminen mahdollistuisi. (Lauha 2014.)

6.3 Sosionomi (AMK) -osaaminen nuorten parissa tehtävässä työssä

Opinnäytetyön aiheen kannalta näkyvimmit sosionomin (AMK) ydinosaamisen alueet ovat eettiset toimintatavat, asiakastyö, palvelujärjestelmän tuntemus, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen ja tutkimuksellinen kehittäminen. Sosiaalialan ammattilaiset sisäistävät sosiaalialan arvot ja ammattieettiset periaatteet, sekä ovat sitoutuneet toimimaan niiden mukaisesti. Ammattilainen edistää omalta osaltaan tasa-arvoa ja suvaitsevaisuutta sekä pyrkii toiminnallaan huonosuaisuuden ehkäisemiseen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Eettisessä osaamisessa on kyse halusta ja kyvystä nähdä ja kuulla asiakkaan omia näkemyksiä sekä tuoda niitä esille. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 2015.) Nämä eettisen osaamisen periaatteet tulee näkyä fyysisessä ympäristössä tehdyn työn lisäksi myös verkossa tehtävässä työssä. Verkossa sosiaalialan ammattilainen ottaa huomioon jokaisen yksilön ainutkertaisuuden ja pyrkii tukemaan nuoren kasvua ja kehitystä yksilöllisesti. Sosiaalisessa mediassa pyritään myös huonosuaisuuden ehkäisemiseen esimerkiksi nostamalla kiusaamisen teemaa esille ja puuttumaan kiusaamistapauksiin niitä kohdattaessa.

Ammattilaisen tulee ymmärtää asiakkaan tarpeet ja osata tukea nuorta vahvistaen hänen voimavarojaan kasvun ja kehityksen eri vaiheissa. Asiakastyöhön liittyy myös erilaisten työmenetelmien soveltaminen, joten sosiaalisen median käyttö yhtenä työvälineenä on osa sosionomin (AMK) ydinosaamista. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 2015.) Näemme osallisuutta tukevan vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen luomisen kuuluvan osaksi verkossa tehtävää ammattilaisen työtä. Vuorovaikutussuhteen luominen verkossa voi olla uusi mahdollisuus kohdata nuoria, mutta luottamuksen syntyminen saattaa olla haastavampaa kuin fyysisessä ympäristössä.

Palvelujärjestelmäosaaminen näkyy kykyinä ohjata nuoria verkossa erilaisten palveluiden piiriin arvioiden henkilön palvelutarpeen ja elämäntilanteen (Sosionomi (AMK) – tutkinto 2015). Sosiaalisessa mediassa korostuu vahvasti ennaltaehkäisevä työ, sillä nuoret eivät välttämättä ole vielä minkään palvelun piirissä tuodessaan huoliaan verkossa esiin ammattilaiselle. Näin ollen sosionomin (AMK) tulee osata ennaltaehkäisevän työn menetelmät ja lähtökohdat.

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen pitää sisällään muun muassa erilaisen viestinnän keinojen hallitsemisen ja yhteiskunnallisen vaikuttamistyön. Ammatillaiset, jotka käyttävät sosiaalista mediaa työvälineenä osaavat hyödyntää erilaisia viestinnän kanavia kohdatakseen nuoria. Lisäksi jokaisella sosiaalialan eri sektorilla, myös nuorten kanssa toimiessa, korostuu yhteiskunnallinen vaikuttaminen, joka edellyttää laaja-alaista kiinnostusta asioiden kehittämisen suhteen. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 2015.) Käytännössä esimerkiksi matalan kynnyksen kohtaamispaikkojen luominen voi olla verkkonuorisotyön kehittämistä. Palveluissa tapahtuvat nopeat muutokset vaativat ammattilaisilta halua pysyä kehityksen mukana, jotta vaikuttamistyö olisi mahdollista.

Lisäksi sosionomin (AMK) ydinosaamiseksi on määritelty tutkiva ja kehittävä työote. Tämän avulla tuotetaan uutta tietoa, joka on sovellettavissa työelämän muuttuviin tarpeisiin. (Sosionomi (AMK) – tutkinto 2015.) Näemme, että sosiaalisen median muuttuvissa ympäristöissä tämänkaltainen osaaminen on olennaisen tärkeää. Esimerkiksi tämä opinnäytetyö on osoitus uudesta tiedosta, joka on käytettävissä työelämässä toimiville.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä osiossa tulemme kuvaamaan käyttämämme tutkimusmenetelmän, tutkimuksen kulun ja laatimamme kyselylomakkeen sisällön sekä tutkimukseen liittyviä eettisiä pohdintoja. Lisäksi tuomme esille tutkimuksen lähtökohtiin liittyvät käsitteet reliabiliteetti ja validiteetti. Toteutimme tutkimuksen määrällisten eli kvantitatiivisten menetelmien avulla. Tutkimuksessa on neljä pääkysymystä, jotka liittyvät sosiaaliseen mediaan ilmiönä, nuorten vertaissuhteisiin ja arkeen, verkkonuorisotyöhön sekä käytön aiheuttamiin lieveilmiöihin.

7.1 Tutkimusmenetelmän kuvaus

Yhteiskunta- ja kasvatustieteissä käytetään monia erilaisia tutkimusstrategioita eli tutkimusotteita. Valikoimme opinnäytetyöhömme tutkimustyyppiä kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimusmenetelmän. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 191.) Määrällisen tutkimusaineiston voi kerätä joko kyselylomakkeella, haastattelulomakkeella, havainnoinnilla tai rekistereiden ja tilastojen avulla. Määrällistä menetelmää käyttävä tutkimus perustuu mittaamiseen, josta saatujen lukuarvojen avulla voidaan tehdä tilastollista analyysiä. (Vilkkä 2007, 35.)

Ennen aineiston keräämistä tutkijan on muutettava tutkittavia asioita rakenteellisesti operationalisoimalla ja strukturoimalla. Operationalisoinnissa on kyse teoreettisten ja käsitteellisten asioiden muuttamisesta muotoon, joka mahdollistaa mittamisen. Se on olennaista tutkimuksen kohdistuessa ihmisiin ja ilmiöihin. Strukturoinnissa tutkittavat asiat vakioidaan niin, että kaikki ymmärtävät kysymyksen samalla tavalla. Käytännössä on kyse arvojen antamisesta tutkittaville asioille, eli muuttujille. Arvot ilmaistaan joko kirjaimien tai numeroiden avulla. (Vilkkä 2007, 14–15.)

Määrällisen tutkimusmenetelmän tulokset muodostuvat numeroista. Tutkijan tehtävä on tulkita ja selittää olennainen numerotieto sanallisesti. Hän tuo esille millä tavalla asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toistensa suhteen. (Vilkkä 2007, 14.) Jotta havaintojen ja johtopäätösten tekeminen olisi mahdollista, on tutkittavan joukon

oltava mahdollisimman suuri, jolloin asioita voidaan selittää numeerisesti. Toteutunut otos edustaa sitä paremmin perusjoukon keskimääräistä mielipidettä tai kokemusta tutkittavasta asiasta, mitä suurempi otoskoko on. (Alasuutari 1996, 55.) Otoksoon tulisi olla vähintään 100, jos tuloksia tarkastellaan kokonaistasolla (Vilka 2007, 17; Heikkilä 2008, 45).

7.2 Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen aineistonkeruun välineenä oli kyselylomake, jonka loimme Webropol käyttöliittymän avulla. Lisäksi teimme saatekirjeet (Liite 1, 2) sekä Sedun opettajille, että kyselyyn osallistuville opiskelijoille. Lähetimme linkin kyselylomakkeeseen sähköpostilla Koulutuskeskus Sedun koulutuspäälliköiden välityksellä ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille. Kyselylomakkeet lähetettiin tammikuussa 2015 ja vastausaika oli kaksi viikkoa. Vilkan (2007, 28) mukaan yksi kyselyn tärkeimmistä asioista on lomakkeiden verkossa lähettämisen tai postittamisen ajoitus, jottei vastausprosentti jää sen vuoksi liian alhaiseksi. Otimme tutkimusta tehdessämme tämän huomioon, sillä ajoitimme kyselyn lähettämisen joulun 2014 jälkeen, jolloin oppilaitosten kiireisin aika olisi ohi. Vastauksia saimme yhteensä 149.

Kysely on aineiston keräämistapa, jossa kysymysten muoto on vakioitu eli standardoitu. Tämä tarkoittaa, että kaikilta vastaajilta kysytään samat kysymykset, samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Tapaa käytetään silloin, kun havaintoyksikkönä on henkilö ja häntä koskevat mielipiteet, asenteet, ominaisuudet tai käyttäytyminen. Kysely sopii erityisesti tilanteeseen, jossa tutkittavia on paljon ja he ovat hajallaan. (Vilka 2007, 28; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 182.) Päädyimme käyttämään Webropol käyttöliittymää, sillä Selkälän (2013, 105) mukaan verkkokyselyt tarjoavat paperikyselyä laajemmat mahdollisuudet visuaalisten ilmeen soveltamiseen. Lisäksi koimme, että nettikysely on houkuttelevampi vaihtoehto ajatellen kohderyhmäämme, nuoria.

7.3 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomakkeessa oli yhteensä 16 määrällistä ja kaksi laadullista kysymystä. Lomakkeeseen luotiin myös sivupolku, mikäli kyselyyn osallistuja vastasi kolmannen kysymykseen ”En käytä sosiaalisen median palveluita”. Sivupolussa oli kolme määrällistä ja yksi laadullinen kysymys.

Kysymykset jaoteltiin seitsemän teeman alle: perustiedot, sosiaalisen median palvelut, palveluiden käyttö, yhteisöllisyys, palveluiden sisällöt, nuorisotyö verkossa ja haitat. Sivupolulla halusimme kysyä nuorten kokemuksista sosiaalisen median käyttämättä jättämisestä. Teemojen avulla halusimme selkeyttää vastaajalle kyselylomakkeen sisältöjä ja kysymysten luokittelu helpotti myös analysointivaihetta. Tähän liittyen nuorisotyön teemassa käytettiin käsitettä nuorisotyöntekijä, jotta nuoret ymmärtäisivät kysymysten tarkoituksen oikein. Opinnäytetyössä termiä käytetään kuitenkin sen laajemmassa merkityksessä, jolloin käsite tarkoittaa muitakin ammattilaisia kuin toisen asteen koulutuksen suorittaneita nuoriso- ja vapaa-ajan ohjaajia.

Lomakkeen laadinnassa otimme huomioon tutkimuksen hyödyllisyyteen vaikuttavia seikkoja. Kyselylomakkeessa oli strukturoituja kysymyksiä eli vastausvaihtoehdot oli asetettu valmiiksi (Heikkilä 2008, 50). Kysymykset, jotka käsittelivät yhteisö- ja sosiaalisessa mediassa, tuotettujen sisältöjen merkitystä ja kokemuksia netti-riippuvuudesta ja nettikiusaamisesta asteikoksi määriteltiin *Täysin samaa mieltä, Osittain samaa mieltä, Osittain eri mieltä ja Täysin eri mieltä*. Verkkonuorisotyön teemaa koskevat kysymykset ja sivupolun yksi kysymys antoivat mahdollisuuden vastata *Kyllä, En osaa sanoa* tai *Ei*. Vilkan (2007, 109) mukaan ”En osaa sanoa”-vastausvaihtoehdon ongelmallisuus voi olla ennakoitavissa, jolloin harkintaa käyttämällä voidaan tietyissä kohdissa pakottaa vastaaja olemaan jotain mieltä. Jätimme ainoastaan muutaman En osaa sanoa – vastausvaihtoehdon, sillä halusimme minimoida vastaukset, jotka eivät mittaa oikeaa asiaa. Kyselyssämme muihin kysymyksiin sai valita useamman tai yhden kohdan annetuista vaihtoehdoista. Lisäksi laitoimme, avointa kommenttikenttää lukuun ottamatta, kaikki kysymykset pakollisiksi vastata. Tällä pyrimme estämään puuttuvien tietojen määrää.

7.4 Aineiston käsittely

Vilka (2007, 106) tuo esille, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineisto käsitellään kolmessa eri vaiheessa. Ensimmäisenä lomakkeet tarkistetaan, jonka jälkeen aineisto muokataan numeraalisesti käsiteltävään muotoon ja lopuksi tallennettu aineisto tarkistetaan. Ensin veimme kyselylomakkeesta saadut vastaukset Excel – taulukkolaskentaohjelmaan, josta ne siirrettiin IBM SPSS Statistics 21 – tilastointiohjelmaan. Muuttujia koskevat havainnot syötettiin taulukkoon, josta muodostui *havaintomatriisi* eli käsiteltävä tutkimusaineisto. Havaintomatriisissa vaakarivit vastaavat tilastoyksiköistä ja pystysarakkeet muuttujia (Heikkilä 2008, 123). Lopuksi tarkastimme vastaukset ja poimimme joukosta pois asiattomat ja kohderyhmäämme sisältymättömät vastaukset. Kohderyhmä rajattiin 16–18 –vuotiaisiin ja lomakkeet, joissa havaittiin hävyttömiä kommentteja, poistettiin.

Käsiteltävä aineisto tarkastettiin useaan kertaan, jotta muuttujien nimet ja arvojen selitteet vastaavat lomakkeen tietoja. SPSS- tilastointiohjelmassa kyselylomakkeen kysymykset numeroitiin juoksevasti, jotta aineiston analysointi ja tietojen korjaaminen virhetapauksessa helpottuisi (Heikkilä 2008, 125). Lisäksi muuttujat luokiteltiin kirjaimin ja numeroin, esimerkiksi sukupuoli=K1 ja ikä=K2.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää myös avoimia kysymyksiä ja niillä pyritään rajaamaan vastaajien ajatusten suuntaa. Avoimet kysymykset tulevat ajankohtaisiksi, kun vaihtoehtoja ei tunneta tarkkaan etukäteen. Tyypillistä tälle kysymystyypille on laatimisen helppous, mutta käsittelyn työläys. Ne houkuttelevat usein myös vastaamatta jättämiseen. Avoin kysymys antaa kuitenkin mahdollisuuden saada vastauksia, joita ei aluksi tule edes ajatelleeksi ja tuovat uusia näkökulmia aiheeseen. (Heikkilä 2008, 49.) Lomakkeessamme oli kuusi avointa kysymystä, joista osa toimi vastausvaihtoehtona monivalintakysymykseen. Kolme kysymystä oli omana kohtanaan: ikä, missä palveluissa olet nähnyt nuorisotyöntekijöitä ja vapaa sana. Lisäksi sivupolulla oli viisi avointa kysymystä, kuten perustelut palveluiden käyttämättä jättämiselle ja vapaa sana. Avoimista kysymyksistä saatuja vastauksia on käytetty tulososiossa ja niiden sanomaa on pyritty tulkitsemaan.

7.5 Tutkimuksen reliabiliteetti, validiteetti ja eettisyys

Jo tutkimuksen aikana on hyvä arvioida tutkimuksen reliabiliteettia, eli toistettavuutta. Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa pysyviä tuloksia mittauskerrasta toiseen. Tutkimus on silloin luotettava, kun toistetussa mittauksessa saadaan samat tulokset riippumatta tutkijasta. (Vilka, 2005, 161.) Tutkimuksemme luotettavuutta pyrimme parantamaan poistamalla epäasialliset vastaukset lopullisesta analysointiaineistosta, rajaamalla perusjoukosta kohderyhmäämme kuulumattomat vastaukset ja huolehtimalla tiedonsiirtovaihteen luotettavuudesta. Saimme kyselyyn 149 vastausta, joista karsinnan jälkeen jäljelle jäi 116. Tämä karsinta paransi tutkimuksen ulkoista reliabiliteettia. Lisäksi testasimme kyselylomaketta etukäteen 12 henkilöllä, jotka toivat esiin erilaisia parannusehdotuksia lomakkeen sisältöön. Pyrimme tekemään kyselylomakkeesta mahdollisimman selkeän, jotta väärinymmärrykset kysymysten osalta minimoitaisiin. Lisäksi suurin osa kysymyksistä oli strukturoituja, jolla Heikkilän (2008, 51) mukaan pyritään tiettyjen virheiden torjuntaan, kuten vastaamisen estymiseen kielivaikeuksien vuoksi. Tällä pyrittiin myös estämään moittivien ja arvostelevien vastausten antamista.

Luotettavuutta heikensi kyselylomakkeen lähettäminen kohdejoukolle välikäsiin, eli koulutuspäälliköiden kautta. Tällöin emme voineet taata, että lomake saavuttaa juuri sen kohdejoukon, joka tutkimukselle oli asetettu. Lopulta saimme kyselyn jo sulkeuduttua tiedon, että osa ei ollut lähettänyt lomaketta tai se oli lähetetty muillekin kuin 1. vuosikurssin opiskelijoille. Reliaabeliutta heikensi myös muutama virhe kyselylomakkeessa, jotka huomattiin vasta aineiston käsittelyvaiheessa. Kysymyksessä kolme (ks. Liite 3) esiintyi kaksi kertaa sama vastausvaihtoehto (Irc-galleria). Tämä ei kuitenkaan heikennä merkittävästi tutkimuksen luotettavuutta, sillä vain yksi vastaaja valitsi kyseisen vaihtoehdon. Lisäksi kysymyksessä 19 (ks. Liite 3) tuli olla mahdollisuus valita monta vaihtoehtoa, mutta kysymys mahdollisti vain yhden kohdan valinnan. Tämä virhe esiintyi sivupolussa, johon kuitenkin vain yksi henkilö vastasi.

Pohdimme myös sitä, miksi saimme sivupolku -kohtaan vain yhden vastauksen. Johdatteliko *saatekirje* kyselyn pariin vain ne, jotka käyttävät sosiaalisen median

palveluita? Selittävä tekijä voi olla myös se, että sosiaaliseen mediaan liittyvät teemat kiinnostavat vain sitä käyttäviä.

Tutkimuksen validiteetilla tarkoitetaan Vilkan (2007, 150) mukaan tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Kyse on siis operationalisoinnin onnistumisesta, eli miten tutkija on saanut siirrettyä teoriaan liittyvät käsitteet ja ajatuskokonaisuuden tutkimuslomakkeeseen. Tutkimuksemme validiutta paransi laajasta aineistosta kerätyt ja analysoidut tulokset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset liittyivät sosiaaliseen mediaan ilmiönä, nuorten vertaissuhteisiin ja arkeen, verkkonuorisotyöhön sekä käytön aiheuttamiin lieveilmiöihin.

Tutkimuksessa pyritään aina objektiivisuuteen, eli puolueettomuuteen niin tutkimusprosessin kuin tuloksienkin osalta. Tutkimuksen objektiivisuus jaetaan kahteen osa-alueeseen, havaintoihin ja tunnuslukuihin sekä tulkintaan. Tutkijat korostavat, että tuloksia voidaan tulkita eri tavoin viitekehyksestä riippuen. Tästä johtuen määrällisessä tutkimuksessa on joskus tingittävä tulkinnan objektiivisuudesta. (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1995, 297, 299.) Vilkan (2007, 16) mukaan tutkijan ja tutkittavien etäinen suhde edesauttavat prosessin puolueettomuutta. Mikäli aineisto kerätään esimerkiksi verkon välityksellä, tutkija ei kohtaa henkilökohtaisesti tutkittavia, eikä näin ollen ole vaikuttamassa saatuihin tuloksiin.

Hirsjärvi ym. (2009, 25) toteaa tutkimukseen liittyvien tiedonhankintatapojen ja koejärjestelyiden aiheuttavan eettisiä ongelmia erityisesti ihmistieteissä. Lähtökohdana on aina oltava ihmisarvon kunnioittaminen. Etukäteen on arvioitava ja selvitettävä, miten henkilöiden suostumus hankitaan, mitä tietoa heille annetaan ja millaisia riskejä heidän osallistumiseensa sisältyy. Kuulan (2006, 64) mukaan määrällisen tutkimuksen etiikkaan liittyy olennaisesti tutkimusaineiston anonymisointi. Ihmisten yksityisyyden kunnioittaminen velvoittaa tutkijaa suojaamaan henkilötiedot ja muuttamaan ne tunnistamattomiksi. Tutkimukssamme anonymiteetti varmistettiin sillä, että kysely lähetettiin koulutuspäälliköiden välityksellä, jolloin emme saaneet vastaajien yhteystietoja käsiimme. Lisäksi perustietoina keräsimme vain sukupuolen ja iän. Näin ollen myöskään raportoinnista ei pysty tunnistamaan vas-

taajia. Saatekirjeessä toimme selkeästi esille, että vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja kerroimme, kuinka tuloksia tullaan käsittelemään.

Opinnäytetyössä on noudatettu erityistä huolellisuutta sen kaikissa vaiheissa ja eettisiä pohdintoja on tehty läpi prosessin. Teoriaosuudessa on käytetty ainoastaan luotettavia lähteitä ja viimeisintä tutkimustietoa aiheeseen liittyen. Lähteiden tuoreus on erityisen merkittävässä osassa tämän käsitellyn aiheen kannalta, sillä sosiaalisen median maailma kehittyy nopealla tahdilla ja uusia palveluita syntyy jatkuvasti.

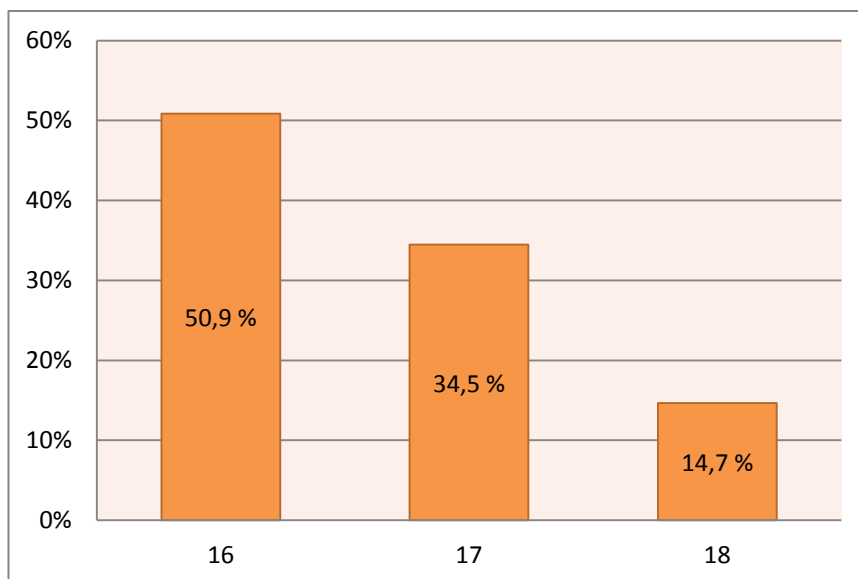

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tulososiossa esitetään tutkimuksen tulokset teema kerrallaan ja kyselylomakkeen kysymysjärjestyksen mukaisesti. Tulokset käsitellään tutkimuskysymysten pohjalta kuvaamalla niitä sanallisesti, graafisesti ja lukuarvoin. Vilkan (2007, 120) mukaan ristiintaulukoinnin ja korrelaatiokertoimien avulla voidaan päätellä kuinka tietyt havainnot vaikuttavat toisiinsa. Näin ollen analysointivaiheessa vertaillaan millä tavoin eri muuttujat ovat riippuvaisia toisistaan.

8.1 Perustiedot

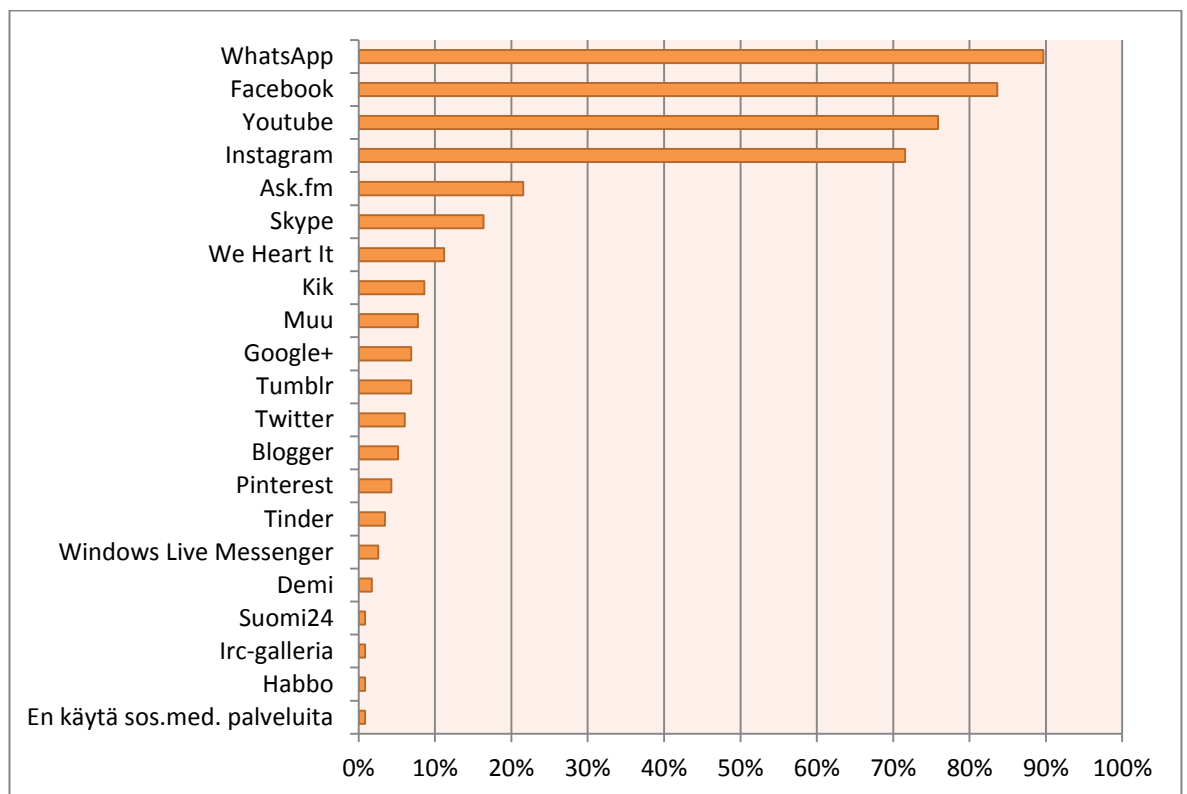
Tutkimuksessa huomioon otettuja vastauksia oli 116. Sukupuolijakauman mukaan tyttöjä oli 68 (59 %) ja poikia 48 (41 %). Tutkimusjoukko rajattiin 16–18 – vuotiaisiin. Ikäjakauma -kuviosta (1) selviää, että 16 – vuotiaita on noin 51 prosenttia. Seuraavaksi eniten (n. 35 %) vastanneista oli 17 – vuotiaita. Vastanneista 18 – vuotiaita oli vähiten (n. 15 %).

Kuvio 1. Ikäjakauma.

8.2 Sosiaalisen median palveluiden käyttö

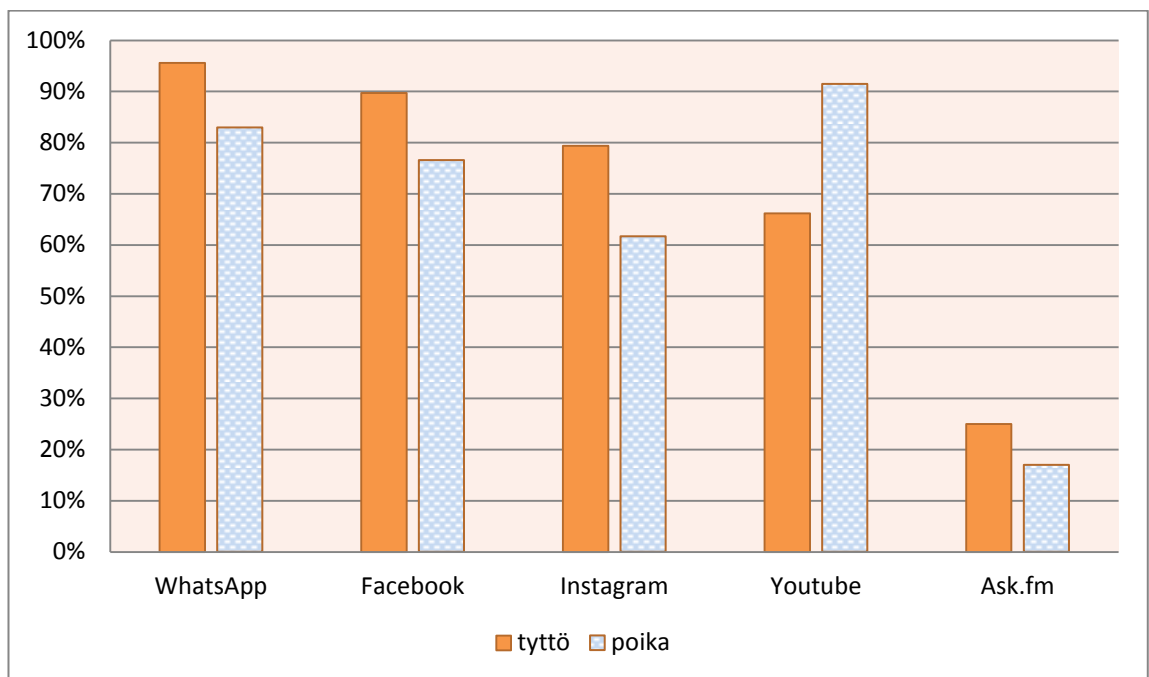
Suosituimmat palvelut. Kyselyn kolmannessa kysymyksessä tiedusteltiin nuorten suosimia sosiaalisen median palveluita. Vastaajilla oli mahdollisuus valita viisi heidän eniten käyttämäänsä palvelua. Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi (Kuvio 2), että käytetyin sovellus on WhatsApp (90 %), jota lähes kaikki käyttävät. Toiseksi suosituin on Facebook (83 %) ja kolmanneksi eniten vastauksia sai Youtube (76 %). Neljänneksi sijoittunut Instagram (72 %) sai myös merkittävän suuren vastausmäärän, mutta viidenneksi sijoittuneen Ask.fm – palvelun suosio on selvästi vähäisempi (22 %) kuin neljän muun suosituimman sovelluksen.

Kuvio 2. Suosituimmat palvelut.

Vastausvaihtoehto ”Muu” antoi mahdollisuuden tuoda esiin listan ulkopuolella olevia palveluita. Tämän vaihtoehdon valitsi kahdeksan prosenttia vastanneista ja lähes puolet heistä mainitsi *Snapchat* kuvaviestipalvelun. Lisäksi muutamia mainintoja oli sosiaalisesta uutissivustosta *Reddit*istä.

Sukupuolen suhde suosituimpiin palveluihin. Kuviosta (3) käy ilmi, että tytöt käyttävät WhatsApp, Facebook, Instagram ja Ask.fm – palveluita enemmän kuin pojat. Youtube – sovellus on puolestaan suosituimpi poikien keskuudessa. Pojista yhdeksän kymmenestä (92 %) käyttää Youtube – sovellusta, kun taas tyttöjen osuus on 66 prosenttia. Toiseksi suurimman eron sukupuolten välillä tekee Instagram, jota tytöistä käyttää 79 prosenttia ja pojista 62 prosenttia.

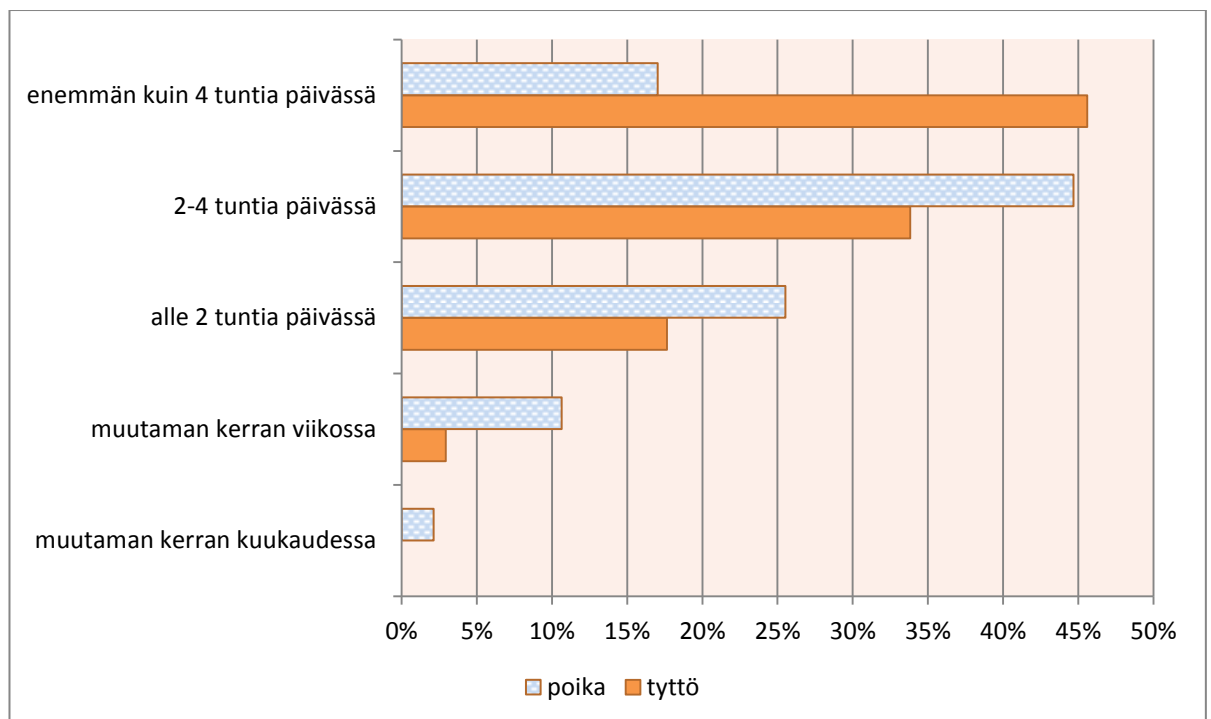

Kuvio 3. Sukupuolen suhde suosituimpiin palveluihin.

Laitteet ajankäyttö ja käyttöpaikat. Ajankäytöllisesti tuloksista kävi ilmi, että 34 prosenttia vastaajista käyttää sosiaalisen median palveluita *enemmän kuin neljä tuntia päivässä*. Suurin osa nuorista (38 %) käyttää palveluita *2-4 tuntia päivässä* ja vastaajista 21 prosenttia käyttää *alle 2 tuntia päivässä*. Nuorista kuusi prosenttia käyttää palveluita *muutaman kerran viikossa* ja yksi prosentti vastaajista kertoi käyttävänsä *muutaman kerran kuukaudessa*. Tutkimuksessa selvitettiin myös millä laitteilla nuoret käyttävät sovelluksia eniten. Ylivoimaisesti suosituin laite oli älypuhelin (78 %), jonka jälkeen seuraavaksi yleisin oli tietokone (20 %). Lisäksi kävi ilmi, että käytännössä kaikki (99 %) vastaajat käyttävät palveluita kotona. Suosittuja käyttöpaikkoja olivat myös koulu/ opiskelupaikka (84 %). Sosiaalista mediaa

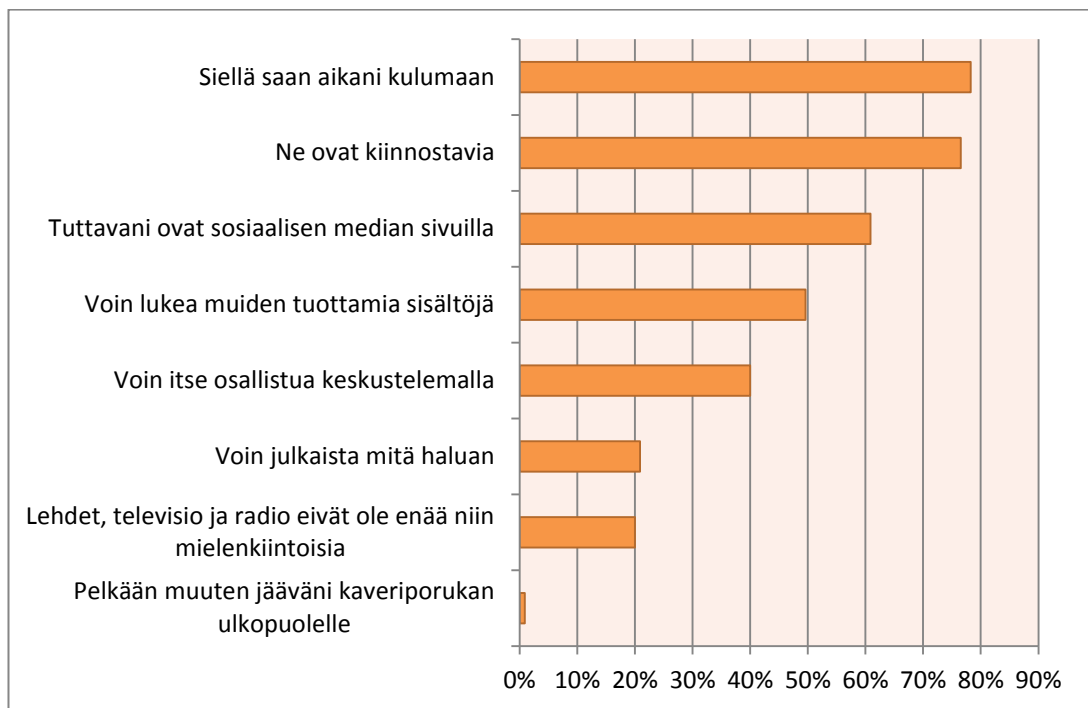
käytetään myös kavereiden kanssa ollessa (68 %) ja muualla kodin ulkopuolella (64 %).

Sukupuolen suhde ajankäyttöön. Kuviosta (4) nähdään, että tytöistä (46 %) *enemmän kuin 4 tuntia päivässä* käyttävien osuus on huomattavasti suurempi kuin poikien (17 %). Pojat käyttävät sosiaalista mediaa yleisimmin *2-4 tuntia päivässä*. Poikien vastaukset jakautuvat jokaisen vastausvaihtoehdon välille, mutta kukaan tytöistä ei käytä palveluita vain muutaman kerran kuukaudessa.

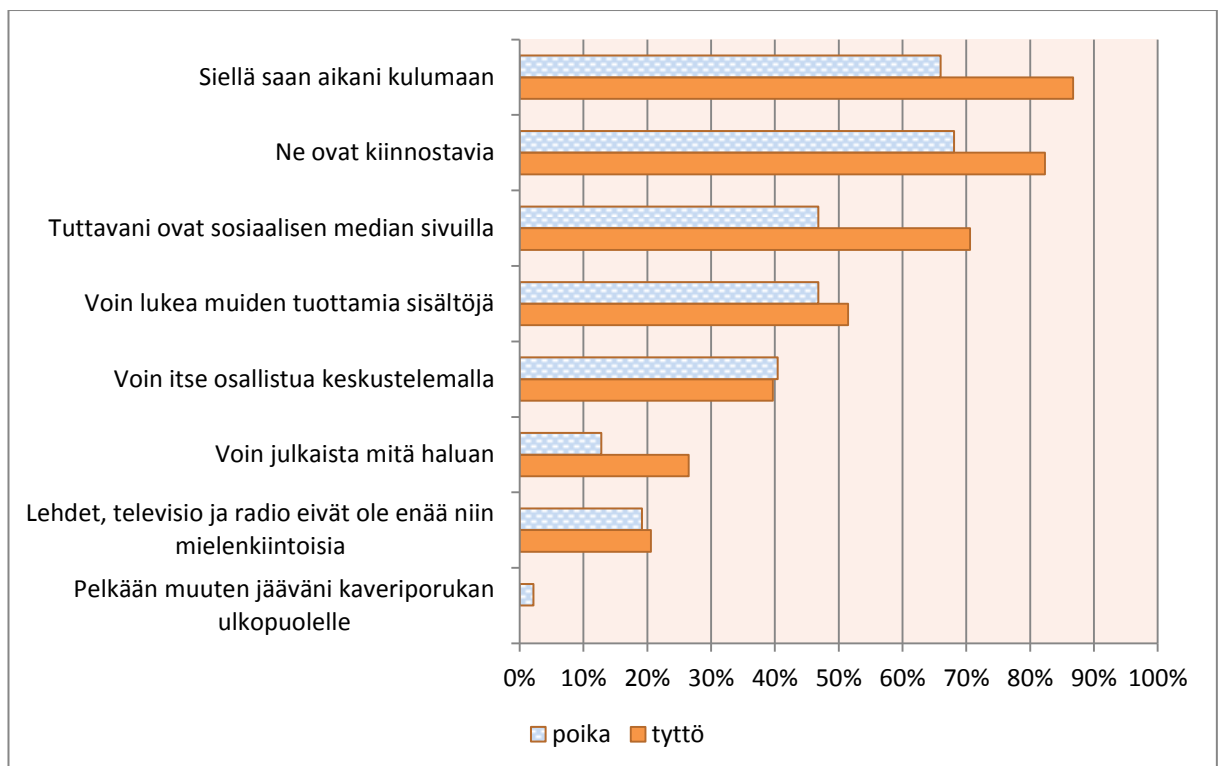
Kuvio 4. Sukupuolen suhde ajankäyttöön.

Syyt palveluiden käyttöön. Tutkimuksessa kysyttiin syitä sosiaalisen median käytölle (Kuvio 5). Vastaajista 78 prosenttia kertoo, että saa siellä ajan kulumaan ja 77 prosenttia on sitä mieltä, että palvelut ovat kiinnostavia. Reilusti yli puolet perusteli käyttöönsä sillä, että heidän tuttavansa ovat myös sosiaalisen median palveluissa. Muita syitä ovat esimerkiksi muiden tuottamien sisältöjen lukeminen, osallistuminen keskusteluihin ja mahdollisuus omiin julkaisuihin.

Kuvio 5. Syyt palveluiden käyttöön.

Sukupuolen suhde palveluiden käytön syihin. Kuviosta (6) käy ilmi, että poikien ja tyttöjen syyt sosiaalisen median palveluiden käyttöön jakautuvat suhteellisen tasaisesti. Tyttöillä korostuu selkeämmin se, että he saavat siellä aikansa kulu- maan, palvelut ovat kiinnostavia ja heidän tuttavansa ovat palveluissa. Lisäksi ty- töillä nousee selkeämmin esiin syyksi se, että voi julkaista sosiaalisessa mediassa mitä haluaa. Pojista vain 13 prosenttia valitsi tämän vaihtoehdon, kun taas tyttöjen osuus oli puolet enemmän (27 %). Vain yksi vastaaja kertoi syyksi *Pelkään muu- ten jääväni kaveriporukan ulkopuolelle*. Tämä vastaaja oli poika.

Kuvio 6. Sukupuolen suhde palveluiden käytön syihin.

8.3 Vertaissuhteet ja arki

Vertaissuhteet ja arki – teemaan liittyen tutkittiin sosiaalisen median käytön vaikutusta kanssakäymiseen kavereiden kanssa ja asioita, joita palvelut ovat tuoneet nuoren elämään. Lisäksi tutkittiin nuorten kokemuksia merkityksellisistä yhteisöistä ja yhteenkuuluvuuden tunteesta. Teemaan sisältyen kysyttiin myös tuotettujen sisältöjen merkityksestä.

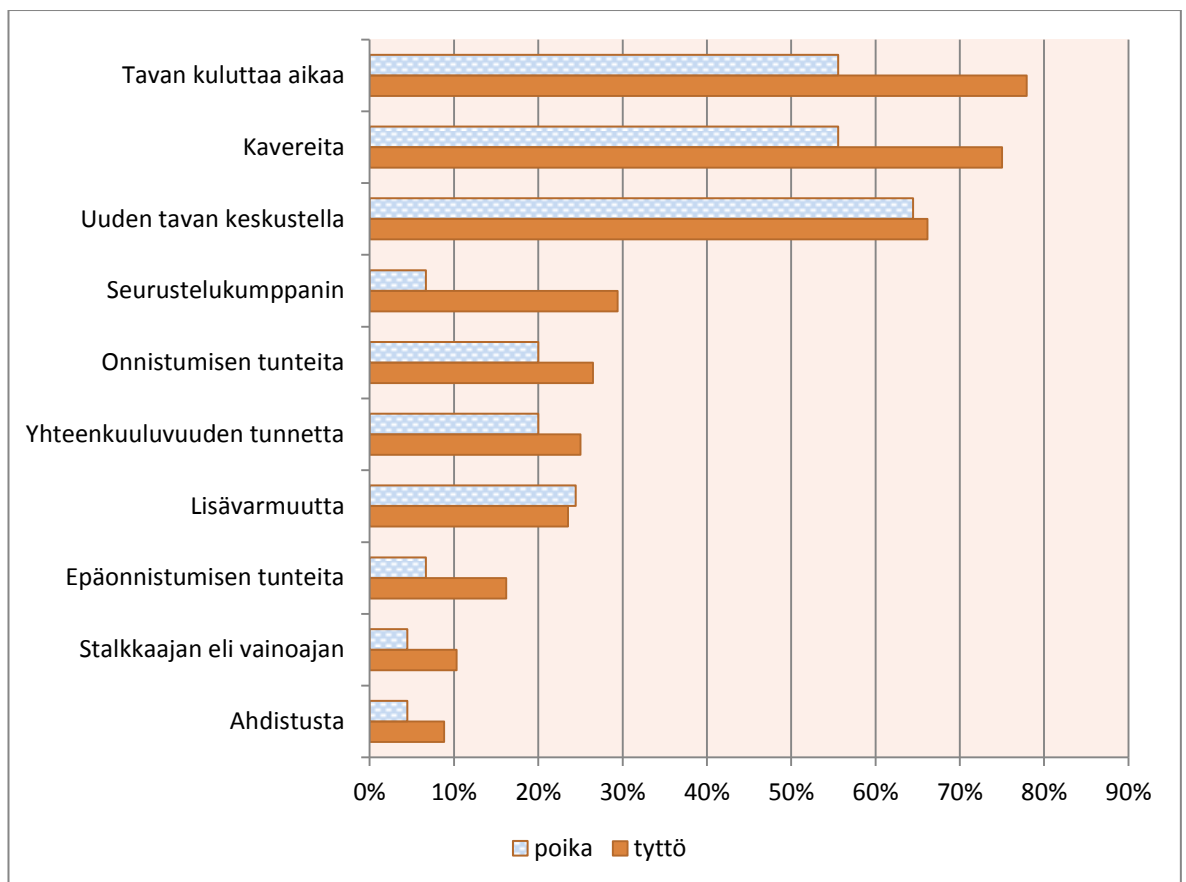
Suurimmalle osalle nuorista sosiaalinen media oli vain kavereiden kanssa käytävää viestintää täydentävä palvelu (83 %). Ainoastaan kymmenes (10 %) vastaajista sanoi olevansa palveluissa sosiaalisempi kuin kasvokkaisissa keskusteluissa ja vain neljä prosenttia toi esille, että pitää kaverisuhteitaan yllä pelkästään sosiaalisen median palveluissa. Noin kymmenes (10 %) toi myös esille jonkin muun vaikutuksen. Puolet heistä totesi, ettei sosiaalinen media ole vaikuttanut mitenkään kanssakäymiseen kavereiden kanssa. Muutama on kommentoinut avoimissa kysymyksissä sosiaalisen median vaikutuksia kasvokkaiseen kanssakäymiseen. Toisaalta ollaan sitä mieltä, että palvelut helpottavat yhteydenpitoa, mutta osa toi esille, että sosiaalinen media heikentää reaalielämän vuorovaikutusta, sillä älypuhelimien myötä keskittyminen siirtyy sovellusten jatkuvaan seuraamiseen.

Kaverit tuijottavat vain ruutua, kun olen vieressä ja ärsyttää kun ei ole katsekontaktia tai kiinnostusta muihin.

Pystyn keskustelemaan paremmin kavereiden kanssa joita näen harvemmin.

Asiat, joita palveluiden käyttö on tuonut elämään. Kolme tärkeintä asiaa, mitä sosiaalinen media oli tuonut nuorten elämään, olivat uudet kaverit (66 %), tavan kuluttaa aikaa (68 %) ja uuden tavan keskustella (64 %). Lisäksi sosiaalinen media oli lisännyt nuorten onnistumisen tunteita (24 %), itsevarmuutta (24 %) ja yhteenkuuluvuuden tunnetta (23 %). Nuoret toivat myös esille, että sosiaalinen media luo mahdollisuuden toteuttaa itseä täysin uudella tavalla (blogi).

Sukupuolen suhde asioihin, joita palveluiden käyttö on tuonut elämään. Kuvio 7) käy selkeästi ilmi, että vastaukset ovat hajaantuneet tyttöjen ja poikien välillä. Tyttöillä nousee vahvasti esille, että palvelut ovat tuoneet heidän elämäänsä kavereita ja tavan kuluttaa aikaa. Molempien vastausvaihtoehtojen välillä on noin 20 prosentin ero sukupuolien välillä. Lisäksi tytöt (29 %) tuovat esille neljä kertaa useammin kuin pojat (7 %), että ovat löytäneet seurustelukumppanin palveluiden avulla. Ainoastaan lisävarmuuden saaminen palveluiden kautta nousee pojilla hieman suurempaan osuuteen kuin tytöillä.

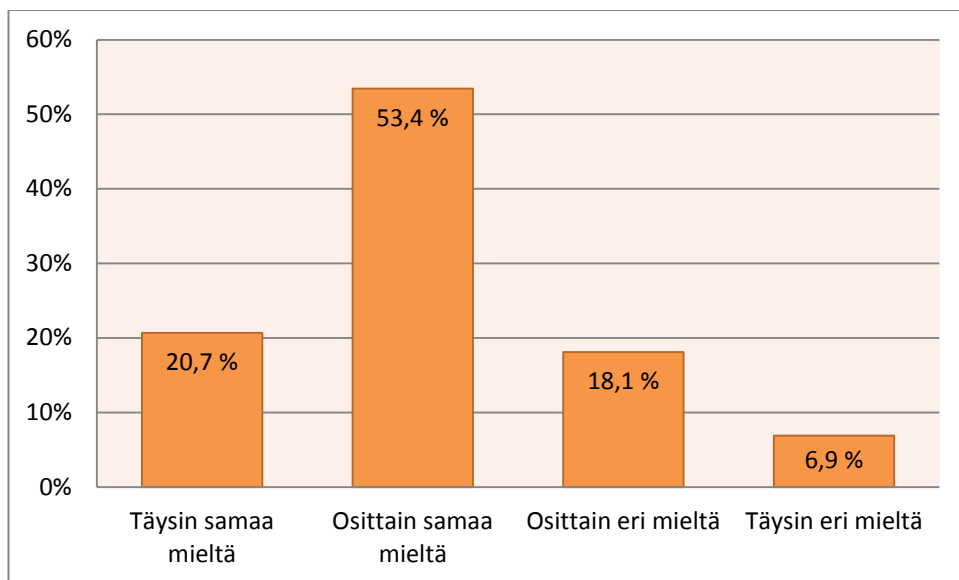

Kuvio 7. Sukupuolen suhde asioihin, joita palveluiden käyttö on tuonut elämään.

Tytöillä korostui poikia enemmän haitallisten asioiden osuus elämään tuoneista asioista. Tytöistä 16 prosenttia toi esille palveluiden tuoneen mukanaan epäonnistumisen tunteita, pojilla kyseinen osuus oli seitsemän prosenttia. Tytöt olivat joutuneet kaksi kertaa useammin stalkkaajan eli vainoajan uhriksi kuin pojat. Lisäksi palvelut olivat tuoneet ahdistusta yhdeksälle prosentille tytöistä ja vain neljälle prosentille pojista.

Tunne yhteisöllisyydestä. Kuviosta (8) voidaan nähdä, että vastaajista 75 prosenttia on täysin tai osittain samaa mieltä, että tuntee kuuluvansa johonkin itselle merkitykselliseen yhteisöön sosiaalisessa mediassa. Viidennes (18 %) on osittain eri mieltä. Asiasta täysin eri mieltä on 7 prosenttia. Tulokset kertovat sosiaalisessa mediassa luodut yhteisöjen tuovan suurimmalle osalle tunnetta yhteenkuuluvuudesta. Voidaanko ajatella virtuaaliyhteisöjen olevan lähes yhtä tärkeitä jäsenilleen kuin fyysisessä ympäristössä luodut yhteisöt.

Kuvio 8. Tunnen kuuluvani johonkin itselleni merkitykselliseen yhteisöön.

Yhteisöllisyyden teemaa tarkasteltiin myös seuraavan väittämän avulla: *Koen, että sosiaalisen median palveluiden myötä tunne kuulumisesta johonkin itselleni merkitykselliseen yhteisöön/ ryhmään, on kasvanut.* Tuloksista ilmeni, että täysin tai osittain samaa mieltä oli 66 prosenttia ja täysin tai osittain eri mieltä oli 34 prosenttia vastaajista. Näin ollen voisi ajatella, että sosiaalinen media on omalta osaltaan kasvattamassa tunnetta yhteenkuuluvuudesta nuorten elämässä.

Tuotettujen sisältöjen merkitys. Kymmenes (11 %) vastaajista koki tärkeäksi, että jakamansa päivitykset ja kuvat saavat paljon tykkäyksiä ja kommentteja. Osittain samaa mieltä oli neljännes (26 %) ja osittain eri mieltä oli 35 prosenttia vastaajista. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 27 prosenttia. Tuotettujen sisältöjen kommentointi ja tykkäykset saattavat osalle nuorista kertoa hyväksytyksi tulemisestä. Moni voi ajatella, että mitä enemmän kommentteja he saavat, sitä kiinnostavammaksi tai jopa paremmaksi nuoret kokevat itsensä muiden silmissä. Ottaen huomioon sosiaalisen median numeeristen mittareiden yksikertaisuuden, ei ole yllättävää, että tutkimuksemme mukaan reilu kolmannes (37 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä, että tykkäykset ja kommentit ovat tärkeitä.

8.4 Kokemukset verkkonuorisotyöstä

Melkein puolet (47 %) vastaajista oli huomannut nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia sosiaalisessa mediassa esimerkiksi erilaisten keskustelupalstojen sivuilla tai Facebookissa. Toisaalta neljännes (24 %) ei ollut havainnut ammattilaisia palveluissa, ja 28 prosenttia valitsi vastausvaihtoehdon, *en osaa sanoa*. Kuitenkin vain 16 prosenttia vastaajista kertoi keskustelleensa työntekijän kanssa ja noin kymmenes (14 %) valitsi vaihtoehdon *en osaa sanoa*. Selvä enemmistö (70 %) ei ollut keskustellut sosiaalisessa mediassa ammattilaisen kanssa. Ei voida kuitenkaan tietää, ovatko vastaajat edes olleet ammatillisen keskusteluavun tarpeessa vai onko kynnys avun hakemiseen ollut liian suuri.

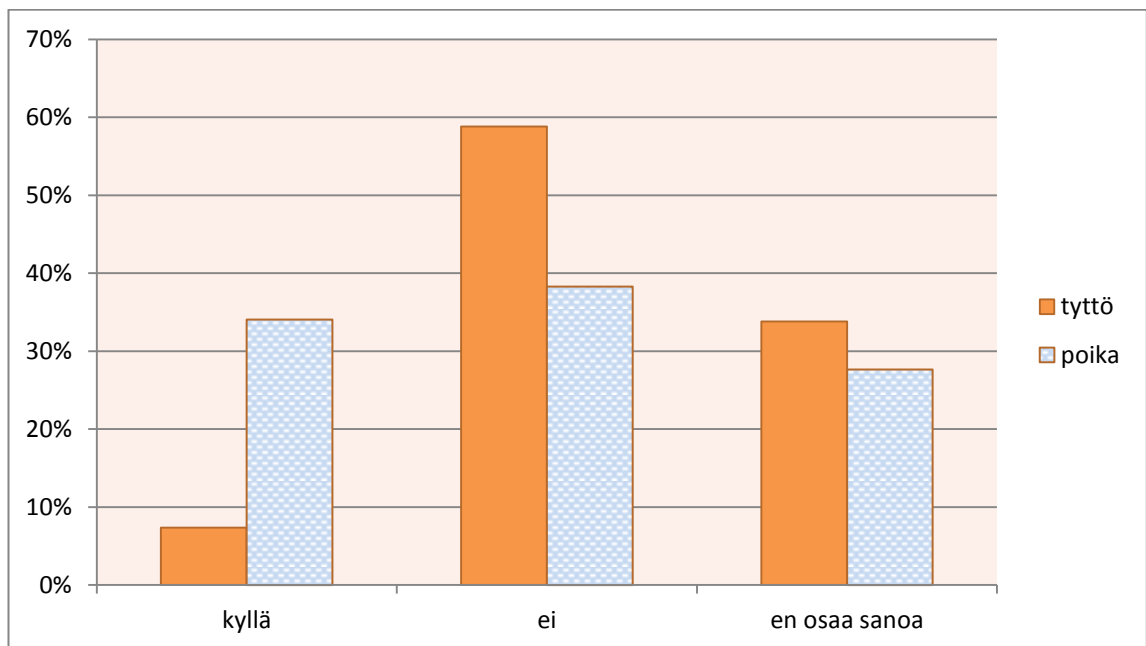
Kyselyssä haluttiin myös selvittää avoimen kysymyksen avulla, missä palveluissa nuoret ovat havainneet työntekijöitä. Vastauksia saatiin yhteensä 33. Suurin osa (22 vastaajaa) kertoi havainneensa ammattilaisia *Facebookissa*. Lisäksi mainittiin muun muassa *Instagram*, *Ask.fm*, *Snapchat* ja *Irc-galleria*.

Tutkittaessa käytyjen keskusteluiden yhteyttä vaikeistakin asioista puhumiseen, voidaan havaita, että 44 prosenttia nuorista, jotka ovat keskustelleet nuorisotyöntekijän kanssa verkossa, ovat voineet jakaa myös vaikeita asioita (Taulukko 1). Kaksi viidestä (39 %) ei puolestaan koe pystyvänsä puhumaan vaikeista asioista nuorisotyöntekijän kanssa. Vastaajista 17 prosenttia on keskustellut ammattilaisen kanssa verkossa, mutta ei osaa sanoa, kykeneekö ottamaan vaikeita asioita puheeksi. Tuloksista voidaan havaita nuorisotyöntekijän merkitys sosiaalisessa mediassa nuorten arkea koskettavien murheiden kuuntelijana, sillä lähes puolet on kokenut ammattilaiset verkossa luottamuksen arvoisiksi. Tuloksista on nähtävissä myös ristiriitoja, sillä 2,5 prosenttia kertoo, ettei ole keskustellut ja 6,3 prosenttia ei osaa sanoa, onko keskustellut työntekijän kanssa, mutta molemmat tuovat esille, että ovat pystyneet puhumaan vaikeistakin asioista. Tähän saattaa olla selityksenä vastaajien huolimattomuus tai kysymysten väärinymmärtäminen.

Taulukko 1. Käytyjen keskusteluiden yhteys vaikeistakin asioista puhumiseen.

	Olen keskustellut nuorisotyöntekijän kanssa sosiaalisessa mediassa		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Olen pystynyt keskustelemaan vaikeistakin asioista	8 44,4%	2 2,5%	1 6,3%
En ole pystynyt keskustelemaan vaikeistakin asioista	7 38,9%	61 75,3%	1 6,3%
En osaa sanoa	3 16,7%	18 22,2%	14 87,5%
Yhteensä	100 %	100 %	100 %

Nuorista viidennes (18 %) kokee, että nuorisotyöntekijät verkossa ovat turhia. Puolet (50 %) vastaajista on väitteen kanssa eri mieltä. Nuorista 31 prosenttia vastasi vaihtoehdon, *en osaa sanoa*. Kuviosta (9) voidaan nähdä, että pojat (34 %) kokevat lähes viisi kertaa useammin nuorisotyöntekijöiden olevan turhia verkossa kuin tytöt (7 %). Kolmasosa pojista (28 %) ja tytöistä (34 %) ei osaa muodostaa mielipidettä asiaan. Tulokset osoittavat selvästi, että tytöt pitävät ammattilaisen läsnäoloa verkossa vähemmän turhana kuin pojat. Voidaanko tulos selittää sillä, että pojat eivät välttämättä kaipaa tukea ja keskustelua arjen haasteisiin yhtä usein kuin tytöt. Näin ollen pojat saattavat mieltää työntekijät verkossa turhiksi. Toisaalta poikien tapa puhua asioistaan on erilainen kuin tyttöillä ja heille saattaa olla helpompaa tuoda murheitaan esille toiminnan lomassa.

Kuvio 9. Nuorisotyöntekijät ovat mielestäni turhia.

Tuloksista voidaan päätellä, että ammattilaisten työ verkossa ei ole merkityksetöntä, mutta millä tavoin voitaisiin tavoittaa laajempaa joukkoa? Voitaisiko nuoria tavoittaa tiedottamisen avulla, jolloin nuoret saisivat kuulla tarjolla olevista mahdollisuuksista verkossa keskusteluun? Tarvittaisiin vahvaa panostusta mainostamiseen, jotta ammattilaisten tekemä työ tulisi lähemmäs nuorten jokapäiväistä arkea.

Nuorista 67 prosenttia, jotka ovat keskustelleet nuorisotyöntekijän kanssa sosiaalisessa mediassa, ovat kokeneet saavansa tukea ja ohjausta keskusteluiden myötä (Taulukko 2). Viidesosa (22 %) puolestaan ei kokenut saavansa tukea käydyistä keskusteluista ammattilaisen kanssa. Tuloksista ilmeni ristiriita, sillä neljä prosenttia vastaajista ei ole keskustellut nuorisotyöntekijän kanssa sosiaalisessa mediassa, mutta olivat silti kokeneet saavansa tukea ja ohjausta heiltä. Tämä saattaa selittyä sillä, että vastaajat ovat keskustelleet ammattilaisen kanssa fyysisessä ympäristössä, mutta eivät nimenomaan sosiaalisessa mediassa. Kysymys on saatettu ymmärtää väärin tai siihen on vastattu huolimattomasti.

Taulukko 2. Kokemukset tuen ja ohjauksen saannista suhteessa keskusteluihin nuorisotyöntekijän kanssa.

	Olen keskustellut nuorisotyöntekijän kanssa sosiaalisessa mediassa		
	Kyllä	Ei	En osaa sanoa
Olen saanut tukea ja ohjausta	12 66,7 %	3 3,7 %	0 0,0 %
En ole saanut tukea ja ohjausta	4 22,2 %	60 74,1 %	1 6,3 %
En osaa sanoa	2 11,1 %	18 22,2 %	15 93,8 %
Yhteensä	100 %	100 %	100 %

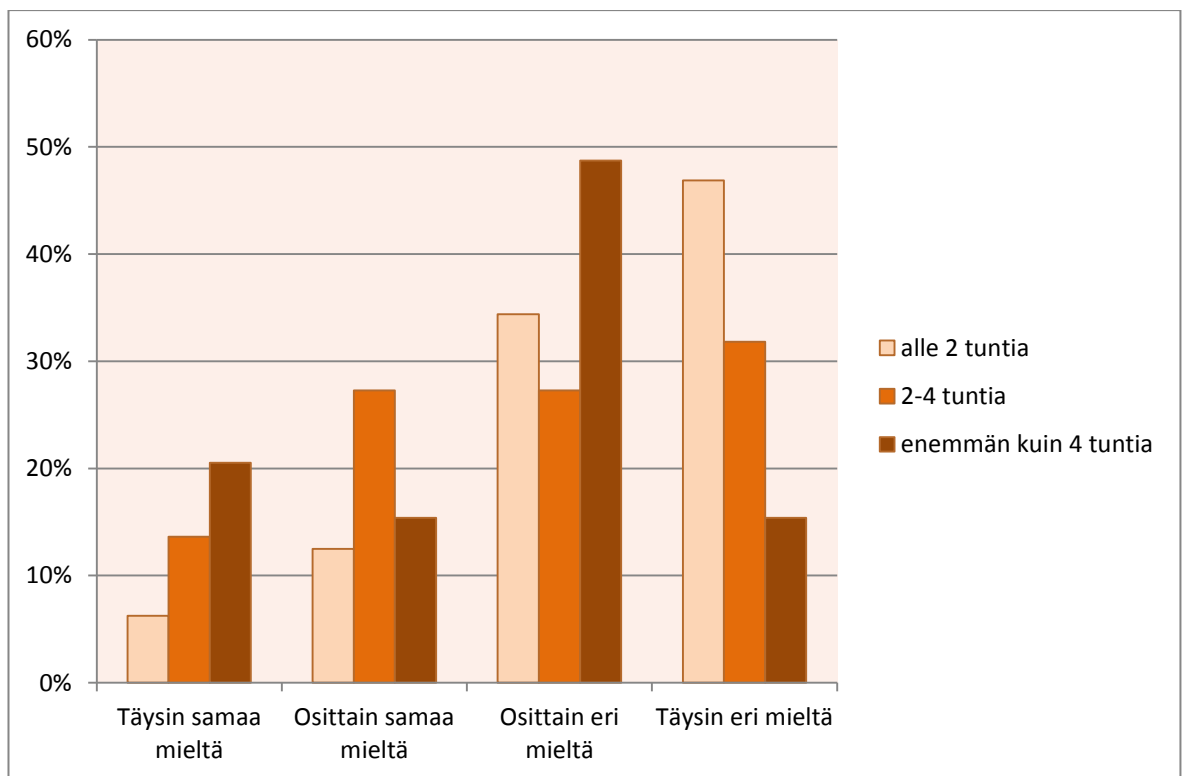
8.5 Haitat

Sosiaalinen media on kätevä ja hyödyllinen mutta joissain tapauksissa siitä on myös haittaa.

Tutkimuksessa selvitettiin nuorten kokemuksia nettiriippuvuudesta ja nettikiusaamisesta. Lisäksi haluttiin tarkempia havaintoja nettikiusaamisesta ja kiusaamisen eri muodoista. Myös nettikiusaamisen kokemisen ja näkemisen yleisyys oli yksi tutkittava asia.

Nettiriippuvuus. Nuorten nettiriippuvuutta selvitettiin tutkimuksessa neljän väittämän avulla. Väittämässä *Sosiaalisen median käyttöni on lisääntynyt jatkuvasti* täysin tai osittain samaa mieltä oli yli puolet (57%) vastaajista. Nuorista kaksi kolmasosaa (67 %) oli väittämän *Olen ärtynyt, jos sosiaalisen median palveluiden käyttöäni rajoitetaan aikuisten toimesta* kanssa osittain tai täysin eri mieltä. Vastaajista 33 prosenttia oli väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Ajattelemme tuloksen olevan hieman yllättävä ja pohdimme, voiko tulos selittyä sillä, etteivät vanhemmat puutu lastensa netin käyttöön vai onko käyttö hallituissa rajoissa, jolloin asiaan ei tarvitse puuttua? Toisaalta merkittävää on huomata, että joka kolmas ärtyy rajoittamisesta, mikä saattaa viitata nettiriippuvuuden oireeseen. Voisiko tätä pitää huolestuttavana tuloksena, johon aikuisten tulisi havahtua?

Tutkimuksessa selvitettiin onko sosiaalisessa mediassa vietetty aika yhteydessä nettiriippuvuuden oireeseen eli ärtymykseen käytön rajoittamisesta (Kuvio 10). Tuloksista selviää, että ajankäytön kasvaessa, myös ärtymyksen tunne rajoittamisesta lisääntyy. Vastaajista 21 prosenttia, jotka käyttävät enemmän kuin neljä tuntia päivässä, ovat täysin samaa mieltä väitteen *Olen ärtynyt, jos sosiaalisen median palveluiden käyttöäni rajoitetaan aikuisten toimesta* kanssa. Nuorista, jotka käyttävät sosiaalista mediaa 2-4 tuntia päivässä, 14 prosenttia ovat väitteen kanssa täysin samaa mieltä ja alle kaksi tuntia päivässä tai vähemmän käyttävistä enää kuusi prosenttia on väitteen kanssa täysin samaa mieltä. Enemmistö (47 %), jotka ovat täysin eri mieltä, käyttävät sovelluksia alle kaksi tuntia tai vähemmän. Kuviosta voidaan siis havaita, että ääripäissä ajankäytön lisääntyminen vaikuttaa ärtymyksen tunteeseen, mutta osittain samaa tai eri mieltä olevien kohdalla ajankäyttö ei ole enää selittävä tekijä.

Kuvio 10. Sosiaalisessa mediassa vietetyn ajan yhteys ärtymyksen tunteeseen käytön rajoittamisesta.

Menetän usein ajantajuni selaillessani esimerkiksi palveluiden sisältöjä toimi nettiriippuvuus -teeman kolmantena väittämänä. Aihe jakoi mielipiteitä tasaisesti, sillä täysin tai osittain samaa mieltä oli puolet (50 %) vastaajista. Teeman viimeisenä väittämänä oli *Laiminlyön muuta toimintaa, jotta voin olla enemmän sosiaalisen median palveluissa*. Selkeä enemmistö, kolme neljästä (75 %), oli väittämän kanssa täysin tai osittain eri mieltä eli eivät koe laiminlyövänsä muuta toimintaa. Täysin tai osittain samaa mieltä väitteen kanssa oli 25 prosenttia. Tämä voidaan nähdä positiivisena tuloksena, mikäli nuorten sosiaalisen median lisääntynyt käyttö ei johda harrastusten laiminlyöntiin. Täytyy kuitenkin huomata tuloksen toinen puoli, sillä joka neljäs on väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Tulosta voidaan pitää huolestuttavana, mutta on syytä muistaa, että harvoin nuoren sosiaalisen median käytössä on kyse todellisesta riippuvuudesta, sillä kyseessä on usein esimerkiksi kanssakäyminen ystävien kanssa, jolloin vietetty aika ei kerro nettiriippuvuudesta sinänsä.

Taulukosta (3) käy ilmi, että tytöt kokevat heidän palveluiden käytön lisääntyneen useammin kuin pojat. Tytöistä 68 prosenttia on väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä poikien osuuden ollen 40 prosenttia. Pojista osittain eri mieltä väitteen kanssa on 34 prosenttia ja tyttöjen vastaava osuus on 28 prosenttia. Merkittävä sukupuolten välinen ero on vastausvaihtoehdon *Täysin eri mieltä* kohdalla. Pojista neljännes (26%) kokee, että sosiaalisen median käyttö ei ole lisääntynyt, kun taas tytöistä vain neljä prosenttia kokee, ettei käyttö ole lisääntynyt.

Taulukko 3. Sosiaalisen median käyttöni on lisääntynyt jatkuvasti.

	Tyttö	Poika
Täysin samaa mieltä	13 19,1 %	8 17,0 %
Osittain samaa mieltä	33 48,5 %	11 23,4 %
Osittain eri mieltä	19 27,9 %	16 34,0 %
Täysin eri mieltä	3 4,4 %	12 25,5 %
Yhteensä	100 %	100 %

Nettikiusaaminen. Kolmannes vastaajista (31 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä *Olen kokenut kiusaamista sosiaalisen median palveluissa* – väitteen kanssa. Vastaajista 69 prosenttia oli puolestaan täysin tai osittain eri mieltä. Kysyttäessä, onko henkilö joskus kiusannut toisia, lähes jokainen vastaaja (88 %) toi esille, että on väitteen kanssa täysin tai osittain eri mieltä. Vain kymmenes (10 %) nuorista kertoi olevansa väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä. Näyttäisi, että nuorista joka kolmas on kokenut tai kokee kiusaamista ja vain kymmenes myöntää olleensa kiusaajan roolissa. Avoimissa vastauksissa nuoret toivat esille muun muassa palvelun, jonka kautta on kiusattu ja lisäksi monia tulkintoja herättävä lausahdus tuo esille asenteen nettikiusaamista kohtaan.

Askin kautta on tullut lähetettyä pari ilkeähköä viestiä.

On naurettavaa saada ikuiset arvet jostain vitun nettikiusaamisesta.

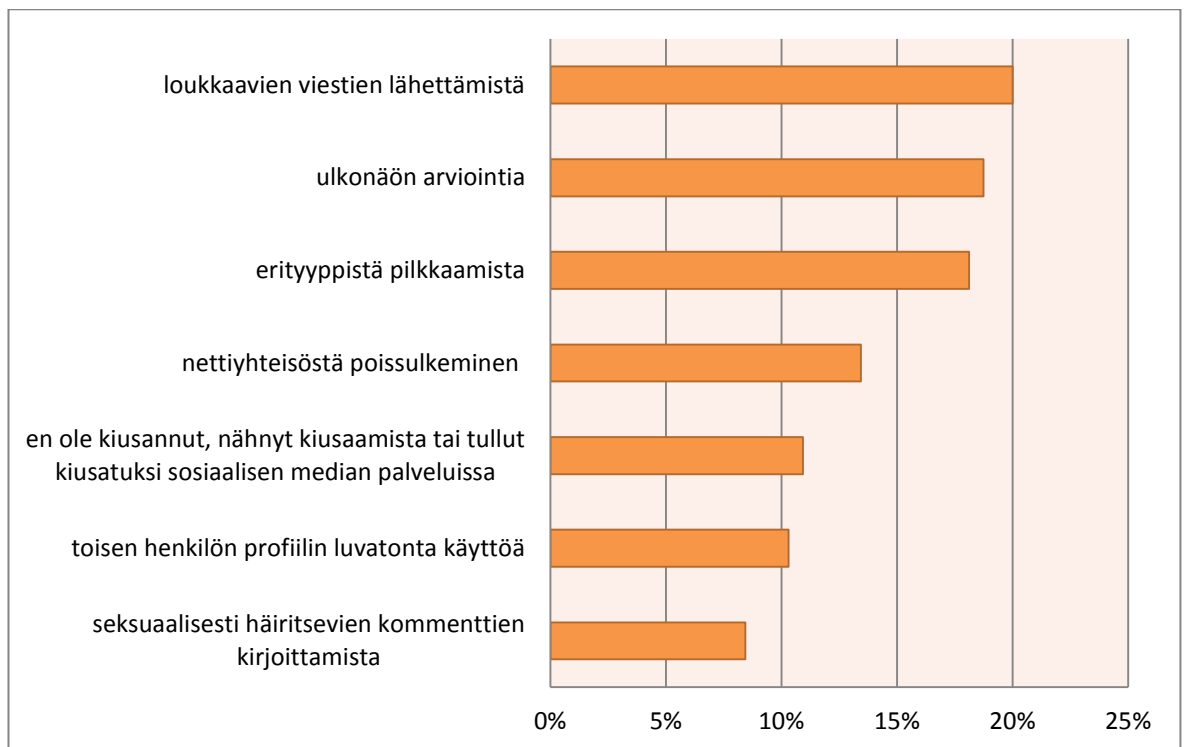
Lisäksi tutkimuksessa haluttiin selvittää väitteen *Olen havainnut kiusaamista jossain sosiaalisen median palveluissa* avulla, että kuinka moni nuorista on havainnut nettikiusaamista. Kaksi kolmannesta (71 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä väitteen kanssa. Osittain eri mieltä oli 12 prosenttia vastanneista. Nuorista 16 prosenttia ei ole havainnut kiusaamista.

Tutkimuksessa kysyttiin, voiko nettikiusaaminen johtua palveluiden mahdollistamasta anonyymiydestä. Vastaajat olivat selkeästi sitä mieltä, että nettikiusaaminen saattaa johtua sen niin sanotusta ”helppoudesta”. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 60 % vastanneiden joukosta ja osittain samaa mieltä oli 22 prosenttia. Noin kolmannes (37 %) nuorista valitsi vastausvaihtoehdon *täysin tai osittain eri mieltä*. Avoimessa vastuksessa yksi vastaajista toi esille miten anonyymiyys madaltaa kynnystä kiusaamiseen.

En osaa oikein mitään sanoa, muuta kuin että nettikiusaaminen on helppoa koska ei tarvitse välttämättä näyttää edes kasvoja ja voi valehdella itsestään kaiken toiselle. Silloin kukaan ei saa nettikiusaajaa kiinni. Mutta muuten netti on ihan hyödyllinen paikka.

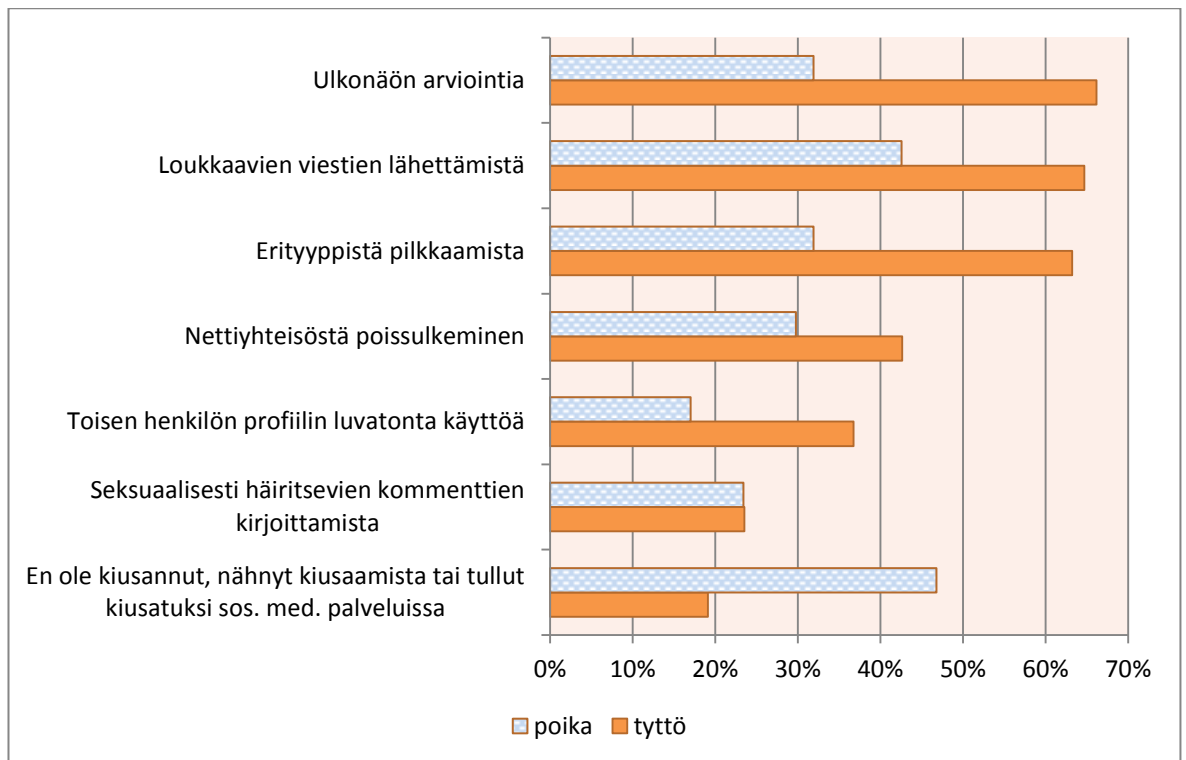
Tutkimuksessa selvitettiin monivalintakysymyksellä minkä tyyppistä kiusaaminen on ollut kun olet kiusannut, sinua on kiusattu tai olet nähnyt kiusaamista. Tuloksista käy ilmi (Kuvio 11), että yleisimmät kiusaamisen muodot ovat *loukkaavien viestien lähettäminen* (20 %), *ulkonäön arviointi* (19 %) ja *erityyppinen pilkkaaminen* (18 %). Neljänneksi yleisin muoto on *nettiyhteisöstä poissulkeminen* (13 %). Vastaajista vain kymmenes (11 %) ei ole kiusannut, nähnyt kiusaamista tai tullut kiusatuksi sosiaalisen median palveluissa. Kyselyn vapaa sana -osiossa nuori toi esille häntä koskettaneita kiusaamisen muotoja.

Minua on kiusattu/ kiusataan netissä.. pilkkaamalla, arvostelemalla ulkonäköä ja en ole varma mutta olen kuullut huhuja että minun omasta profiilista on tehty kopio ja muokattu kuvia ilman lupaa! :(

Kuvio 11. Kiusaamisen muodot.

Tutkimuksessa selvitettiin miten tyttöjen ja poikien kiusaamisen muotojen havaitseminen, kokeminen ja toteuttaminen jakautuvat. Selkeästi on nähtävissä (Kuvio 12), että tyttöjen osalta kiusaamisen muodot näyttävät vahvemmin heidän arjessaan kuin poikien. Esimerkiksi ulkonäön arviointi ja erityyppinen pilkkaaminen on tytöillä puolet tavallisempaa kuin pojilla. Sukupuolten välillä vastauksista tasaisesti jakautuu ainoastaan *Seksuaalisesti häiritsevien kommenttien kirjoittaminen*, jossa molempien osuus on noin 23 prosenttia. Poikien kohdalla (47 %) ainoastaan vastausvaihtoehto *En ole kiusannut, nähnyt kiusaamista tai tullut kiusatuksi sos. med. palveluissa* saa enemmän vastauksia kuin tytöiltä (19 %).

Kuvio 12. Sukupuolen suhde kiusaamisen muotoihin.

Tutkimuksessa haluttiin selvittää myös sukupuolen suhdetta kiusaamisen kokemi- seen sosiaalisessa mediassa (Taulukko 4). Tytöistä on täysin tai osittain samaa mieltä väitteen *Olen kokenut kiusaamista sosiaalisen median palveluissa* kanssa 43 prosenttia ja pojista vain 15 prosenttia. Täysin tai osittain eri mieltä on tytöistä 57 prosenttia ja pojista 85 prosenttia. Tästä voidaan havaita, että pojat kokee kiu- saamista huomattavasti vähemmän kuin tytöt. Yhteensä kaikista vastaajista noin puolet (52 %) ei ole kokenut lainkaan kiusaamista.

Taulukko 4. Olen kokenut kiusaamista sosiaalisen median palveluissa.

	Lukumäärä	%-osuus	Summa-%
Täysin samaa mieltä	15	13,0 %	13,0 %
Osittain samaa mieltä	21	18,3 %	31,3 %
Osittain eri mieltä	19	16,5 %	47,8 %
Täysin eri mieltä	60	52,2 %	100 %
Yhteensä	115	100 %	

8.6 Sivupolun tulokset

Kyselylomakkeeseen luotiin myös sivupolku, mikäli henkilö vastasi kolmanteen kysymykseen ”En käytä sosiaalisen median palveluita”. Tämän vaihtoehdon valitsi yksi 17 – vuotias poika. Hänen vastauksiensa osuus koko kohderyhmästä oli 0,9 prosenttia.

Vastaaaja toi ensimmäisessä kysymyksessä esiin, että ei käytä sosiaalisen median palveluita, koska ei koe tarvitsevänsä niitä. Lisäksi hän kokee, että palveluiden käyttämättä jättäminen on ollut hyvä asia, mutta ei kuitenkaan perustellut vastauksiaan, vaikka siihen oli mahdollisuus. Väittämään *Koen, että palveluiden käyttämättä jättämisen myötä olen jäänyt paitsi* nuori vastasi, ettei ole jäänyt mistään paitsi. Lisäksi sivupolussa oli viimeisenä mahdollisuus kertoa ajatuksia aiheeseen liittyen, mutta tähän vastaaaja ei ollut kommentoinut.

9 TUTKIMUSTULOSTEN JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena ja kyselylomake lähetettiin Koulutuskeskus Sedun opiskelijoille. Vastaukset rajattiin iän mukaan 16–18 -vuotiaisiin, jotta tutkimukseen saatiin oikean kohderyhmän edustus. Johtopäätökset esitellään teemoittain verraten teoretietoon ja aiempiin tutkimuksiin. Lisäksi tarkastellaan taustamuuttujien suhdetta saatuihin tuloksiin.

9.1 Sosiaalisen median palveluiden käyttö

Kyselyn tulosten perusteella nuorten keskuudessa tällä hetkellä suosituimmat palvelut ovat WhatsApp, Facebook, Youtube, Instagram, ja Ask.fm. Tutkimustuloksia verrattiin aiempaan, Jukka Weissenfeltin ja Juha Huovisen analysoimaan, vuonna 2013 toteutettuun kyselytutkimukseen, johon vastasi 3214 nuorta. Tuloksien mukaan nuorten suosituimmat palvelut olivat Facebook, Youtube, Irc-galleria, Blogger ja Twitter. Näyttäisi siltä, että Facebook ja Youtube eivät ole menettäneet suosiotaan parin vuoden aikana. Sen sijaan nuoret ovat löytäneet uusia palveluita ja vanhat ovat menettäneet käyttäjäkuntaa.

Esimerkkinä suosionsa menettäneestä palvelusta on Irc-galleria. Weissenfeltin ja Huovisen (2013) mukaan kyselyyn vastanneista palvelua käytti 72 prosenttia ja Nopparin ja Uusitalon (2011, 142) tutkimustulokset puolestaan kertoivat Irc-gallerian olleen suosituin palvelu 15–24 -vuotiaiden keskuudessa vuonna 2011. Muutamien vuosien aikana on tapahtunut merkittävä muutos, sillä tutkimukseemme vastanneista vain 0,9 prosenttia kertoi käyttävänsä kyseistä palvelua. Erot tutkimustulosten välillä saattavat johtua kohdejoukon eroavaisuuksista, kuten ikähaarukasta ja vastaajamääristä. Tämä vertailu tuo esiin ilmiön, jossa palvelut nostattavat suosiotaan nopeasti, mutta saattavat menettää sen yhtä nopeasti uusien palveluiden myötä. Nuoret siirtyvät ikätovereidensa mukana palvelusta toiseen ja näin ollen palveluiden käyttäjämäärät kasvavat lumipalloefektin tavoin.

Taustamuuttujan suhde palveluiden käyttöön. Tutkimuksessa selvitettiin tyttöjen ja poikien välisiä eroja suosituimpien palveluiden suhteen. Weissenfeltin ja Huovisen (2013) sekä meidän tutkimuksemme tuloksista on havaittavissa samankaltaisuutta poikien suhteen, sillä tuloksien mukaan poikien keskuudessa suosituin palvelu on ehdottomasti Youtube. Sen sijaan kahden vuoden aikana tyttöjen suosioon ovat nousseet WhatsApp ja Ask.fm – palvelut. Huomionarvoista on, ettei näistä ollut lainkaan mainintoja Weissenfeltin ja Huovisen (2013) tutkimuksessa.

Tutkimuksessamme selvitettiin myös syitä sosiaalisen median palveluiden käyttöön. Tuloksista käy ilmi, että suurin osa (n. 80 %) käyttää palveluita, koska saa siellä aikansa kulumaan ja palvelut ovat kiinnostavia. Sukupuolten välillä ei ole merkittäviä eroja, mutta sisältöjen tuottamisen suhteen tytöt ovat poikia aktiivisempia. Myös Weissenfelt ja Huovinen (2013) toivat esille saman tuloksen. Syynä tähän voi olla tyttöjen kiinnostus blogien kirjoittamiseen, jossa luodaan uusia sisältöjä palveluiden sisällä. Lisäksi mielenkiintoinen tulos parin vuoden takaisessa tutkimuksessa oli chattien käytön yleisyys. Parin vuoden sisällä chatit ovat muuttaneet muotoaan, sillä pikaviestisovellukset, kuten WhatsApp ovat nousseet pinnalle. Pikaviestisovellusten ominaispiirteenä on keskustelu sellaisten kanssa, joiden yhteystiedot sovelluksen käyttäjällä on. Chateissa puolestaan korostuu keskustelut myös tuntemattomien henkilöiden kanssa.

Tutkimuksessamme vain yksi vastaaja kertoi syyksi palveluiden käyttöön, että pelkää muuten jäävänsä kaveriporukan ulkopuolelle. Tämä vastaaja oli poika. Sen sijaan 62 prosenttia käyttää palveluita, koska heidän tuttavansa ovat myös palveluiden käyttäjiä. Asioilla saattaa olla jonkin asteinen yhteys toisiinsa, mutta ne eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia. Voidaanko tulkita, että yli puolet vastaajista pelkää jollain tasolla jäävänsä kaveriporukan ulkopuolelle sosiaalisen median käyttämättömyyden vuoksi. Mikäli näin voidaan todeta, sosiaalisen median merkitys nuorten sosiaalisiin suhteisiin ja yhteisöllisyyden kokemiseen on suurempi kuin osasimme odottaa. Toisaalta voidaan nähdä myös positiivinen puoli, sillä nuoret haluavat olla siellä missä heidän tuttavansakin, jolloin ei olekaan kyse pelosta jäädä kaveripiiriin ulkopuolelle, vaan halusta kuulua johonkin yhteisöön.

Laitteet, ajankäyttö ja käyttöpaikat. Ajankäyttöä tutkittaessa käy ilmi, että yli kolmannes käyttää sosiaalista mediaa enemmän kuin neljä tuntia päivässä. Weissenfeltin ja Huovisen (2013) tutkimuksen mukaan yli kolmannes 16-vuotiaista käytti palveluita yli 20 tuntia viikossa. Tästä voidaan päätellä, että käyttö saattaa olla hieman lisääntynyt, sillä muutettaessa tuloksemme viikkokohtaiseksi tuntimääräksi, saadaan käyttöajaksi 28 tuntia tai enemmän.

Selvitimme myös, millä laitteilla palveluita käytetään eniten. Suosituimmaksi laitteeksi nousi ylivoimaisesti älypuhelin (78 %) ja toiseksi tietokone (20 %). Mielenkiintoinen ero tutkimustulosten välillä on, että kahden vuoden aikana palveluiden käyttö tietokoneella on menettänyt rajusti suosiotaan, sillä Weissenfeltin ja Huovisen (2013) mukaan tietokonetta käytti miehistä 98 prosenttia ja naisista 99 prosenttia. Tulosten merkittävä ero saattaa selittyä sillä, että meidän tutkimuksessamme sai valita vain yhden vaihtoehdon, kun taas aiemmassa tutkimuksessa oli mahdollisuus valita monta. Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että älypuhelimet ovat nostaneet hurjasti suosiotaan viime vuosien aikana. Uskomme, että tietokoneiden hyödyntäminen sosiaalisen median palveluiden käytössä tulee yhä laskemaan, sillä netit ovat siirtyneet melkein jokaisen nuoren matkaan älypuhelimien myötä.

Tutkimuksessamme kysyttiin sosiaalisen median käyttöpaikkoja. Lähes kaikki vastaajat käyttävät palveluita kotonaan ja suosituiksi paikoiksi nousevat myös koulu ja opiskelupaikka. Verrattaessa aiempaan tutkimukseen, sosiaalisen median käyttö on selvästi lisääntynyt opiskelupaikassa niin poikien kuin tyttöjenkin keskuudessa. Aihe on ollut paljon esillä mediassa ja opettajatkin ovat joutuneet puuttumaan ilmiön muun muassa rajoittamalla älypuhelimien käyttöä opetustilanteessa.

9.2 Vertaissuhteet ja arki

Sekä tutkimuksemme tuloksista, että Weissenfeltin ja Huovisen tutkimuksesta selviää, että suurimmalle osalle sosiaalinen media tarjoaa vain reaalielämän viestintää täydentäviä palveluita, jotka lisäksi mahdollistavat helpon yhteydenpidon kauempanakin asuviin tuttuihin. Tärkeä oivallus tutkimuksessamme on, että nuoret pitävät sosiaalista mediaa vain välinearvona jollekin itseisarvolle, kuten hyvälle ystävyys-suhteille. Näin ollen sosiaalinen media on kasvattamassa sosiaalista verkostoa. Lisäksi palvelut saattavat syventää jo olemassa olevia suhteita, mutta varmaa se ei ole.

Merkittävää on, että Weissenfeltin ja Huovisen (2013) tutkimuksessa nuorista noin viidennes sanoi sosiaalisen median osittain tai kokonaan korvanneen reaalielämän sosiaalisen viestinnän ja kanssakäymisen. Meidän tutkimuksessamme ainoastaan neljä prosenttia tuo esille, että pitää yllä kaverisuhteitaan yllä vain sosiaalisessa mediassa. Toinen huomattava ero tutkimusten välillä on, että aiemmassa tutkimuksessa reilu 30 prosenttia sanoo olevansa palveluissa sosiaalisempi kuin reaalielämässä, kun taas tutkimuksessamme vastaava luku on kymmenen prosenttia. Voidaanko ajatella muutosten johtuvan siitä, että vielä muutama vuosi sitten sosiaalisen median sovellukset ja fyysinen ympäristö miellettiin erillään oleviksi tiloiksi? Nykyään rajat ovat saattaneet hämärtyä ja keskustelut jatkuvat virtuaaliympäristöissä reaalielämän kohtaamisten jälkeen.

Mitä sosiaalinen media on tuonut elämään. Verratessa kahden vuoden takaiseen Weissenfeltin ja Huovisen (2013) tutkimukseen, sosiaalisen median käytön myötä tulleet uudet asiat eivät ole muuttuneet, mutta uutena ilmiönä ovat nousseet blogit ja niiden suosio itseilmaisun välineenä on kasvanut. Suurimmalle osalle palvelut ovat tapa kuluttaa aikaa ja tutustua uusiin ihmisiin. Noppari ja Uusitalo (2011, 154–155) toivat myös tutkimuksessaan esille, että netti luo nuorille mahdollisuuden kohdata kavereita ja tehdä samoja asioita heidän kanssaan kuin netin ulkopuolella. Voitaisiinko ajatella, että nämä positiiviset seuraukset sosiaalisen median käytöstä, johtavat samanaikaisesti ajankäytön lisääntymiseen? Nuoret saattavat

haluta liikkua palveluissa yhä enemmän, sillä sosiaalinen media näyttää tuovan heidän elämään pääasiassa vain positiivisia asioita.

Yhteisöllisyys. On selvää, että käsitys yhteisöllisyydestä on muuttumassa diginatiivien aikakaudella. Aron (2011, 39, 53) mukaan modernisoituminen luo uusia ulottuvuuksia teeman ympärille, sillä nykyään yhteys ei muodostu vain reaalielämän vuorovaikutuksessa. Yksi uusi modernisoitumisen näkökulmista on Kupiaisen ja Sintosen (2009, 88–89) *parvi*-käsite, jonka mukaan sosiaalinen media on mahdollisuus ryhmille, jotka muodostuvat vain hetkellisesti jonkin yhteisen mielenkiinnon kohteen ympärille. Tutkimuksemme mukaan suurin osa nuorista kokee kuuluvansa sosiaalisessa mediassa johonkin heille merkitykselliseen yhteisöön. Kun kasvokkainen kohtaaminen ei ole enää ainoa kriteeri yhteisöllisyydelle, voidaanko tämän todeta vähentävän illuusiota sosiaalisen median irrallisuudesta suhteessa todellisuuteen?

Nuorista yli puolet koki myös, että sosiaalisen median myötä tunne kuulumisesta itselle merkitykselliseen yhteisöön, on kasvanut. Tunne yhteenkuuluvuudesta saattaa Mäkisen (2009, 90) mukaan johtua sosiaalisen median palveluiden luomista yhteisistä päämääristä ja kiinnostuksen kohteista sitoen ihmisiä toisiinsa. Yhteenkuuluvuuden tunteen sitoma yhteisöllisyys voi näyttäytyä yhteisinä toimintoina tavoitteiden saavuttamiseksi tai se voi jäädä symboliseksi yhteisöllisyydeksi, joka toteutuu virtuaalisesti ilman toiminnallista ulottuvuutta (Kangaspunta 2006, 90). Mäkinen (2009, 90) jatkaa, että yhteisöllisyys voi merkitä jäsenilleen osallisuutta yhteiseen viestintään, kulttuuriin, informaatioon, arvoihin ja identiteettiin. Näin ollen sosiaalisen median merkitys yhteisöllisyyden kautta tarkasteltuna on mielestämme oletettua suurempi.

9.3 Verkkonuorisotyö

Kuikka (2011, 37) toteaa nuorisotyön ottavan ensimmäisenä ottamassa vastaan nuorisokulttuurin muutokset ja uudet toimintaympäristöt. Tutkimuksemme mukaan vain vajaa puolet nuorista on huomannut nuorten parissa työskenteleviä ammattilaisia palveluissa ja selvä enemmistö (70 %) ei ole keskustellut nuorisotyöntekijän kanssa sosiaalisessa mediassa. Ajattelemme tuloksien kertovan verkkonuorisotyön menetelmällisestä riittämättömyydestä ja vähäisestä panostuksesta esimerkiksi työajan kohdentamiseen sosiaalisen median käytölle. Myös Lauha (2014) tuo esille, että nykyinen panostus ei riitä nuorten tarpeisiin ja menetelmät ja välineet laahaavat auttamattomasti jäljessä. Työntekijät esittävät ongelmakohdiksi samat asiat, sillä he kokevat välineistön, työajan ja oman osaamisen riittämättömiksi.

Samansuuntaista ajatusta tuo esille myös Kaivosoja (2010) Pro gradu – tutkielmassaan, jossa verkkotyön keskeisimmiksi haasteiksi osoittautuivat ajankäytölliset ongelmat ja tiedonpuute. Lisäksi tuloksista ilmeni kontaktien luomisen vaikeutta verkon välityksellä. Ajattelemme tämänkaltaisten haasteiden luovan korkean kynnyksen lähteenä mukaan sosiaaliseen mediaan yhtenä auttamisen välineenä.

Verkon mahdollistaman anonymiteetin taakse piiloutuminen vaikeuttaa osaltaan ammattilaisten työtä ja palveluiden hakeminen saattaa jäädä täysin nuoren vastuulle. On tärkeää huomioida, että nuori voi saada kohtaamisesta kuitenkin merkittävän kokemuksen välittämisestä (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 62). Nuori voi myöhemmässä vaiheessa hakeutua omatoimisesti reaalielämän palveluiden piiriin. Tällöin verkossa tapahtuvan työn vaikutukset näkyvät viiveellä. Samankaltainen kokemus on nähtävissä myös meidän tutkimuksessamme, sillä 67 prosenttia nuorista on kokenut saavansa tukea ja ohjausta keskusteluiden kautta.

Tietotekniikan kehittyminen on tuonut muutoksia nuorten elämään ja tavalliset, arkipäiväiset, asiat ovat siirtyneet nettiin. Tästä huolimatta nuoret kamppailevat edelleen samanlaisten haasteiden kanssa, jotka linkittyvät seurusteluun, tunteisiin, sosiaalisuuteen, vihamieliseen oireiluun ja syrjäytymisen teemoihin (Joensuu 2011, 21). Koemme, että nämä ovat asioita, joista nuoret haluavat keskustella ja

joihin he kaipaavat aikuisten tukea ja ohjausta. Arjen haasteista puhuminen kasvotusten aikuisen kanssa saattaa olla monelle nuorelle vaikeaa, mutta sosiaalinen media ja anonyymiys madaltaa kynnystä ottaa asioita puheeksi. Kyselyn tuloksista käy ilmi, että 44 prosenttia nuorista, jotka ovat keskustelleet nuorisotyöntekijän kanssa verkossa, ovat voineet jakaa myös vaikeita asioita. Tämä tulos kertoo nuorisotyöntekijöiden merkityksellisyydestä nuorten arjen tukijana, mutta on huomattava, että 39 prosenttia ei kuitenkaan ole pystynyt puhumaan ammattilaisen kanssa vaikeista asioista verkossa. Se, mistä tulos kertoo, on vaikeaa määrittää, mutta selityksenä voi olla luottamuksen riittämättömyys, avun saaminen toisen kanavan kautta tai korkea kynnyks vaikeiden asioiden puheeksi ottamiseen.

9.4 Haitat

Nettiriippuvuus. Peltoniemi (2011) tuo tekstissään esille, että nettiriippuvuudesta voidaan puhua, kun internetin ja sosiaalisen median käyttö hallitsee nuoren arkea ja käytöstä tulee kontrolloimatonta. Oireita ovat muun muassa levottomuus, ajantajun menetys ja ärtyminen joutuessa lopettamaan internetin käytön. Tutkimuksesamme tuodaan esille samojen oireiden yleisyyttä nuorten keskuudessa. Yli puolet nuorista kokee oman sosiaalisen median käyttönsä lisääntyneen, mutta Peltoniemi (2011) kuitenkin muistuttaa, ettei internetissä vietetty aika ole täysin pätevä mittari nettiriippuvuuden todentamiseen. Huomattavaa tutkimuksesamme on, että puolet nuorista kertoo menettävänsä usein ajantajunsa palveluiden sisältöjä selaillessa. Voidaanko tällöin olettaa, että lisääntynyt ajankäyttö saattaa johtua ajantajun menettämisestä sovellusten parissa?

Kuten Peltoniemi (2011) totesi, internetissä kulutettua aikaa ei voi suoranaisesti yhdistää nettiriippuvuuteen, sillä nettiä käytetään myös hyödylliseen tarkoitukseen. Nettiriippuvuudesta voidaan puhua, kun internetin ja sosiaalisen median käyttö alkaa hallita nuoren elämää johtaen muun muassa levottomuuteen ja ärtymykseen käytön rajoittamisesta. Tämän vuoksi tutkimuksessa tarkasteltiin ajankäytön ja ärtymyksen tunteen yhteyttä toisiinsa. Tuloksista on havaittavissa yhteys näiden kahden muuttujan välillä, sillä väitteen kanssa täysin samaa tai eri mieltä olevien kohdalla käytön määrä on selittävä tekijä.

Nettikiusaaminen. Tutkimuksessa selvitettiin nettikiusaamisen tapoja Haasion (2013, 62–63) esille tuomien kiusaamisen eri muotojen pohjalta. Tyypillisimpiä muotoja ovat ulkonäön arviointi, erityyppinen pilkkaaminen ja seksuaalisesti häiritsevät kommentit. Forssin (2014, 37) mukaan yleisin nettikiusaamisen muoto on viestittely. Viestit ovat toista loukkaavia, uhkaavia ja häiritseviä ja niitä voidaan lähettää yksityisesti, ryhmän sisällä tai julkisesti. Tutkimuksemme tulokset ovat samankaltaisia edellä mainittujen näkökulmien kanssa, sillä kyselymme tuloksista käy ilmi, että nuorten keskuudessa on yleistä loukkaavien viestien lähettäminen, ulkonäön arviointi ja erityyppinen pilkkaaminen. Lisäksi vastauksista nousi esille nettiyhteisöstä poissulkeminen.

Sukupuolten välillä näyttäisi olevan jonkin verran eroavaisuuksia kiusaamisen muotojen suhteen. Tyttöjen elämässä nettikiusaaminen näyttäytyy vahvemmin kuin poikien. On havaittavissa, että tytöt kokevat puolet useammin esimerkiksi ulkonäön arviointia ja erityyppistä pilkkaamista kuin pojat. Samankaltainen tulos saatiin Pew Internet & American Life Project – tutkimuksessa, jossa todettiin tyttöjen olevan poikia useammin nettikiusaamisen uhreja (Lenhart 2007). Onko mahdollista tämän kaltaisen ilmiön johtuvan siitä, että tutkimusten mukaan tytöt julkaisevat ja jakavat itsestään tietoja palveluissa poikia useammin. Tämä saattaa johtaa todennäköisemmin henkilön nettikiusaamisen uhriksi, kuin sellaisen käyttäjän, joka ei ole aktiivinen sisällön jakaja.

Nettikiusaamisen yleisyyttä nuorten keskuudessa on vaikea määritellä tarkasti (Kraft 2006, 158). Yksi syy tähän voi olla yleisen määritelmän puuttuminen nettikiusaamisen käsitteelle (Agatston, Kowalski & Limberg 2008, 67). Tutkimuksemme selvitettiin kiusaamisen yleisyyttä. Vastaajista vain kymmenes ei ollut kiusannut, nähnyt kiusaamista tai tullut kiusatuksi sosiaalisen median palveluissa. Näin ollen on erittäin yleistä, että nuoret ovat jollain tasolla ilmiön kanssa tekemisissä. Saattaa olla, että kiusaamisen esiintyvyys voi johtua anonyymiyden mahdollistamasta helppoudesta. Tuloksista käy ilmi, että vastaajat ovat melko vakuuttuneita väitteen todenmukaisuudesta. Haasio (2013, 62–63) on myös todennut teoksessaan saman syyn nettikiusaamisen yleisyyteen. Lisäksi hän on selvittänyt, että

verkossa nuoret saattavat herkästi muuttua kiusaajiksi, vaikka eivät reaalielämän ympäristössä näin tekisikään.

Sosiaalisen median uudet palvelut ovat alkaneet näkyä Forssin (2104, 38–39) mukaan myös poliisin rikosilmoituksissa. Pelkästään yksi viesti voi täyttää jo rikoksen tunnusmerkistöjä. Nuoret siirtyvät vanhempien ulottumattomiin sovellusten mukana vaikeuttaen nuorten tekemisten valvontaa. Tällä hetkellä kiusaaminen on lisääntynyt esimerkiksi WhatsApp-, Kik Messenger- ja Ask.fm – palveluissa. Tutkimukseemme selvisi, että kyselyyn vastanneet nuoret ovat havainneet kiusaamista ainakin Ask.fm – sovelluksessa.

9.5 Palveluiden käyttämättä jättäminen

Nykyajan verkostojen ja vuorovaikutteisuuden kulttuurissa osallistuminen nettiyhteisöihin voi olla jopa sosiaalinen välttämättömyys nuorelle. On harvinaisempaa olla kuulumatta kuin kuulua johonkin yhteisölliseen palveluun. Palveluiden käyttämättä jättäminen saattaa aiheuttaa nuorelle kaveripiirin ulkopuolelle jäämistä tai kulttuurista toiseutta. (Noppari & Uusitalo 2011, 143.) Nykypäivän nuorille osallistuminen verkkoyhteisöihin saattaa olla lähes yhtä tärkeää kuin perheeseen kuuluminen ja yhteisölliset ryhmät voivat olla samankaltaisia psykologisia kiintopisteitä kuin perinteiset kaveriryhmät.

Tutkimukseemme sisältyi sivupolku, jolla selvitettiin palveluiden ulkopuolella olevien mielipiteitä ja kokemuksia palveluiden käyttämättömyydestä. Vastaajajoukosta vain yksi (0,9 %) kertoo olevansa palveluiden ulkopuolella. Vastaaja ei koe tarvitsevänsä palveluita ja palveluiden käyttämättä jättäminen on ollut hänen mielestään hyvä asia. Vastaaja kokee myös, ettei ole jäänyt mistään paitsi tämän valinnan myötä. Myös Nopparin ja Uusitalon (2011, 143) tutkimusjoukossa oli vain muutama nuori, joka ei toiminut sosiaalisessa mediassa säännöllisesti. Heidän haastatteluista nousi esille verkkoyhteisöihin kuulumisen välttämättömyys ja keskeisimmäksi motiiviksi nähtiin sosiaalinen syy.

Syitä palveluiden ulkopuolelle jättäytymiselle voi löytyä lukuisia. Voidaan ajatella, että henkilöillä ei ole välttämättä kiinnostusta sosiaaliseen median sisältöihin. Toisaalta voidaan myös miettiä, vaatiiko liittymättömyys tietynkaltaista rohkeutta ja uskallusta sosiaalisen median ollessa niin kova nuorten keskuudessa? Syyksi voidaan nähdä myös aiemmat nettikiusaamisen kokemukset, jotka ovat vaikuttaneet ulkopuolelle jättäytymisen valintaan. Fyysisessä ympäristössä koetut kiusaamisen kokemukset voivat vaikuttaa nuoren valintoihin. Nuori voi mieltää sosiaalisen median eräänlaisena oman elämänsä näyttämönä, jossa hän ei halua tulla havainnoinnin ja arvostelun kohteeksi.

10 POHDINTA

Kehityksen on sanottu olevan sitä, että jokainen sukupolvi murskaa vanhempinsa maailmankuvan ja rakentaa sen raunioille uuden maailman. Näin on varmasti käymässä myös diginatiivien sukupolvelle. He ovat muuttamassa ajatuksia muun muassa sosiaalisen median avulla. Diginatiiveja voi hyvällä syyllä pitää uuden maailmankuvan muokkaajina.

Opinnäytetyömme tarkoitus oli selvittää toisen asteen opiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia sosiaalisen median käytöstä ja sen mukanaan tuomista lieveilmiöistä sekä palveluiden merkitystä vertaissuhteisiin. Lisäksi tutkimuksella haluttiin kartoittaa verkkonuorisotyön roolia nuorten arjessa. Tutkimuksemme tulokset olivat jossain määrin yhteneväisiä verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin.

Tutkimustulokset olivat kattavia ja saimme kerättyä kyselylomakkeella vastauksia kaikkiin tutkimuskysymyksiimme. Vastausten mukaan tytöt käyttävät sosiaalisen median palveluita enemmän kuin pojat ja näin ollen heidän kohdallaan myös lieveilmiöt näyttäytyvät useammin. Nuorten yleisimmät syyt palveluiden käyttöön ovat vapaa-ajan kuluttaminen, palveluiden kiinnostavuus ja tuttujen läsnäolo palveluissa. Sosiaalinen media on tuonut nuorten arkeen uusia kavereita, tavan kuluttaa aikaa ja uuden tavan kommunikoida. Palveluiden käyttö saattaa aiheuttaa myös riippuvuuksia ja tuoda mukanaan kiusaamista. Merkittävimpana tuloksena nettiriippuvuuden teemasta voidaan nähdä sosiaalisen median käytön jatkuva lisääntyminen yli puolella nuorista. Nettikiusaaminen on myös huolestuttava ilmiö, sillä kolmannes vastaajista kertoi kokeneensa kiusaamista sosiaalisen median palveluiden sisällä.

Sosiaalialan ammattilaisen näkökulmasta hieman huolestuttava tulos oli verkkonuorisotyön rooli nuorten tukijana ja heidän elämäänsä liittyvien huolien kuuntelijana. Verkkonuorisotyön haasteet näkyvät tuloksissa, sillä vain 16 prosenttia tutkimukseen osallistujista kertoi keskustelleensa ammattilaisen kanssa sosiaalisessa mediassa. Nämä haasteet tulivat esille myös teoriaosuudessa, jossa välineiden

ja menetelmien puutteellisuus sekä ajankäytölliset pulmat nostettiin kehittämisen kohteeksi.

Näkisimme hyödyllisenä jatkotutkimuksen aiheena ja kehittämisideana verkossa toimivien ammattilaisten käytännön osaamisen lisäämisen, välineistön ja työajan puutteellisuuden parantamisen ja palveluiden käytön ohjeistuksen lisäämisen. Lisähaasteita tuo myös työnlaadun arvioinnin mittarien puuttuminen. Ajattelemme, että näiden asioiden kehittämiseen tarvitaan tuoretta tutkimustietoa verkkonuorisotyöstä työntekijöiden näkökulmasta. Tämänkaltaisten tutkimusten tuloksista voidaan saada vastauksia ja kehittämisideoita käytännön työn parantamiseen. Koemme, että sosiaalialan ammattilaisten tulisi saada hyödyntää enemmän sosiaalista mediaa nuorten kanssa toimiessaan, sillä on tärkeää kohdata nuoret heille luonnollisissa ympäristöissä, jotta tunne aidosta kohtaamisesta ja kuuntelusta mahdollistuisi. Tässä ympäristössä sosionomit (AMK) voivat olla merkittävässä roolissa, sillä heillä on laaja-alaista ymmärrystä erilaisten ilmiöiden syyseuraussuhteisiin. Lisäksi lähes kaikkia sosionomin (AMK) osaamis-alueita on mahdollista hyödyntää tässä kohderyhmässä näillä areenoilla.

Sosiaalisen median tarkastelu nuorten näkökulmasta auttoi ymmärtämään sen merkityssuhteita nuorten arkeen ja elämään. Oli yllättävää huomata aikaisempia tutkimuksia tarkastellessa, että minkälaisia merkityksiä nuoret antavat sosiaaliselle medialle ja kuinka tärkeänä he sitä pitävät. Myös meidän tutkimuksemme tuloksista oli löydettävissä samankaltaisia ajatuksia liittyen sosiaalisen median merkityksellisyyteen.

Sosiaalisen median seurauksia ei voida vähätellä, sillä käytöllä on niin negatiivisia kuin positiivisiakin yhteyksiä nuorten arkeen ja hyvinvointiin. Palvelut ulottuvat yhä syvemmälle jokaiselle elämän osa-alueelle. Oli merkittävää huomata, että uhat ovat todellisia ja niillä on useita eri vaikutuksia nuoren elämään. Uhkien yleisyys yllätti, sillä moni on joutunut kohtaamaan nuoresta iästään huolimatta yllättävän suuriakin riskejä. On kuitenkin nähtävä, että yhteenkuuluvuuden tunne, tunteiden esiintuominen, asioiden jakaminen ja valitettavasti myös kiusaaminen, riippuvuudet sekä syrjäytyminen ovat sosiaalisen median lisäksi esillä yhtä lailla myös fyysi-

sessä ympäristössä. Nuorien lisäksi myös vanhempien ja kasvattajien tulisi tiedostaa palveluiden mukanaan tuomat lieveilmiöt ja näin ollen olisi jossain määrin es-tettävissä ne haitat, joita nuoret netissä kohtaavat.

Huolestuttava piirre sosiaaliseen mediaan liittyen on, että elämä alkaa pyöriä liian paljon näiden sovellusten parissa. Onko oman elämän kertomisesta eri palveluissa tullut pääasia, sen sijaan, että keskityttäisiin elämiseen? Ihmisillä on tarve jakaa elämäänsä yhteisöpalveluiden kautta, mutta jääkö toisten kuuntelu silloin vähem-mälle? Oman elämän tärkeyden korostaminen nousee tällaisen kulttuurin myötä tärkeimmäksi tavoitteeksi. Myös ihmisten kohtaaminen reaalielämässä on muuttu-nut ja tapaamisista on tullut kokoontumisia mobiililaitteiden kanssa. On huolestut-tavaa huomata, ettei enää pystytä keskittymään aitoon vuorovaikutukseen vaan paetaan netin todellisuuteen. Ihmisille on kuitenkin luontaista olla vuorovaikutuk-sessa kasvokkain. Tällöin todelliset tunteet, ajatukset, ilmeet ja eleet tulevat kai-kessa kirjossaan esille.

Sosiaalisen median käytöllä on siis varjopuolensa, mutta kun palveluiden käytön hallitsee, ne voivat tuoda elämään uutta sisältöä. Nuorten kokema yhteisöllisyys on hieno asia silloin kun nuori kokee kuuluvansa itselle merkityksellisiin ryhmiin ja olevansa osa jotain kokonaisuutta. Koemme, että silloin ei pitäisi liikaa keskittyä miettimään mitkä ne välineet ovat, joilla yhteisöllisyyttä luodaan. Tärkeintä on kan-nustaa, auttaa ja tukea nuorta niihin yhteisyyden muotoihin, jotka tukevat nuoren kasvua aikuisuuteen. Nykyään välineitä ovat tietokoneet ja älypuhelimet, joten meidän tulee vain elää tämän ajan mukana.

Sosiaalialalla työskennellään paljon tiimeissä ja pareittain, minkä vuoksi on tärke-ää harjoitella yhteistyötä muiden kanssa jo kouluaikana. Opinnäytetyöprosessi on ollut hyvä harjoitus tätä hyödyllistä taitoa ajatellen. Opinnäytetyöntekijöiden yhteis-työ prosessin aikana on ollut mutkatonta ajankäytön ja työnjaon suhteen. Päätös yhteisestä opinnäytetyöstä sai alkunsa samankaltaisista mielenkiinnon kohteista jo kolmannen opintovuoden alussa. Lisäksi päätöstä vahvisti aiempi kokemus toimi-vasta yhteistyöstä tehtävien parissa. Kokonaisuutta ajatellen olisimme voineet olla huolellisempia etenkin kyselylomakkeen suunnittelussa. Laadinta-vaiheessa olisi

pitänyt kiinnittää huomiota enemmän tulevaan analysointiin ja sen pohjalta miettiä kysyttäviä asioita ja teemoja kyselylomakkeeseen. Analysointivaiheessa yhteisöllisyyden teema jäi hieman suppeaksi puutteellisen materiaalin vuoksi.

Näemme sosiaalisen media aiheena ajankohtaisena ja monipuolisena ja nuoret kohderyhmänä ovat antaneet uutta näkökulmaa tutkimukseen. Ajankohtaisuus on tuonut myös haasteita, sillä vain tuoreimmat tutkimukset kertovat tämän hetken sosiaalisen median tilasta, joten jo neljän vuoden takaiset lähteet voivat olla vanhentuneita tiedoiltaan. Lisäksi tutkittaessa ainoastaan sosiaalisen median tarjoamia palveluita jo kaksi vuotta vanhat tutkimustulokset ovat vanhentuneita nuorten siirtyessä nopealla tahdilla uusien sovellusten pariin.

Olemme saaneet huomata kuinka merkityksellinen sosiaalinen media on nuorille ja miten lukuisilla tavoilla ammattilaiset pystyisivät hyödyntämään sosiaalisen median kenttään nuorten parissa tehtävässä työssä. On selkeää, että verkossa tapahtuva toiminta koskettaa laajasti nuorten kokemusmaailmaa ja he ovat omalta osaltaan muokkaamassa palveluiden sisältöjä oman näköiseksi. Nuoret elävät ja kommunikoivat kahdessa eri maailmassa ja nämä linkittyvät sujuvasti toisiinsa kietoutuen.

LÄHTEET

- Agatston, P., Kowalski, R. & Limber, S. 2008. Cyber Bullying. Bullying in the Digital Age. Blackwell Publishing.
- Alasuutari, P. 1996. Erinomaista rakas Watson. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. 3. painos. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1995. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Helsinki: WSOY.
- Aro, J. 2011. Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. Teoksessa: Kangaspunta, S.(toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino OY. 39, 53.
- Chayko, M. 2008. Portable Communities. The Social Dynamics of Online and Mobile Connectedness. Albany: SUNY Press.
- Coleman, J.C. & Hendry, L. B. 1999. The Nature of Adolescence. Adolescence and society series. (3. painos). London, New York: Routledge.
- Durkin, K. 1995. Developmental Social Psychology. From Infancy to Old Age. Cambridge, Mass. : Blackwell.
- Forss, M. 2014. Fobban. Sosiaalisen median selviytymisopas. GPS group.
- Haasio, A. 2013. Netin pimeä puoli. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hamarus, P. 2012. Haukku haavan tekee. Puututaan yhdessä kiusaamiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7 uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Heinonen, U. 2008. Sähköinen yhteisöllisyys: Kokemuksia vapaa-ajan, työn ja koulutuksen yhteisöistä verkossa. Pori: Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XIV. [viitattu 20.1.2014]. Saatavana: <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/39380/diss2008heinonen.pdf>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. uud. p. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15 uud. p. Helsinki: Tammi
- Huttunen, T. & Merikivi, J. 2011. Nuorten kohtaaminen verkossa. Teoksessa: Merikivi, J., Timonen P. & Tuuttila, L. 2011. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto, 44–45.

- Huttunen, T. 2014. Mitä on verkkonuurisotyö? Teoksessa: Verkko nuorisotyössä. Nuorisotyö verkossa. Verke – verkkonuurisotyön valtakunnallinen kehittämisskeskus. Helsinki: Paintek Pihlajamäki Oy, 15–16
- Joensuu, M. 2011. Nuoret verkossa toimijoina. Teoksessa: Merikivi J., Timonen P. & Tuuttila L. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Helsinki, 14–23.
- Jokinen, I. 2011. Verkossa tehtävän nuorisotyön eettisiä periaatteita. Teoksessa: Merikivi, J., Timonen P. & Tuuttila, L. 2011. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 112–113.
- Jones, G. 2009. Youth. Key Concepts. Cambridge: Polity.
- Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.). 2012. Etsivässä työssä. Helsinki: LK-kirjat.
- Kaivosoja, A. 2010 Nuorten tavoittaminen ja kohtaaminen verkkoyhteisöissä. Netari-ohjaajien käsitykset verkkonuurisotyön haasteista ja mahdollisuuksista. [Viitattu 24.11.2014]. Saatavana: http://futureschoolresearchfi.files.wordpress.com/2010/02/kaivosoja_gradu.pdf
- Kangaspunta, S. 2006. Yhteisöllinen digi-tv. Digitaalisen television uusi yhteisöllisyys, yhteisöllisyyden tuotteistaminen ja yhteisötelevisiön vaihtoehto. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Tiedotusopinlaitos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Kangaspunta, S. 2011. Traditionaalista yhteisöstä verkkoyhteisyyteen. Teoksessa: Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy. 14–16, 28.
- Kietzmann, J. H., Hermkens, K., McCarthy, I. P., & Silvestre, B. S. 2011. Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media. Business Horizons, 54(3), 241- 251. Elsevier.
- Kiilakoski, T. 8.3.2010. Huomioita sosiaalisesta mediasta ja nuorisotyöstä. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 10.1.2013]. Saatavana: http://www.nuorisokanuuna.fi/sites/default/files/filedepot/tomi_kiilakoski_080310.pdf
- Kohvakka, R. 2013. Hyvinvointikatsaus. 2/2013. Tilastokeskus. [viitattu 20.1.2014] Saatavana: http://tilastokeskus.fi/artikkelit/2013/art_2013-06-03_001.html?s=0
- Koitto, A-K. 2014. Tietoa koulutuskeskus Sedusta. [Verkkosivu]. Koulutuskeskus Sedu. [viitattu 17.3.2015]. Saatavana: <http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus-Sedu/Tietoa-Koulutuskeskus-Sedusta>

- Kraft, E. 2006. Cyberbullying. A worldwide trend of misusing technology to harass others. The Internet Society II. Advances in Education, Commerce & Governance.
- Kuikka, S. 2011. Verkossa tehtävä työ – suojelua, hyödyntämistä vai osallisuutta. Teoksessa: Merikivi J., Timonen P. & Tuuttila L. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Helsinki, 30–37.
- Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki University Press. Palmenia.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. 2013. Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Jyväskylä: Bookwell.
- Lahti, V. 2014. TVT ja some työssäoppimisen ohjaamisessa. [Verkojulkaisu]. Koulutuskeskus Sedu. [Viitattu 17.3.2015]. Saatavana: <http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus-Sedu/Tietoa-Koulutuskeskus-Sedusta/Hanketoiminta/Oppia-niinku-toissa/TVT-ja-some-tyossaoppimisen-ohjaamisen-tukena>
- Lauha, H. 2014. Sosiaalinen media nuorisotyössä. Haaste 2/ 2014. [Viitattu 24.11.2014]. Saatavana: <http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22014/sosiaalinenmedianuorisotyossa.html>
- Lenhart, A. 2007. Pew Internet & American Life Project. Cyberbullying and online Teens. [Viitattu 10.3.2015]. Saatavana: <http://www.pewinternet.org/2007/06/27/cyberbullying/>
- Lietsala K. & Sirkkunen E. 2008. Social media. Introduction to the tools and processes of participatory economy. Hypermedia Laboratory Net Series 17. Tampere University Press. Tampere. [viitattu 15.1.2014]. Saatavana: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/65560/978-951-44-7320-3.pdf?sequence=1>
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A. & Ólafsson, K. 2011. EU Kids Online: final report 2011. EU Kids Online, Deliverable D8.3. EU Kids Online, London, UK
- Majava, A. 2012. Sosiaalinen media koukuttaa myös töissä. A-klinikkasäätiö. Saatavana: <http://www.a-klinikka.fi/tiimi/1521/sosiaalinen-media-koukuttaa-myos-toissa>

- Matikainen, J. 2009. Perinteisen ja sosiaalisen median rajalla. Viestinnän tutkimuskeskus CRC. Helsingin yliopisto. Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja. [viitattu 15.1.2014]. Saatavana: http://www.helsinki.fi/crc/Julkaisut/sosiaalisen_ja_perinteisen_median_rajalla_raporti.pdf
- Mäkinen, M. 2009. Digitaalinen voimistaminen paikallisten yhteisöjen kehittämisessä. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino.
- Niemi, H. & Sarras, R. (toim.). 2012. Tykkää tästä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Netari pähkinänkuoressa. 2015. Pelastakaa Lapset ry. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.1.2015]. Saatavana: <http://www.pelastakaalapset.fi/nuorisotoiminta/tekemista-ja-tukea-verkossa/netari/netari-pahkinankuoressa/>
- Nuori viettää liikaa aikaa tietokoneella. Mannerheimin lastensuojeluliitto. [Verkkosivu]. [Viitattu 9.4.2015]. Saatavana: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tukivinkit/nuori_viettaa_liikaa_aikaa_tieto/
- Nurmi, J-E. 1995. Nuoruusiän kehitys: etsintää, valintoja ja noidankehiä. Teoksessa: Lyytinen, P., Korkiakangas, M. ja Lyytinen, H. (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Porvoo, Helsinki, Juva: WSOY, 256–274.
- Noppari, E. & Uusitalo, N. 2011. Kavereita verkossa ja sen ulkopuolella: näkökulmia nuorten verkkoyhteisöllisyyteen. Teoksessa: Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Toim. Kangaspunta, S. University of Tampere, 140–162.
- Peltoniemi, T. 2011. Nettiriippuvuus Suomessa. Päihdelinkki. [Verkkosivu]. Helsinki: A-klinikkasäätiö. [Viitattu 24.10.2014]. Saatavana: <http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/413-nettiriippuvuus-suomessa>
- Pohjola, K. 2010. Nuorisotyö koulussa. Nuorisotyö osana monialaista oppilashuoltoa. A:Tutkimuksia ja raportteja –Research Reports, 54. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
- Potkonen, L. 2012. Ihanat tytöt verkossa. Tutkimus blogeissa yhteisöllisesti tuotusta tyttöydestä. Pro gradu –tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. [Viitattu 19.11.2014]. Saatavana: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120112/urn_nbn_fi_uef-20120112.pdf
- Rintala, A. 2015. Hanketoiminta. [Verkkosivu]. Koulutuskeskus Sedu. [Viitattu 17.3.2015]. Saatavana: <http://www.sedu.fi/Koulutuskeskus-Sedu/Tietoa-Koulutuskeskus-Sedusta/Hanketoiminta>

- Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin: katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin. Helsinki: Mediakasvatusseura ry. Mediakasvatusseuran julkaisuja 2/ 2007. [Viitattu 28.1.2014]. Saatavana: <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>
- Selkälä, A. 2013. Verkkolomakkeella on väliä. Webropolin ja zef:in käyttöliittymien vastaajapsykologinen arviointi. Teoksessa: Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Jyväskylä: Bookwell Oy, 105.
- Sinisalo-Juha, E. & Timonen, P. 2011. Teoksessa: Merikivi, J., Timonen P. & Tuuttila, L. 2011. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Nuorisotutkimusverkosto, 24, 30–31.
- Sosionomi (AMK) – tutkinto. 2015. Innokylä. [Verkkosivu]. Suomen Kuntaliitto, SOSTE & THL. [Viitattu 26.3.2015]. Saatavana: <https://www.innokyla.fi/sosionomi-amk-tutkinto>
- Suominen J. 2013. Sosiaalisen median aika. Teoksessa: Suominen, J. Östman S., Saarikoski P. & Turtiainen R. 2013. Sosiaalisen median lyhyt historia. Gaudeamus. Helsinki, 13–292.
- Sosiaalinen media. 2015. Elämä on parasta huumetta ry. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.1.2015]. Saatavana: <http://www.eoph.fi/toiminta/sosiaalinen-media/>
- Thorslund, E. 2009. Nuoret, netti ja mobiili. Kodin turvaopas. Hämeenlinna: Karisto Oy.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. 1.-2. painos. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus.
- Weissenfelt & Huovinen. 2013. Sosiaalinen media ja nuoret. Ebrand Suomi Oy. [verkkajulkaisu]. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. [viitattu 28.1.2014]. Saatavana: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2013/>
- Wrede, G. H. 2011. Esipuhe. Nuorisotyö kulkee aina eturintamassa. Teoksessa: Merikivi J., Timonen P. & Tuuttila L. Sähköä ilmassa. Näkökulmia verkkoperustaiseen nuorisotyöhön. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 7.
- Östman, S. 2009. Hömppäharrastuksen haltuunotto. Teoksessa: Sosiaalisen median lyhyt historia. Gaudeamus. Teoksessa: Suominen, J. Östman S., Saarikoski P. & Turtiainen R. 2013. Sosiaalisen median lyhyt historia. Gaudeamus. Helsinki, 81.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje opettajille

Liite 2. Saatekirje opiskelijoille

Liite 3. Kyselylomake

LIITE 1 Saatekirje opettajille

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

8.1.2015

Sosiaali- ja terveystieteiden yksikkö

Sosiaalialan koulutusohjelma

SAATEKIRJE

Hei,

olemme viimeisen vuoden sosionomi -opiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Olemme olleet yhteydessä Seduun ja saimme tutkimusluvan opinnäytetyöhömme. Tutkimme opinnäytetyössämme nuorten sosiaalisen median käyttöä ja palveluita, jotka ovat suosittuja nuorten keskuudessa. Lisäksi haluamme tutkimuksen avulla selvittää millaisia vaikutuksia erilaisten sosiaalisen median palveluiden käytöllä on. Teemat, joita tarkastelemme, ovat yhteisöllisyys, osallisuus, netti-kiusaaminen ja nettiriippuvuus.

Toteutamme määrällisen tutkimuksen eli tulemme lähettämään oppilaille kyselylomakkeen alkuvuoden aikana, johon toivomme vastauksia. Tutkimukseen osallistuminen ei vaadi yhteystietojen täyttämistä, joten osallistuminen tapahtuu anonymisti.

Mikäli sinulla herää kysyttävää tutkimuksen sisällöstä tai toteutuksesta, otathan meihin yhteyttä:

etunimi.sukunimi@seamk.fi

Terveisin Riikka Hallberg & Hanne Kohtakangas

LIITE 2 Saatekirje opiskelijoille

Hei,

Käytätkö sinä sosiaalista mediaa? Onko *some* mielestäsi hyvästä vai pahasta? Onko palveluita mielestäsi jo liikaa ja onkohan Facebook menettämässä suosioaan? Pysytkö perässä mitä kaikkea somen maailmassa tapahtuu?

Olemme viimeisen vuoden sosionomi -opiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä, jossa olemme kiinnostuneita nuorten sosiaalisen median käytöstä. Toivomme, että sinulla olisi aikaa vastata kyselyymme. Kyselyn teemoina ovat muun muassa yhteisöllisyys, nettiriippuvuus ja nettikiusaaminen.

Tutkimukseen osallistuminen ei vaadi yhteystietojen täyttämistä ja vastauslomakkeet käsitellään ehdottoman luottamuksellisina. Vastaaminen kyselyyn ei vie kauaa aikaa. Olemme kiitollisia osallistuessasi tutkimukseemme.

Mikäli sinulla on kysyttävää tutkimuksen sisällöstä tai lomakkeen täyttämisestä, otathan yhteyttä meihin:

Riikka Hallberg
Hanne Kohtakangas
etunimi.sukunimi@seamk.fi

LIITE 3 Kyselylomake

SOSIAALINEN MEDIA

Perustiedot

1. Sukupuoli *

tyttö poika

2. Ikä *

_____

2 merkkiä jäljellä

Sosiaalisen median palvelut

3. Mitä sosiaalisen median palveluita käytät eniten? *

Valitse enintään viisi (5)

☐ Facebook	☐ Irc-galleria
☐ Suomi24	☐ Twitter
☐ WhatsApp	☐ Ask.fm
☐ Instagram	☐ Windows Live Messenger
☐ Tinder	☐ Skype
☐ Kik	☐ Blogger
☐ Youtube	☐ We Heart It
☐ Demi	☐ Habbo
☐ Irc-galleria	☐ Tumblr
☐ Pinterest	☐ Kuvake.net
☐ Google+	☐ Muu_____
☐ En käytä sosiaalisen median palveluita	

Sosiaalisen median palveluiden käyttö

4. Kuinka usein/ paljon käytät sosiaalisen median palveluita? *

- muutaman kerran kuukaudessa
- muutaman kerran viikossa
- alle 2 tuntia päivässä
- 2-4 tuntia päivässä
- enemmän kuin 4 tuntia päivässä

5. Millä laitteella käytät sosiaalisen median palveluita **eniten**? *Valitse vain **yksi**

- tietokoneella
- älypuhelimella
- tabletilla
- konsolilla

6. Missä käytät sosiaalisen median palveluita? *

Voit valita useamman

- kotona
- koulussa/ opiskelupaikassa
- kavereilla/ kavereiden kanssa ollessa
- töissä
- muualla kodin ulkopuolella liikkeessani

7. Käytän sosiaalisen median palveluita, koska *

Laita rasti itseäsi kuvaavien vaihtoehtojen kohdalle

- ne ovat kiinnostavia
- siellä saan aikani kulumaan
- tuttavani ovat sosiaalisen median sivuilla
- voin itse osallistua keskustelemalla
- voin lukea muiden tuottamia sisältöjä
- pelkään muuten jääväni kaveriporukan ulkopuolelle

- pelkään, että minua kiusattaisiin jos en olisi sosiaalisessa mediassa
- voin julkaista mitä haluan
- lehdet, televisio ja radio eivät ole enää niin mielenkiintoisia

Yhteisöllisyys

8. Miten sosiaalisen median palvelut ovat vaikuttaneet kanssakäymiseesi esimerkiksi kavereidesi kanssa? *

Valitse vain **yksi** sinua kuvaava vaihtoehto

- pidän kaverisuhteitani yllä vain sosiaalisessa mediassa
- kasvokkainen keskustelu on vähentynyt
- olen palveluissa sosiaalisempi kuin kasvokkaisissa keskusteluissa
- palvelut täydentävät viestintääni kavereideni kanssa
- palvelut tuovat syvyyttä kaverisuhteisiini
- jotenkin muuten, miten? _____

9. Mitä sosiaalisen median palvelut ovat tuoneet elämääsi? *

Laita rasti ruutuun sinua kuvaavien vaihtoehtojen kohdalle

- kavereita
- uuden tavan keskustella
- stalkkaajan eli vainoajan
- onnistumisen tunteita
- epäonnistumisen tunteita
- seurustelukumppanin
- lisävarmuutta
- ahdistusta
- yhteenkuuluvuuden tunnetta
- tavan kuluttaa aikaa
- jotain muuta, mitä? _____

10. Yhteisöt sosiaalisessa mediassa *

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Tunnen kuuluvani johonkin itselleni merkitykselliseen yhteisöön/ ryhmään	☐	☐	☐	☐
Koen, että sosiaalisen median palveluiden myötä tunne kuulumisesta johonkin itselleni merkitykselliseen yhteisöön/ ryhmään, on kasvanut	☐	☐	☐	☐

Sosiaalisen median palveluiden sisällöt

11. Tuotettujen sisältöjen merkitys *

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Minulle on tärkeää, että jakamani päivitykset ja kuvat saavat paljon tykkäyksiä ja kommentteja	☐	☐	☐	☐
Tuotan sellaista sisältöä, joka kiinnostaa itseäni enkä välitä tykkäyksien ja kommenttien määrästä	☐	☐	☐	☐
Minulle on tärkeää, että sosiaalisen median palveluiden kautta saisin paljon kavereita	☐	☐	☐	☐
Minulle on tärkeää, että sosiaalisen median palveluiden kautta saisin paljon seuraajia	☐	☐	☐	☐

Nuorisotyö verkossa

12. Kokemukset verkkonuorisotyöstä *

	kyllä	ei	en osaa sanoa
Olen huomannut sosiaalisessa mediassa nuorisotyöntekijöitä (esim. keskustelupalstoilla tai Facebookissa)	☐	☐	☐
Olen keskustellut nuorisotyöntekijän kanssa sosiaalisessa mediassa	☐	☐	☐
Olen pystynyt keskustelemaan nuorisotyöntekijän kanssa vaikeistakin asioista	☐	☐	☐
Koen, että olen saanut keskustelujen kautta ohjausta ja tukea nuorisotyöntekijältä	☐	☐	☐
Nuorisotyöntekijät verkossa ovat mielestäni turhia	☐	☐	☐

13. Jos olet nähnyt nuorisotyöntekijöitä verkossa, niin missä palveluissa?

Haitat

14. Kokemukset nettiriippuvuudesta *

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Sosiaalisen median käyttöni on lisääntynyt jatkuvasti	☐	☐	☐	☐
Olen ärtynyt, jos sosiaalisen median palveluiden käyttöäni rajoitetaan (esim. vanhempien tai opettajan toimesta)	☐	☐	☐	☐
Menetän usein ajantajuni selaillessani esimerkiksi palveluiden sisältöjä	☐	☐	☐	☐
Laiminlyön muuta toimintaa (harrastukset, liikunta, koti- tehtävät), jotta voin olla enemmän sosiaalisen median palveluissa	☐	☐	☐	☐

15. Kokemukset nettikiusaamisesta *

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen kokenut kiusaamista (esim. loukkaavien viestien saamista, ulkonäköni pilkkaamista, profiilini luvaton käyttöä) sosiaalisen median palveluissa	☐	☐	☐	☐
Olen joskus kiusannut toisia sosiaalisen median palveluiden kautta	☐	☐	☐	☐

16. Minkä tyyppistä kiusaaminen on ollut kun olet kiusannut, sinua on kiusattu tai olet nähnyt kiusaamista

Laita rasti ruutuun havaitsemiesi asioiden kohdalle

- toisen henkilön profiilin luvaton käyttöä
- ulkonäön arviointia
- erityyppistä pilkkaamista
- nettiyhteisöstä poissulkeminen (esim. WhatsApp –keskusteluryhmästä poissulkeminen)
- seksuaalisesti häiritsevien kommenttien kirjoittamista

- loukkaavien viestien lähettämistä
- en ole kiusannut, nähnyt kiusaamista tai tullut kiusatuksi sosiaalisen median palveluissa

17. Havaintosi nettikiusaamisesta *

	Täysin sama mieltä	Osittain sama mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olen havainnut kiusaamista jossain sosiaalisen median palveluissa	☐	☐	☐	☐
Koen, että sosiaalisen median siirtyessä tietokoneiden lisäksi älypuhelimiin myös kiusaaminen on lisääntynyt	☐	☐	☐	☐
Mielestäni nettikiusaaminen saattaa johtua sen niin sanotusta "helppoudesta" (nimettömyys/ kasvottomuus)	☐	☐	☐	☐

18. Mitä muuta haluaisit sanoa aiheeseen liittyen?

KIITOS OSALLISTUMISESTA!

19. En käytä sosiaalisen median palveluita, koska

Laita rasti itseäsi kuvaavien vaihtoehtojen kohdalle

- kaverini/ tuttavani eivät käytä
- pidän yhteyttä kavereihini muilla keinoilla (soittamalla yms.)
- en koe tarvitsevani palveluita
- koen, että se veisi/ vei liikaa aikaani
- minua kiusattiin siellä, joten poistin profiilini
- vanhempani eivät ole antaneet lupaa
- pelkään tulevani kiusatuksi
- en halua jakaa itseäni liittyviä asioita
- jotain muuta, _____

20. Sosiaalisen median palveluiden käyttämättä jättäminen on ollut hyvä asia *

- Kyllä, koska
_____
- Ei, koska
_____
- En osaa sanoa

21. Koen, että palveluiden käyttämättä jättämisen myötä olen jäänyt paitsi *

Voit valita useamman

- uusista tuttavuuksista
- yhteenkuuluvuuden tunteesta
- käyttäjien jakamista/ tuottamista sisällöistä
- palveluissa olevista ryhmistä
- kaverieni keskusteluista, jotka syntyvät sosiaalisessa mediassa
- jostain muusta, mistä _____
- en koe, että olen jäänyt jostain paitsi

22. Mitä muuta haluaisit sanoa aiheeseen liittyen?

KIITOS OSALLISTUMISESTA!